

Aktiivinen ja hyvinvoiva ikäihminen

Hankkeen hallinnollinen loppuraportti

Jari Latvalahti
2015

Aktiivinen ja hyvinvoiva ikäihminen

Hankkeen hallinnollinen loppuraportti

Jari Latvalahti
2015

KL-Kustannus Oy
© KL-Kustannus Oy,
ISBN 978-951-563-920-2

Kannen suunnittelu ja taitto: Kari Långsjö

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ	4
JOHDANTO	5
1 AKTIIVINEN JA HYVINVOIVA IKÄIHMINEN -HANKE	7
1.1 Hankkeen johto ja henkilöresurssit.....	8
1.2 Hankkeen tavoitteet ja niiden toteutuminen.....	8
1.3 Facebook.....	10
1.3.1 Facebook-sivun tykkääjät.....	11
1.3.2 Julkaisujen kattavuus.....	11
2 VAHVAT VANHUSNEUVOSTOT -SEMINAARIKIERTUE	12
2.1 Kohderyhmä ja ohjelma.....	12
2.2 Kohdekaupungit.....	13
2.3 Seminaarikiertueen markkinointi.....	13
2.4 Seminaariosallistujat.....	14
2.5 EETU-järjestöjen edustus seminaareissa.....	17
2.6 Seminaaripalaute.....	17
2.7 Vahvat vanhusneuvostot – loppuseminaari.....	19
3 HANKKEEN TULOKSIA	20
3.1 Vanhusneuvostojen rooli kunnassa.....	20
3.2 Liikkuminen kotoa kauemmaksi.....	22
3.3 Teknologia ja sähköiset palvelut – mitä ne parhaimmillaan mielestäsi ovat?.....	22
3.4 Ikäihmisten kokemus ja osaaminen.....	24
4 JOHTOPÄÄTÖKSET	25
4.1 Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi.....	25
4.2 Palvelujen riittävyyden ja laadun arviointi.....	25
4.3 Vanhusneuvostojen rooli.....	26
4.4 Alueelliset erot.....	27
4.5 Viestintä ja tiedottaminen.....	27
4.6 Kotona asuminen.....	28
4.7 Osallistuminen ja vaikuttaminen.....	28
4.8 Kuulluksi tuleminen.....	29
4.9 Kokouskäytännöt.....	29

5	YHTEENVETONA 3 x 3 HAVAINTOA	30
	5.1 Kolme havaintoa vanhusneuvostoille.....	30
	5.2 Kolme havaintoa kunnille.....	31
	5.3 Kolme havaintoa eläkeläisjärjestöille.....	32
6	LIITTEET	33
	LIITE 1: Seminaariohjelma.....	33
	LIITE 2: Palautelomake.....	34
	LIITE 3: Otteita ”sana vapaa” -palautteista.....	35
	LIITE 4: Seminaarikohtaiset ryhmätöiden tulokset.....	38
	Turku.....	38
	Tampere.....	43
	Jyväskylä.....	47
	Joensuu.....	51
	Kuopio.....	55
	Porvoo.....	59
	Kajaani.....	63
	Oulu.....	67
	Rovaniemi.....	72
	Seinäjoki.....	76
	Kokkola.....	80
	Vantaa.....	83
	Kouvola.....	88

TIIVISTELMÄ

Loppuraportissa kuvataan Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry – Pensionärsförbundens intresseorganisation PIO rf:n (jäljempänä EETU) Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran (jäljempänä Sitra) rahoittaman Aktiivinen ja hyvinvoiva ikäihminen -hankkeen kokemukset ja tulokset.

EETU-hankkeen ensisijaisena tavoitteena oli saada ikäihmisten ääni kuuluville. Hankkeessa ikäihmisten ääntä kuultiin muun muassa kolmentoista paikkakunnan Vahvat vanhusneuvostot -seminaarikiertueella, jolla haettiin osallistujien omia kokemuksia ja näkemyksiä siitä, miten lakisääteisten vanhusneuvostojen toimintaa tulisi kehittää.

Seminaarikiertueelle osallistui kaikkiaan lähes 1 300 aktiivista ja vaikuttamisesta kiinnostunutta ihmistä. Valtaosa osallistujista oli eläkeläisiä ja heistä valtaosa kuului johonkin eläkeläisjärjestöön – myös muihinkin kuin EETUn järjestöihin.

Seminaarikiertueen kirjallinen ja suullinen palaute oli erinomaista. Ihmisten kuulluksi tuleminen tarve on ollut ilmeinen, mutta se ei yksin riitä, että ihmisiä vain kuunnellaan – heitä pitää myös kuulla. Siksi on tärkeää kehittää pysyviä malleja, joilla ihmisten toiveita voidaan kuulla jatkossakin, jotta niitä voidaan edistää kunnissa ja järjestöissä.

Seminaarikiertueen nyt päätyttyä voidaan todeta, että vanhusneuvostojen toiminnassa ja toimintamalleissa vaikuttaa olevan vielä kohtuullisen paljon kehitettävää. Esimerkiksi viestinnän ja tiedottamisen keinot, kanavat ja aktiivisuus vaativat selvästi kohentamista. Neuvoston jäsenten valintatapaan olisi myös syytä löytää valtakunnallisesti yhteneväisempi muoto. Valitettavasti suhtautumisessa ja asenteissa vanhusneuvostoja kohtaan on myös edelleen kehitettävää. Alueelliset ja paikkakuntakohtaiset erot on kuitenkin ymmärrettävä, sillä ei ole olemassa vain yhtä tapaa toimia.

EETU-hankkeen tiimoilta järjestettiin vielä hankkeen loppuseminaari. Seminaari pidettiin Helsingissä Sokos Hotel Presidentissä 26.3.2015 ja sinne ilmoittautui 280 ihmistä ympäri Suomen. Osallistujat olivat – kuten seminaarikiertueellakin – suurimmaksi osaksi vanhusneuvostojen ja eläkeläisjärjestöjen aktiiveja.

JOHDANTO

Heinäkuussa 2013 astui voimaan Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista, eli niin sanottu vanhuspalvelulaki. Laki velvoitti kunnat asettamaan vanhusneuvoston 1.1.2014 alkaen.

Vanhuspalvelulain 11 §:ssä säädetään, että

”Sen lisäksi, mitä kuntalain 27 §:ssä säädetään kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista, kunnan on asetettava ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi vanhusneuvosto ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä.”

Lisäksi vanhuspalvelulain 11 §:ssä säädetään, että

”Vanhusneuvosto on otettava mukaan 5 §:ssä tarkoitetun suunnitelman valmisteluun ja 6 §:ssä tarkoitettuun arviointiin. Lisäksi neuvostolle on muutoinkin annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka ikääntyneen väestön tarvitsemien palvelujen kannalta.”

Lain teksti antaa ennemminkin raamit kuin ohjeita. EETUn hankkeen keskeisiä tavoitteita olikin löytää ja kehittää lainhengenmukaisia hyviä käytäntöjä ja toimintatapoja, joita voitaisiin hyödyntää valtakunnallisesti vanhusneuvostojen toiminnassa.

Vanhuspalvelulain 4 §:ssä kuntien yhteistyövelvoitteesta säädetään seuraavaa:

”Kunnan eri toimialojen on toimittava yhteistyössä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi. Lisäksi kunnan on tehtävä yhteistyötä kunnassa toimivien julkisten tahojen, yritysten sekä ikääntyneitä väestöä edustavien järjestöjen ja muiden yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi”

Kunnan alueella toimivat eläkeläisyhdistykset ovat kunnalle arvokkaita yhteistyökumppaneita ja voimavara, jotka on aktiivisesti otettava mukaan kehittämään ikäihmisten palveluita. Kunnan toteuttama yhteistyö ikääntyvän väestön hyväksi ei kuitenkaan saa rajoittua pelkästään vanhusneuvostoihin, vaikka ne merkittävässä roolissa ovatkin. Kuntien yhteistyövelvoite koskee kaikkia ikäihmisten kanssa tekemisissä olevia tahoja.

EETUn hankkeesta syntyi lopulta kahdenlaisia tuloksia. Ensimmäkin löydettiin vanhusneuvostotoiminnan suurimmat epäkohdat, joihin tulisi puuttua. Toiseen kävi ilmi, että mistään ei ole saatavissa yksinkertaisia toimintaohjeita tai -malleja, joita vanhusneuvostojen jäsenet, kuntien viranhaltija ja luottamushenkilöt sekä eri sidosryhmät voisivat hyödyntää. Tästä johtuen hankkeen lopuksi julkaistiin Vanhusneuvosto-opas, johon koottiin hyviä käytäntöjä sekä suosituksia toiminnan tueksi. Maksuton opas on ladattavissa EETUn verkkosivuilta osoitteesta www.eetury.fi.

Vanhusneuvostot siirtyvät lainsäädännössä vanhuspalvelulaista kuntalain puolelle. Muutoksen myötä vanhusneuvostojen asema aitoina vaikuttamis- ja vuoro-vaikutuseliminä vankistuu. Jatkossa kaikkien toimijoiden vastuulla on varmistaa, että niin myös tapahtuu.

1 AKTIIVINEN JA HYVINVOIVA IKÄIHMINEN -HANKE

EETUn *Aktiivinen ja hyvinvoiva ikäihminen* -hanke oli yksi Sitran *Aktiivinen kansalainen – kaiken ikäisenä* -avainalueen keskeisimmistä hankkeista. Hanke alkoi 16.9.2013 ja päättyi 31.3.2015.

Hankkeen ensisijainen tavoite oli kerätä ”kentän ääni” siitä, miten vanhusneuvostojen toimintamuotoja ja -tapoja tulisi kehittää, sekä levittää olemassa olevia hyviä käytäntöjä. Kokonaisuutena voidaan todeta, että hanke saavutti ja jopa ylitti sille asetetut tavoitteet.

Hankkeen keskiöön asetettiin ihminen itse. Kaikki hankkeessa tehty työ ja tuloksien hyödyntäminen keskittyi yksilön valinnanvapauden ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseen. Tähän pyrittiin kehittämällä ennen kaikkea vanhusneuvostojen toimintaedellytyksiä, toimintamalleja ja toimintamuotoja.

Hanke pyrki eri menetelmin turvaamaan ikäihmisten näkemysten ja tarpeiden esille tuomisen ja huomioimisen. Hankkeessa kuunneltiin herkällä korvalla ihmisten toiveita ja odotuksia sekä hyödynnettiin heidän omaa osaamista.

Hankkeen myötä vahvistui entisestään käsitys, että vanhusneuvostojen asemassa on vielä kehittävää. Esimerkiksi vanhusneuvostojen budjetit vaihtelevat aina nollostas eurosta jopa kymmeneen tuhansiin euroihin. Myös viestinnän ja tiedottamisen taso, aktiivisuus ja suunnitelmallisuus kaipaavat kohennusta lähes kaikkien toimijoiden osalta. Asenteissa ja vanhusneuvostoihin suhtautumisessa on vielä parannettavaa, vaikka tilanne vaikuttaa kehittyneen oikeaan suuntaan.

Yksityisen palvelutuotannon ja -tarjonnan voidaan sanoa olevan jo luonnollinen osa palvelukokonaisuutta, mutta vapaaehtoistoiminta kaipaisi vielä kipeästi kuntien apua ja tukea. Kuntien olisi syytä selvittää millaisia mahdollisuuksia niillä olisi tarjota esimerkiksi tiloja vapaaehtoistoiminnan käyttöön. Kolmannen sektorin tuottama vapaaehtoistoiminta on tärkeä ja yhä kasvava julkista ja yksityistä palvelutuotantoa täydentävä osa.

Toisaalta hankkeen aikana oli ilo havaita, että vanhusneuvostojen valtakunnallinen positiivinen näkyvyys lisääntyi, ja että taustaorganisaatiosta riippumatta ihmisillä on vilpittön halu tehdä hyvää. Hanke voimaannutti ja toimi myös uskonvahvistuksena monille vanhusneuvostoille, jotka eivät ole oikein osanneet arvioida omaa toimintaansa. Ilahduttavaa oli myös se avoimuus, jolla vanhusneuvostoissa pystyttiin tunnustamaan oman toiminnan muutosta tai kohennusta vaativat seikat.

Hankkeen myötä vahvistui entisestään se käsitys, että kentällä ei ainakaan ole pulaa ideoista toiminnan kehittämiseksi. Eläkeläisjärjestöissä ja vanhusneuvostoissa on käsittämätön määrä kokemusta ja osaamista, jonka voisi valjastaa yhteiskunnan kehittämiseen.

1.1 Hankkeen johto ja henkilöresurssit

Hanketta johti johtoryhmä, jonka muodostivat Sitran johtava asiantuntija – avainalueen vetäjä Tuomo Melin, Sitran johtava asiantuntija Eeva Päivärintä sekä EETUn työvaliokunta ja EETUn projektipäällikkö Jari Latvalahti.

EETUssa hanketta ohjasi työvaliokunta, jonka jäsenet ovat

1. Työvaliokunnan puheenjohtaja 2015
Berit Dahlin, toiminnanjohtaja (14.8.2014 –),
Svenska pensionärsförbundet rf
2. **Veronica Fellman**, toiminnanjohtaja (– 3.8.2014),
Svenska pensionärsförbundet rf
3. **Timo Kokko**, toiminnanjohtaja, Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry
4. **Päivi Kyyrö**, toiminnanjohtaja, Kristillinen Eläkeliitto ry
5. Työvaliokunnan puheenjohtaja 2014
Marjo Palomäki, toiminnanjohtaja, Kansallinen senioriliitto ry
6. **Hannu Partanen**, toiminnanjohtaja, Eläkeläiset ry
7. Työvaliokunnan puheenjohtaja 2013
Jukka Salminen, toiminnanjohtaja, Eläkeliitto ry

EETUssa hankkeen päivittäisestä toteuttamisesta vastasi hankkeen projektipäällikkö.

1.2 Hankkeen tavoitteet ja niiden toteutuminen

Hankkeelle asetettiin kahdeksan tavoitetta, joista tavoitteiden 1 ja 2 katsottiin olevan lyhyen aikavälin tavoitteita. Tavoitteita 3, 4, 5 ja 8 pidettiin pitkän aikavälin tavoitteina, joiden toteutumista voidaan arvioida tarkemmin vasta tulevaisuudessa. Tavoitteiden 6 ja 7 katsottiin olevan tavoitteita, joiden saavuttamista voidaan arvioida niin pitkällä kuin lyhyelläkin aikavälillä.

Tavoitteet ja toteutuminen

1. *Luoda uusia toimintamalleja ja -muotoja ikäihmisten odotusten, tarpeiden ja kuulluksi tulemisen kehittämiseksi sekä valinnanvapauden lisäämiseksi.*

Pelkästään hankkeen seminaarikiertue ja EETUn Facebook-sivu jo täyttivät ensimmäisen tavoitteen. Seminaarien lähes 1 300 osallistujaa ja Facebook-sivun lähes 14 000 tykkääjää ovat saaneet äänensä kuuluville.

2. *Hyödyntää ikäihmisten omia kokemuksia ja osaamista (yksilö-, ryhmä-, päättäjätasot).*

Seminaarikiertueen ohjelmassa ollut ryhmätyöskentelyosio täytti tämän tavoitteen. Seminaareihin osallistui ihmisiä yksityishenkilöinä, järjestöjen edustajina, vanhusneuvostojen edustajina sekä luottamushenkilöiden ominaisuudessa.

3. Juurruttaa käytäntöön uusia toimintamalleja ja -muotoja.

Tavoitteen toteutumista on vielä hieman vaikeaa arvioida, mutta eläkeläisjärjestöistä ja vanhusneuvostoista kantautuvien viestien mukaan seminaarikiertue tarjosi osallistujilleen vähintäänkin uutta näkökulmaa. Esimerkiksi yksilön arvostus ja suhtautuminen omaan vanhusneuvostojäsenyyteensä on viestien mukaan kohonnut.

4. Kohentaa ikäihmisten täysivaltaista kansalaisuutta.

Maailma ja asenteet muuttuvat hitaasti, mutta ne muuttuvat varmasti. Uskotava on, että hankkeella oli oma merkittävä vaikutuksensa siinä, miten vanhusneuvostoihin ja ikäihmisiin suhtaudutaan tulevaisuudessa. Rohkaisevaa on, että seminaareissa useampikin kunnan viranhaltija kertoi seminaarin avanneen heidän silmät ja saanut heidät näkemään vanhusneuvoston ja sen roolin aivan uudessa valossa.

5. Tukea ikäihmisten elämänlaatua ja toimintakykyä.

Toivottavaa on, että seminaareissa levitetty tieto hyvistä käytännöistä ja esimerkeistä jalkautuu laajasti kuntiin. Vähintään voidaan kuitenkin todeta, että Tampereen kaupungin Palvelutori-malli herätti kaikilla paikkakunnilla poikkeuksetta osallistujien mielenkiinnon. Se käy ilmi myös seminaaripalautteista. Myös Turun kaupungin osallisuuden kehittämisen mallit ja uudet käytännöt otettiin kiertueella erittäin suurella mielenkiinnolla vastaan.

6. Luoda oikeaa kuvaa ikääntymisestä.

Seminaareissa käytyjen keskustelujen, seminaaripalautteiden sekä kentältä saatujen viestien perusteella voidaan todeta, että seminaarikiertue onnistui välittämään oikeanlaista kuvaa ikääntymisestä, joka ei siis ole vain sairauksien ja vaivojen värittämää selviytymistä. Vasta tulevaisuus kuitenkin näyttää mihin suuntaan kuva ikääntymisestä Suomessa muuttuu.

7. Luoda uusia monennettavia toimintamalleja ja -muotoja kansalaistoimintaan ja -vaikuttamiseen sekä kunnalliseen päätöksentekoon.

Hyvin varhain seminaarikiertueen alussa kävi selväksi, että Suomesta puuttuu yhtäläiset suositukset ja ohjeet vanhusneuvostojen toiminnalle. Hankkeen aikana kerättyjen tietojen ja kokemusten myötä tällainen kokoelma on päätetty julkaista EETUn ja Sitran toimesta keväällä 2015. Tulevassa Vanhusneuvostoppaassa kuvataan vanhusneuvoston, vanhusneuvoston jäsenten sekä vanhusneuvostolle oleellisten sidosryhmien roolit, velvollisuudet ja vastuut. Oppaassa annetaan myös suosituksia millä tavoin vanhusneuvoston ja sen sidosryhmien tulisi toimia ja organisoitua.

8. Kehittää lähidemokratiaa ja vahvistaa yhteiskuntarauhaa.

Hankkeessa onnistuttiin kohottamaan vanhusneuvostojen arvostusta sekä lisäämään tietoisuutta niiden roolista ja mahdollisuuksista vaikuttaa kunnalliseen päätöksentekoon. Tavoitteessa seitsemän mainittu opas kehittää ja vahvistaa lähidemokratiaa entisestään.

1.3 Facebook

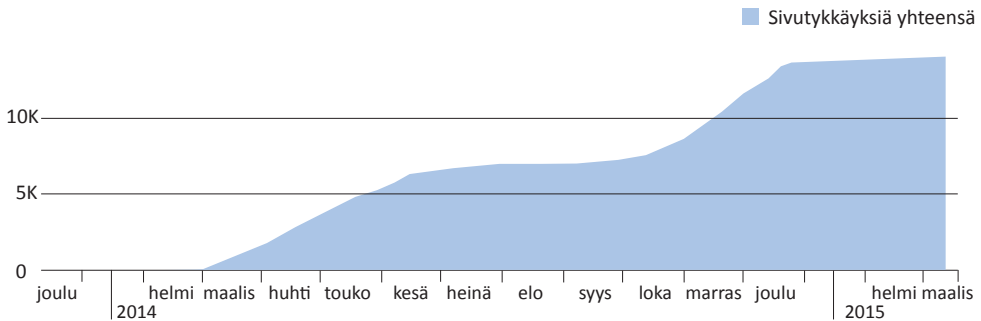
Hanketta varten perustettiin 25.11.2015 EETUn Facebook-sivu (www.facebook.com/eetury), joka saavutti suuren suosion varsin nopeasti. Sivua perustettiin kaikille avoimeksi kansalaisfoorumiksi, jolla kaikki sivua seuraavat saavat äänensä kuuluville. Sivua kohdennettiin erityisesti 60-vuotiaille, mutta kaikki iästä, sukupuolesta, uskonnosta tai muusta riippumatta saivat liittyä sivun seuraajiin.

Facebook-sivulla julkaistiin monipuolisesti ja puolueettomasti erilaisia uutisia, artikkeleita, tiedotteita ynnä muuta Sitran avainalueeseen ja sen hankkeisiin liittyvää materiaalia ja aineistoa. Sivua käytettiin myös aktiivisesti EETUn seminaarikiertueen ja hankkeen lopussa toteutetun kotitalousvähennysoikeuteen liittyvän verkkoaivoriihen markkinointiin.

1.3.1 Facebook-sivun tykkääjät

Sivua saavutti 10 000 tykkääjän rajapyykin 10.11.2014, mitä voidaan pitää erinomaisena suorituksena, sillä sivun kohdeyleisö (60-vuotiaat) eivät ole Facebookin aktiivisinta käyttäjäryhmää. Saavutukseen voidaan olla tyytyväisiä myös siksi, että sivun aktiivinen markkinointi aloitettiin vasta 23.2.2014.

Sivua on keräsi 3.3.2015 mennessä jo lähes 14 000 tykkääjää ja määrä jatkaa edelleen pientä kasvua. Kasvu on kuitenkin hidastunut merkittävästi sillä sivun markkinointi lopetettiin 14.12.2014.

Tykkäyksiä kehitys 25.11.2013 – 3.3.2015

Kesäkuukausien 2014 tykkäyksiä kehitys oli hidasta kahdesta syystä. Ensinnäkin EETUn Facebook-sivun kohdeyleisö viettää kesäkuukaudet enimmäkseen muualla kuin tietokoneen ääressä. Toisekseen juuri edellä mainitusta syystä johtuen Facebook-sivun markkinointi keskeytettiin kesäkuukausiksi.

1.3.2 Julkaisujen kattavuus

EETUn Facebook-sivusta tekee erityisen se, että sivun julkaisujen kattavuus oli suorastaan erinomainen. Julkaisujen kattavuuden keskiarvo oli niinkin suuri kuin 30 % Facebook-sivun tykkääjistä. Parhaimmillaan yksittäisen julkaisun kattavuus oli jopa 70 %.

pvm	kattavuus hlö	%	tyk- kääjiä	aihe	lähde
27.1.2015	3 600	26 %	13 723	Superin selvitys: Vanhusten kotihoito on kriisissä	Iltalehti
22.1.2015	4 200	31 %	13 699	Suomalainen tabu: Ikäihmisten itsemurhat	Iltalehti
22.1.2015	3 500	26 %	13 699	Eläkeläisten urheilusuoritukset saavat nuoret nieleskelemään	HS
22.1.2015	1 900	14 %	13 699	Yksinäisyys ja huono ravitseminen altistaa masennukselle	Iltalehti
14.1.2015	3 700	27 %	13 656	Vanhusten kaatuilu ja sekavuus laitetaan iän piikkiin	HS
14.1.2015	1 700	12 %	13 656	Eläkkeensaajan asumistuessa hyväksyttävät menot nousevat	STM
16.12.2014	2 200	16 %	13 525	Terveysalan kilpailu kiihtyy Tampereella, Vaasassa ja Helsingissä	HS
11.12.2014	1 800	13 %	13 399	Vuoden kajaanilainen vanhus kokee saavansa arvostusta	YLE
9.12.2014	1 900	14 %	13 264	Harvat laitoksissa asuvat muuttavat paikkakunnalta toiselle	YLE
6.12.2014	2 800	22 %	13 000	EETU toivottaa hyvää itsenäisyyspäivää - Maamme laulu	Youtube
27.11.2014	2 000	16 %	12 178	Emeritaprofessori: vanhustenhoito muuttuu säilöväksi	YLE
26.11.2014	1 100	9 %	12 079	Kuntakohtaiset SOTE-laskelmat julki, vaatii Kuntaliitto	Kuntalehti
21.11.2014	1 200	10 %	11 513	Voimaa-foorumi -seminaarin mainos	Sitra
21.11.2014	1 500	13 %	11 513	EETUn kannanotto: Vanhuspalvelulain muuttaminen	EETU
19.11.2014	1 200	11 %	11 307	Puheenjohtajien palstalla Kristillinen Eläkeliiitto ry:n PJ	EETU
14.11.2014	1 800	17 %	10 845	Julkaisu: EETUn FB-sivulla nyt yli 10 000 tykkääjää	EETU
10.11.2014	1 500	14 %	10 472	Puheenjohtajien palstalla EKL:n puheenjohtaja	EETU
5.11.2014	2 800	28 %	9 959	Valinnanvapaus kuuluu kaikille - tuloista riippumatta	Demari
3.11.2014	6 400	65 %	9 803	EETUn hankkeen tavoitteiden esittely	EETU FB
31.10.2014	4 800	51 %	9 504	Iso myllerrys: Näin suomalaisten rahoilla kikkaillaan	Uusisuomi
31.10.2014	1 800	19 %	9 504	Miten eläkeudistus vaikuttaa eri sukupolviin	TELA
31.10.2014	4 800	51 %	9 504	Valvira vaatii tiukempaa valvontaa	KSML
30.10.2014	1 500	16 %	9 437	Missä viipyvät terveyskeskusten Michelin tähdet	Sitra blogi
29.10.2014	1 900	20 %	9 390	Artikkeli EETUn Eläkeläisparlamentista	EETU
24.10.2014	1 700	19 %	9 004	Sitra: Ihmisten hyvinvointi pitäisi nostaa uudelle tasolle	Kunta.TV
21.10.2014	5 400	62 %	8 773	Soten-rahoitusmalli kaatui	Kuntalehti
21.10.2014	1 900	22 %	8 773	Raumalle palvelutori	Raumalainen
17.10.2014	5 400	64 %	8 414	Palvelutori: Lataa itsellesi Sitran Palvelutori-julkaisu	Sitra
15.10.2014	4 100	50 %	8 220	Eläkeläisille ei sittenkään kalastusmaksua	Iikka
10.10.2014	5 500	69 %	7 971	Vanhuksien eivät ole ongelmajätettä	Karjalainen
10.10.2014	3 100	39 %	7 971	Osaatko käyttää älypuheliniasi?	YLE
9.10.2014	4 800	61 %	7 924	Itsenäisen vanhuksen vaikea pyytää apua	YLE
6.10.2014	1 900	24 %	7 760	Sitran avainalueella tapahtuu - seuraa myös Twitterissä	Sitra

Esimerkkejä EETUn Facebook-sivun julkaisujen kattavuuksista

2 VAHVAT VANHUSNEUVOSTOT -SEMINAARIKIERTUE

Hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi EETUn tehtäväksi annettiin järjestää osallistujille maksuton Vahvat vanhusneuvostot -seminaarikiertue. Kiertue järjestettiin yhteistyössä Sitran sekä Turun ja Tampereen kaupunkien kanssa.

Seminaarikiertueen tarkoituksena oli löytää hyviä olemassa olevia vanhusneuvostojen toimintatapoja ja -muotoja. Lisäksi kiertueen tavoitteena oli kuulla osallistujien näkemyksiä ja kokemuksia siitä miten vanhusneuvostojen toimintaa tulisi edelleen kehittää.

Osallistujien kuuleminen ja kuulluksi tuleminen varmistettiin ryhmätyöskentelyllä, joka oli seminaariohjelman tärkeintä antia (LIITE 1). Ryhmätyöskentely toteutettiin niin sanotulla Kahvilatyöskentely-menetelmällä (Learning Cafe). Ryhmätöiden paikkakuntakohtaiset tulokset löytyvät muokkaamattomina tämän raportin liitteenä (LIITE 4).

2.1 Kohderyhmä ja ohjelma

Kohderyhmä

Seminaarit oli tarkoitettu kaikille asiasta kiinnostuneille, iästä ja taustaorganisaatiosta riippumatta. EETUn kuusi jäsenjärjestöä olivat seminaarikiertueen päämarkkinointikanava.

Ohjelman tarkoitus ja tavoite

Vuorovaikutteisen ja osallistavan ohjelman tavoitteena oli saada yksilön ääni kuuluville. Lähtökohtana oli, että vain palveluidensa todellinen asiantuntija – kansalainen itse – voi tietää mitä todella tarvitsee ja haluaa.

Ohjelman tärkein osa oli vuorovaikutteinen ryhmätyöskentely, jonka aikana kukin osallistuja sai esittää omat toiveet ja ideat alueellisen lähidemokratian kehittämiseksi ja lisäämiseksi. Ryhmätyöskentelyn tueksi ohjelmaan kuului myös alustuksia ja esittelyjä käynnissä olevista paikallisista ja valtakunnallisista hankkeista, joiden tavoitteina on lisätä kansalaisten valinnanvapautta ja vaikutusmahdollisuuksia.

Seminaarikiertueen ohjelmarunko on tämän raportin liitteenä (LIITE 1).

2.2 Kohdekaupungit

Kohdekaupungeiksi pyrittiin valitsemaan sellaiset paikkakunnat, joissa toimisi mahdollisimman moni EETU-järjestö. Tavoitteena oli löytää kunnat, joissa olisi jokaisen kuuden EETU-järjestön paikallis- tai alueyhdistys, sillä aktiiviset paikallis- ja alueyhdistykset olivat keskeisessä roolissa kiertueen markkinoinnissa. Kiertueella pyrittiin kattamaan koko Suomi sekä huomioimaan myös ruotsinkieliset alueet.

Kohdekaupungit ja kiertueen aikataulu

Turku	16.1.2014	Oulu	14.5.2014
Tampere	20.2.2014	Rovaniemi	15.5.2014
Jyväskylä	5.3.2014	Seinäjoki	17.9.2014
Joensuu	26.3.2014	Kokkola	18.9.2014
Kuopio	27.3.2014	Vantaa	2.10.2014
Porvoo	9.4.2014	Kouvola	23.10.2014
Kajaani	13.5.2014	Vaasa	12.11.2014 (peruttu)

Kaksikielisyys huomioitiin siten, että Turun, Tampereen, Porvoon, Kokkolan ja Vantaan seminaarien ryhmätyöosioissa oli mukana ruotsinkielinen ryhmä. Lisäksi Vaasan seminaari oli suunniteltu kokonaan ruotsinkieliseksi, mutta seminaari jouduttiin perumaan liian vähän osallistujamäärän johdosta.

2.3 Seminaarikiertueen markkinointi

Seminaarikiertueen markkinointi kohdistui ensisijaisesti EETUn jäsenjärjestöjen jäseniin, joita on kaikkiaan hieman yli 300 000. Markkinointia suunnattiin jonkin verran myös kuntien johtaville viranhaltijoille ja luottamushenkilöille.

Markkinoinnissa hyödynnettiin tehokkaasti EETU-järjestöjen piiri- ja alueyhdistyksiä sekä EETUn kotisivua ja Facebook-sivua. Myös EETUn hankekumppanit – Turun ja Tampereen kaupungit – sekä Sitra osallistuivat kiertueen markkinointiin.

Seminaarikiertuetta markkinoitiin aktiivisesti myös EETU-järjestöjen jäsenlehdissä. Jäsenlehtien yhteenlaskettu lukijamäärä on noin 500 000.

EETU-järjestöjen jäsenlehdet:

- EL-Sanomat	Eläkeliitto ry
- Eläkeläinen	Eläkeläiset ry
- Eläkkeensaaja	Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry
- Patina	Kansallinen senioriliitto ry
- Kristelli	Kristillinen Eläkeliitto ry
- God Tid	Svenska pensionärsförbundet rf

EETU-järjestöjen toiminnanjohtajat osallistuivat myös aktiivisesti kiertueen markkinointiin. Toiminnanjohtajat muun muassa lähettivät henkilökohtaisesti lukuisia sähköpostikutsuja piiri- ja alueyhdistyksilleen. Lisäksi toiminnanjohtajat markkinoivat seminaarikiertuetta omien järjestöjensä eri tapahtumissa ja tilaisuuksissa. Hankkeen ja seminaarikiertueen markkinointia koordinoi ja johti EETUn projektipäällikkö.

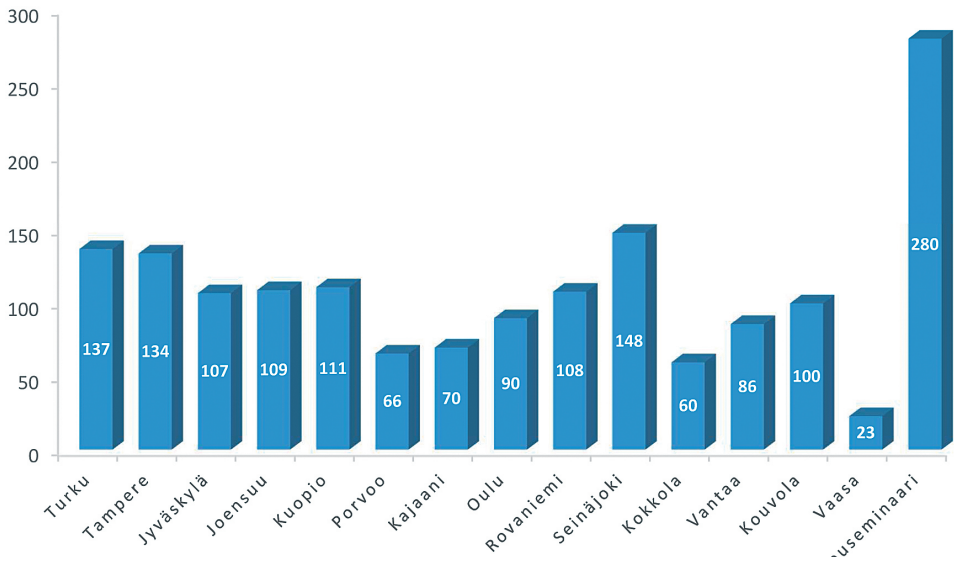

2.4 Seminaariosallistujat

Seminaarien osallistujamäärätavoitteeksi hankkeen alussa asetettu sadan hengen enimmäismäärä ei aivan toteutunut kaikilla paikkakunnilla. Kiertuekokonaisuus saavutti kuitenkin vähintään hyvän osallistujamäärän, ollen noin 87 osallistujaa per seminaari.

Jos tavoitteessa otetaan huomioon myös osallistumisensa peruttaneet sekä vapautuvaa paikkaa jonottaneet, on vastaava luku noin 98 osallistujaa per seminaari. Tämä luku kuvaa paremmin kokonaiskiinnostusta hanketta ja seminaari-kiertuetta kohtaan.

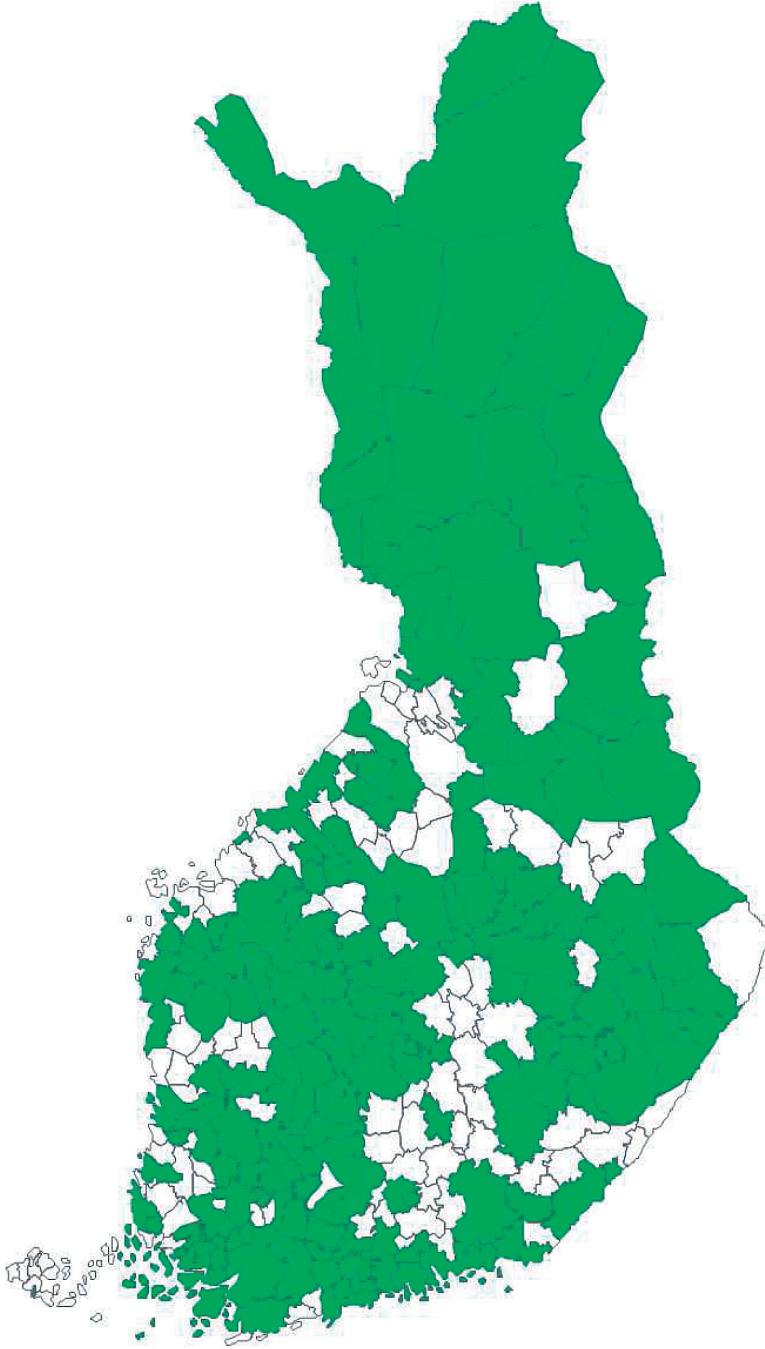
Hankkeen 26.3.2015 Helsingissä järjestetty loppuseminaari taasen saavutti osallistujatavoitteensa reilusti. Tavoitteeksi asetettiin 150 osallistujaa, mutta tilaisuuteen ilmoittautui lopulta 280 eläkeläisjärjestö- ja vanhusneuvostoaktiivia.

Seminaarikohtaiset ilmoittautumiset. Yhteensä 1 629.

Osallistujatavoitteessa päästiin myös niin sanotun ”kuntapeiton” osalta siihen mitä tavoiteltiin, sillä seminaariosallistujat kattoivat käytännössä koko Suomen.

Kuntapeitto 31.1.2015 mennessä saaduin tiedoin. Kuvassa vihreällä olevat kunnat olivat edustettuina seminaarikiertueella.

Seminaariosallistujat edustivat kaikkiaan 205 kuntaa ja sitä voidaan pitää erittäin hyvänä tuloksena.

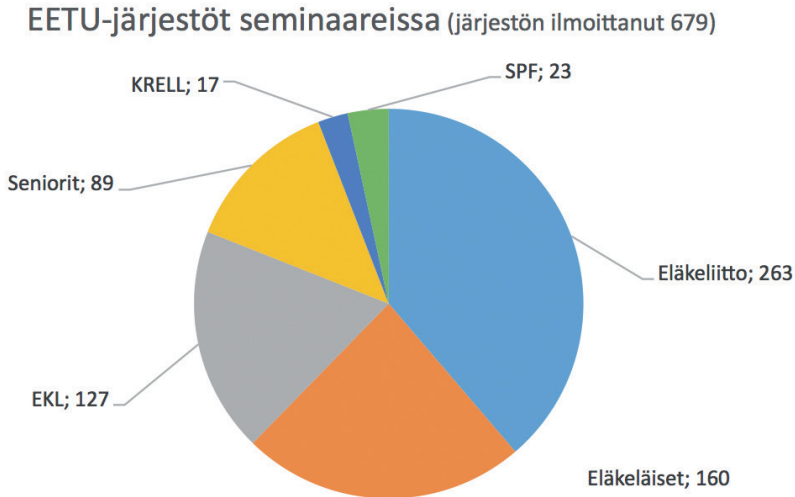
Akaa	Kaskinen	Maaninka	Rääkkylä
Alajärvi	Kauhajoki	Maarianhamina	Saarijärvi
Alavus	Kauhava	Merijärvi	Salla
Askola	Kauniainen	Mikkeli	Salo
Aura	Kaustinen	Multia	Sastamala
Enonkoski	Keitele	Muonio	Savonlinna
Enontekiö	Kemi	Muurame	Savukoski
Espoo	Kemijärvi	Mäntsälä	Seinäjoki
Evijärvi	Keminmaa	Mänttä	Siilinjärvi
Forssa	Kemiönsaari	Naantali	Simo
Haapavesi	Kempele	Nakkila	Sipoo
Halikko	Kerava	Nivala	Sodankylä
Halsua	Keuruu	Nokia	Soini
Hamina	Kinnula	Nousiainen	Somero
Hartola	Kitee	Nurmijärvi	Sotkamo
Heinävesi	Kittilä	Närpiö	Sulkava
Hollola	Kiuruvesi	Orivesi	Suomussalmi
Huittinen	Kivijärvi	Oulainen	Suonenjoki
Humppila	Kokemäki	Oulu	Tampere
Hyrnsalmi	Kokkola	Outokumpu	Tarvasjoki
Hyvinkää	Kolari	Paimio	Tervo
Hämeenkoski	Kontiolahti	Paltamo	Tervola
Hämeenlinna	Koski TI	Parainen	Teuva
Ii	Kotka	Pelkosenniemi	Tohmajärvi
Iisalmi	Kouvola	Pello	Toholampi
Ikaalinen	Kristiinankaupunki	Petäjävesi	Toivakka
Ilmajoki	Kuhmo	Pielavesi	Tornio
Imatra	Kuopio	Pietarsaari	Turku
Inari	Kuortane	Pihtipudas	Tuusula
Isokyrö	Kurikka	Pirkkala	Ulvila
Jalasjärvi	Kustavi	Polvijärvi	Urjala
Janakkala	Kuusamo	Pori	Utsjoki
Joensuu	Lahti	Porvoo	Uusikaupunki
Jokioinen	Laihia	Posio	Vaala
Joroinen	Lapinlahti	Pudasjärvi	Vaasa
Juankoski	Lappajärvi	Punkalaidun	Valkeakoski
Juuka	Lappeenranta	Pyhtää	Vantaa
Juupajoki	Lapua	Pyhäntä	Varkaus
Juva	Laukaa	Pälkäne	Vehmaa
Jyväskylä	Lavia	Pöytyä	Vesanto
Jämijärvi	Lempäälä	Raahe	Veteli
Jämsä	Leppävirta	Raasepori	Vihti
Järvenpää	Lestijärvi	Raisio	Viitasaari
Kaarina	Liekksa	Rantasalmi	Vilppula
Kaavi	Lieto	Ranua	Virolahti
Kajaani	Liperi	Rauma	Virrat
Kalajoki	Loimaa	Riihimäki	Ylitornio
Kangasala	Loppi	Ristijärvi	Ylivieska
Kankaanpää	Loviisa	Rovaniemi	Ylöjärvi
Karkkila	Luumäki	Ruovesi	Ähtäri
Karstula	Maalahti	Rusko	Äänekoski

Kuntaluettelo 31.1.2015 mennessä saaduista tiedoista.

2.5 EETU-järjestöjen edustus seminaareissa

Ilmoittautumisen yhteydessä ei kysytty ilmoittautujan taustajärjestöä. Tieto osallistujien taustajärjestöstä on kerätty siltä osin kuin he ovat tiedon itse ilmoittaneet, tai se on ollut muuten saatavissa.

Kaikista seminaariosallistujista ainoastaan 53 % ilmoitti taustajärjestönsä. Oletettavaa kuitenkin on, että valtaosa osallistujista kuului johonkin eläkeläisjärjestöön.

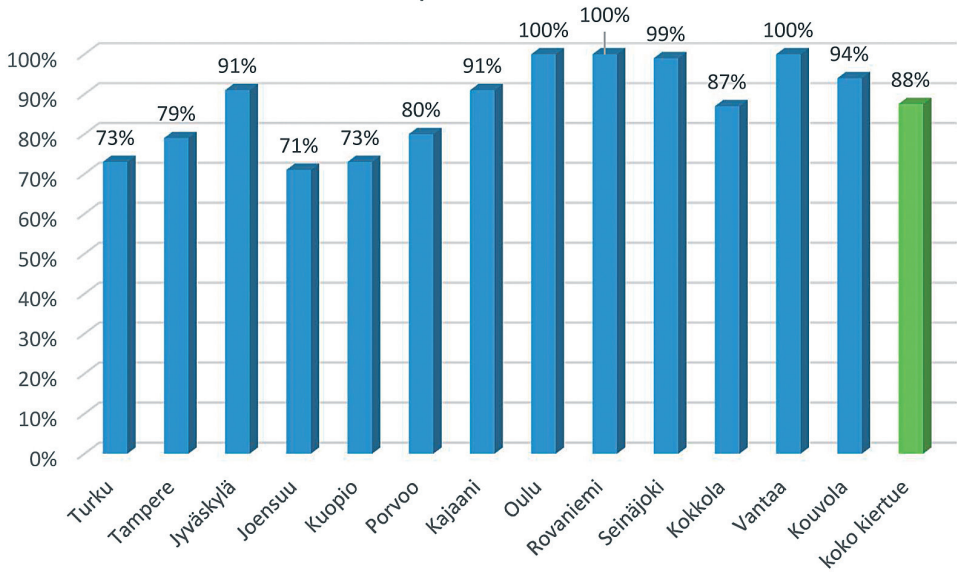
Jakauma EETU-järjestöjen kesken kaikkien taustajärjestönsä ilmoittaneiden osalta

2.6 Seminaaripalaute

Kunkin seminaarin päätteeksi osallistujia pyydettiin antamaan seminaaripalautte. Palaute kerättiin kirjallisesti ja nimettömänä. Palautelomake oli identtinen kaikissa seminaareissa.

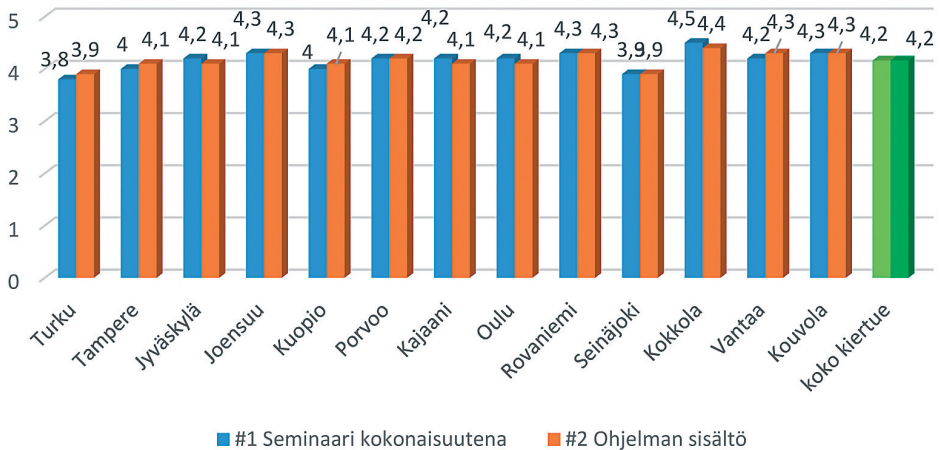
Palautelomakkeessa (LIITE 3) oli kuusi kysymystä, joista neljä oli ”rasti ruutuun” ja kaksi ”sana vapaa” -kysymyksiä. Seminaareja vertailtiin keskenään palautelomakkeen kahdella ensimmäisellä kysymyksellä: 1 Miten arvioit seminaaria kokonaisuutena ja 2 Miten arvioit ohjelman sisältöä.

Seminaaripalautteiden perusteella pystyttiin luotettavasti arvioimaan ohjelman kehittämiskohteita, sillä palautusprosentti oli erinomainen. Heikoimmillaankin palautusprosentti oli jopa 71 % (Joensuu), mutta parhaimmillaan 100 % (Oulu, Rovaniemi). Koko kiertueen palautusprosentin keskiarvo oli 88 %. Suurempiin ohjelmanmuokkauksiin ei seminaarikiertueen aikana kuitenkaan ilmennyt tarvetta.

Palautelomakkeiden palautusprosentti

Saadun palautteen perusteella voidaan arvioida, että jokainen seminaari onnistui erinomaisesti. Osallistujat myös antoivat jokaisella paikkakunnalla lähes poikkeuksetta suullista palautetta, joissa toistui osallistujien kiitollisuus erinomaisesta tilaisuudesta kohtaan ja siitä, että Sitra ja EETU ovat ottaneet asiakseen kehittää vanhusneuvostojen asemaa.

Seminaaripalaute (1 = heikko, 5 = kiitettävä)

Koko kiertueen keskiarvo palautelomakkeen kysymykselle yksi (Miten arvioit seminaaria kokonaisuutena) oli 4,2 ja kysymykselle kaksi (Miten arvioit ohjelman sisältöä) myöskin 4,2. Keskiarvoon voidaan olla erittäin tyytyväisiä, sillä osallistujajoukko koostui lukuisiin ja taas lukuisiin seminaareihin osallistuneista ihmisistä.

Otteita palautelomakkeen ”sana vapaa” -kysymyksen vastauksista on raportin liitteenä (LIITE 3). Osallistujilta kysyttiin: 5 Missä onnistuimme erityisen hyvin ja 6 Mikä olisi voinut mennä paremmin.

2.7 Vahvat vanhusneuvostot – loppuseminaari

Jo hankkeen alkuvaiheessa todettiin, että seminaarikiertueen päätyttyä ja tuloksien analysoinnin jälkeen on syytä järjestää loppuseminaari, jossa julkaistaan EETU-hankkeen ja seminaarikiertueen tulokset. Vahvat vanhusneuvostot – loppuseminaari järjestettiin 26.3.2015 Sokos Hotel Presidentissä Helsingissä.

Tilaisuuteen ilmoittautui 280 vanhusneuvosto- ja eläkeläisjärjestöaktiivia, joista noin neljäkymmentä oli kuntahallinnon edustajaa. Osallistujia tuli ympäri Suomen.

Osallistujille tarjottiin lounas, iltapäiväkahvit sekä ohjelman päättävä cocktail-tilaisuus. Loppuseminaarista ei kerätty kirjallista osallistujapalautetta, mutta suusanallinen palaute oli muun muassa EETUn hallituksen jäsenien mukaan kiitettävä. Myös muilta saatu suullinen palaute oli kiitettävää.

Loppuseminaarin ohjelma:

Puhetta johtaa toimittaja Hannu Lehtilä

- 12.30 **Tervetuloa!**
Johdanto päivän aiheisiin
Toimittaja Hannu Lehtilä
- 12.40 **Sitra-yhteistyön merkitys ja vaikutus eläkeläisjärjestöille ja ikäihmisille**
2014 puheenjohtaja Tapani Mörttinen, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry
- 13.00 **Sitran Aktiivinen kansalainen – kaiken ikäisenä -avainalue nosti ihmiset keskiöön**
Miten rahoittaja hyödyntää muun muassa EETU-hankkeen tuloksia
Johtava asiantuntija, avainalueen vetäjä Tuomo Melin, Sitra
- 13.30 **Vahvat vanhusneuvostot -seminaarikiertue kuuli ja kokosi lähes 1 300 aktiivisen kansalaisen näkemykset ja kokemukset vanhusneuvostojen toiminnan kehittämiseksi**
Projektipäällikkö Jari Latvalahti, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry
- 14.15 Kahvi
- 15.00 **Kuntaliitto kehittää aktiivisesti lähidemokratiaa sekä kuntalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan**
Tutkimus- ja kehitysjohtaja Kaija Majoinen, Suomen Kuntaliitto
- 15.20 **EETU-hankkeen yhteydessä selvitettiin myös ikäihmisten palvelutarpeita ja -toiveita kotitalousvähennysoikeuden laajentamiseksi**
Varatoimitusjohtaja Tuomo Lähdeniemi, Fountain Park Oy
- 15.50 **Hanke päättyi, mutta EETU jatkaa valtakunnallista ja paikallista vaikuttamista**
2015 varapuheenjohtaja Kalevi Kivistö, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry
- 16.10 **Cocktail-tilaisuus**

3 HANKKEEN TULOKSIA

Hankkeen kannalta seminaariohjelman tärkeintä antia olivat ryhmätyöskentelyt, jotka toteutettiin samanlaisina kullakin paikkakunnalla.

Ryhmätyöskentely tapahtui niin sanotulla Kahvilatyöskentely-menetelmällä, jossa osallistujat vaihtavat ryhmätyöpistettä aina noin viidentoistaminuutin välein. Jokaisessa ryhmätyöpisteessä oli yksi kysymys ja ryhmätyöpistettä johti osallistujien joukosta ennakkoon valittu ryhmätyöpuheenjohtaja.

Ryhmätyökysymyksiä oli neljä, joista osassa oli lisäksi tarkentavia alakysymyksiä. Kysymykset olivat:

1. Vanhusneuvostojen rooli kunnassa

a) Miten vanhusneuvostojen jäsenet tulisi valita?

b) Mitä, missä ja miten vanhusneuvostojen toiminnasta tulisi kertoa?

c) Mihin kotikuntasi asioihin haluaisit erityisesti vaikuttaa?

2. Liikkuminen kotoa kauemmaksi

a) Miten ikäihmisten liikkumista voidaan tukea kodin ja palvelujen tai muiden toimintojen välillä?

3. Teknologia ja sähköiset palvelut – mitä ne parhaimmillaan mielestäsi ovat?

a) Millaisia laitteita haluaisit käyttää?

b) Osaisitko käyttää edellä mainitsemiasi laitteita vai haluaisitko koulutusta?

c) Millaisia sähköisiä palveluja haluaisit käyttää?

4. Ikäihmisten kokemus ja osaaminen

a) Miten ikäihmisten osaamista ja kokemusta voisi hyödyntää kunnan palvelutuotannon järjestämisessä?

b) Millaisten palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen miestäsi tarvitaan senioreista muodostettuja asiakas- tai kansalaisraateja?

c) Millä tavoin ja keinoin vanhusneuvostojen tulisi kuulla kansalaisia?

Kaikkien seminaarien ryhmätöiden tulokset ovat tämän raportin liitteenä (LIITE 5). Tulokset on kirjoitettu puhtaaksi sellaisenaan kuin ryhmätyöpuheenjohtajat olivat ne työskentelyn aikana kirjoittaneet.

3.1 Vanhusneuvostojen rooli kunnassa

a) Miten vanhusneuvostojen jäsenet tulisi valita?

Seminaarikiertueen hyvin varhaisessa vaiheessa kävi selväksi, että vanhusneuvostojen jäsenet tulisi valita alueella toimivista eläkeläisjärjestöistä. Jonkin verran kannatusta sai myös veteraanien, seurakunnan sekä muiden paikallisten järjestöjen huomioiminen neuvoston kokoonpanossa, mutta tämä kanta ei kuitenkaan ollut vallitseva.

Muitakin yksittäisiä ehdotuksia vanhusneuvoston jäsenien valitsemiseksi esitettiin. Niistä yksi oli Tanskan malli, jossa 60 vuotta täyttäneillä on oikeus äänestää vanhusneuvoston jäseniä kunnallisvaalien yhteydessä. Tämäkään malli ei saanut kuin hajanaista kannatusta, aivan kuten moni muukin yksittäinen ehdotus.

Selvän enemmistön mielestä kunnan vanhusneuvosto tulee perustaa itsenäisenä eikä yhdistää vanhus- ja vammaisneuvostoa. Useimmiten perusteluna todettiin, että vammaisneuvoston asioiden koettiin koskevan liiaksi yhtä – usein melko pientä – joukkoa. Vanhusneuvoston roolin nähtiin taasen olevan selvästi laaja-alaisempi.

Huomionarvoista on myös se, että kunnan eri toimialojen mukana oloa pidettiin tärkeänä – muutamista soraäänistä huolimatta. Mielipiteet jakaantuivat tasaisemmin sen osalta tuleeko kunnan edustus koostua luottamushenkilöistä vai viranhaltijoista. Oleellisena pidettiin kuitenkin sitä, että vanhusneuvostolla on pysyvä yhteys kunnan johtaviin viranhaltijoihin ja luottamushenkilöihin.

Osallistujat olivat myös yhtä mieltä siitä, että vanhusneuvoston jäseneksi ehdotettavan henkilön on oltava aidosti kiinnostunut tehtävästä ja tehtävän tasalla. Tässä suuri vastuu lankeaa eläkeläisjärjestölle, joka esittää jäsentään tai jäseniään vanhusneuvostoon. Osallistujien mukaan usein törmää tilanteeseen, jossa yksittäinen henkilö ei suhtaudu jäsenyyteensä riittävän vakavasti ja siten pahimmillaan suorastaan vaikeuttaa vanhusneuvoston työskentelyä.

b) Mitä, missä ja miten vanhusneuvostojen toiminnasta tulisi kertoa?

Tähän kysymykseen seminaariosallistujien mielestä on yksi selkeä vastaus: kaikkialla, mutta jos tuloksista poimii muutaman ehdotuksen, niin paikallislehdet, -radio ja TV mainittiin kenties useimmin. Erittäin tärkeänä pidettiin myös neuvoston oma-aloitteista jalkautumista kuntalaisten keskuuteen.

Viestinnän ja tiedottamisen kehittäminen oli selvästi yksi kiertueen tärkeimmistä havainnoista. Viestinnän ja tiedottamisen aktiivisuudessa, tasossa ja kanavissa on kuntien välillä suuriakin eroja. Esimerkiksi osalla neuvostoista on omat verkkosivut kunnan verkkosivujen yhteydessä, osalla kokonaan omat verkkosivut ja osalla ei taas ole lainkaan verkkosivuja.

c) Mihin kotikuntasi asioihin haluaisit erityisesti vaikuttaa?

Aivan kuten b-kysymyksessäkin, oli tämän kysymyksen vastauksien kirjo valtava. Osallistujien toiveet vaikuttaa kotikuntansa asioihin käsittää käytännössä kaikki kunnan toimialat. Muutamia keskeisiä havaintoja on kuitenkin mahdollista tehdä.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus, saavutettavuus ja laatu olivat asioita, joihin useimmiten toivottiin mahdollisuutta vaikuttaa. Julkinen liikenne ja liikuminen yleensä sekä niiden esteettömyys ja turvallisuus nousivat myös esille paikkakunnasta riippumatta.

Kaavoitus, maankäyttö ja rakentaminen vaikuttaa olleen kolmanneksi eniten esille noussut kokonaisuus. Tässäkin kokonaisuudessa turvallisuus ja esteettömyys tuntuivat olleen erityisen mielenkiinnon kohteina

3.2 Liikkuminen kotoa kauemmaksi

a) Miten ikäihmisten liikkumista voidaan tukea kodin ja palvelujen tai muiden toimintojen välillä?

Pääsääntöisesti liikkuminen käsitettiin niin kuin kysymyksen oli asetettu ”kotoa kauemmaksi”, mutta muutamat osallistujat näkivät asian myös toisinpäin. Tämän kysymyksen ympärillä muodostui kenties kaikkein eniten ajatuksia ja ideoita siitä, miten liikkumista voitaisiin tukea.

- Lukuisat ideat saivat laajaa kannatusta, joista kymmenen kärkeen nousivat
- monipalveluauto-toiminnan kehittäminen ja laajentaminen
 - koulukyytien ja niin sanotun ”kimppakyytitoiminnan” hyödyntäminen asioinnissa
 - esteettömyys ja kunnossapito (kadut, torit, kauppakeskukset, levähdyspaikat, hissit, jne.)
 - palvelusetelin käytön laajentaminen myös liikkumiseen
 - ennaltaehkäisevän liikunnan tukeminen sekä kuntoutus
 - julkisen liikenteen reitti- ja aikataulusuunnittelu, hinnoittelu, matalalattia kalusto
 - vastuu lähimmäisestä (naapuri- / ystävä- / omaisapu, ”tökkää kaveri liikkeelle”, saattaja-apu, jne.)
 - järjestö-kunta-kansalainen koordinointi
 - ajotaidon ylläpito (senioriajokortti, auto- / polttoaineverohelpotukset, invalidipysäköinti, jne.)
 - julkisten palvelujen hinnoittelu yleisesti (kuntosalit, uimahallit, julkinen liikenne, polttoaine, jne.).

Tämänkin kysymyksen osalta palveluja vaadittiin pääsääntöisesti ilmaiseksi, mutta huomionarvoista on, että hyvin usein palveluista oltiin valmiita myös maksamaan. Rakentavia ehdotuksia olivat esimerkiksi bussilippujen alennetut hinnat tiettyinä aikoina, ”kimppakyytien” hinnoittelu sekä kutsubussin ja kutsutaksin lisähinnoittelut normaalin bussihinnan ja taksihinnan lisäksi.

3.3 Teknologia ja sähköiset palvelut – mitä ne parhaimmillaan mielestäsi ovat?

a) Millaisia laitteita haluaisit käyttää?

Varsin selvästi kävi ilmi, että ainakaan tämän seminaarikiertueen osallistujajoukko ei arastele uuden teknologian ja sähköisten palvelujen käyttöönottoa. Käytännössä kaikki mahdolliset ja olemassa olevat tekniset laitteet toivotettiin tervetulleiksi. Kaikkein villeimmät teknologiset odotukset menivät jo kauas tulevaisuuteen osallistujat kaivatessa tietokoneohjattuja sukkula-autoja, henkilökohtaisia palvelurobotteja sekä ihon alle asennettavia seurantasiruja.

Vaikka teknologian käyttöä ja laajempaa hyödyntämistä ei pelättykään, oli yleinen konsensus, että tekniikka ja sähköiset palvelut eivät saa koskaan täysin korvata sosiaalista kanssakäymistä. Henkilökohtaisen palvelun ja ihmisen kohtaamisen katsottiin edelleen olevan kiinnipitämisen arvoinen osa yhteisöllisyyttä ja yhteiskuntaa.

Mitä taas teknisten laitteiden suunnitteluun tulee, niin osallistujat heittivät haasteen laitevalmistajille. Yksi eniten toivotuista laitteista oli yksinkertainen, isonäppäinen ja helppokäyttöinen matkapuhelin. Toinen yleisesti toivottu laite oli senioritietokone, joka ei tämän tästä päivitä itseään automaattisesti ja vaadi asentamaan lisäosia.

b) Osaisitko käyttää edellä mainitsemiä laitteita vai haluaisitko koulutusta?

Valitettavasti tilanne on toistaiseksi sellainen, että koulutus- ja opetustarve on mitä ilmeisemmin varsin suuri. Tietokoneet ja niiden ohjelmistot, älypuhelimet, Smart TV:t, tallentavat digiboksit ja jopa internet sivut ovat erityisesti niitä, joiden hankintaan ja käyttöönnottoon ja käyttöön kaivataan opastusta ja opetusta.

Osallistujien pohtiessa millaista koulutusta tarvitaan, nousi vertaiskoulutuksien ja -kouluttajien puute toistuvasti esiin – paikkakunnasta riippumatta. Tässä olisi kenties järjestöille mahdollisuus ottaa haaste vastaan ja etsiä jäsenistöstään sellaisia kouluttajia, jotka osaavat asiansa ja ymmärtävät millaisella rytmillä opetusta tulee antaa.

Osallistujien toivelistan kärjessä oli myös tietotekniikan tukihenkilö ja tuki-palvelu, joka toimisi joko puhelimitse tai kutsusta paikan päällä. Lastenlapsilta saa osallistujien mukaan aina silloin tällöin apua, mutta nuorten vikkeliä sormia ei ehdi seuraamaan näppäimistöllä. Vertaiskoulutusta ja vertaiskouluttajia siis kaivataan kipeästi.

c) Millaisia sähköisiä palveluja haluaisit käyttää?

Kuten erilaisten laitteiden käyttämisestä kysyttäessä, ei myöskään sähköisiä palveluja pelätä vaan pikemminkin päinvastoin. Osallistujat katsoivat muun muassa useiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen soveltuvan erinomaisesti sähköiseen maailmaan. Esimerkkeinä mainittakoon ajanvarausjärjestelmät, eReseptit, videoyhteydet lääkäriin tai hoitohenkilöstöön, etäyhteydet KELAn palveluihin, erilaiset omahoitopalvelut ja niin edelleen.

Tämänkin kysymyksen kohdalla osallistujat totesivat usein, ettei palvelujen sähköistäminen saa johtaa henkilökohtaisen palvelun alasajoon. Henkilökohtaisen palvelun katsottiin olevan tärkeä osa yksinäisen ihmisen päivä- tai viikkorutiinia.

3.4 Ikäihmisten kokemus ja osaaminen

a) Miten ikäihmisten osaamista ja kokemusta voisi hyödyntää kunnan palvelutuotannon järjestämisessä?

”Olemme suuri vajaakäytössä oleva voimavara – emme kuluera!”

Näin asian puki sanoiksi eräs kiertueelle osallistunut. Lauseeseen kiteytyy erinomaisesti osallistujien tunne- ja tahtotila tämän kysymyksen osalta. Osallistujat haluavat olla mukana vaikuttamassa ja rakentamassa yhdessä ja yhteistyössä parempia palveluja kaikille meille – iästä riippumatta. Ihmisistä näyttää tuntuvan kuitenkin siltä, että vaikuttamisen kanavia ei oikein ole tai niitä ei ole löydetty.

Tällä kiertueella saaduista kokemuksista voi kuitenkin päätellä, että ihmisillä on nyt suuria odotuksia vanhusneuvostojen toiminnalle. Kaikilla paikkakunnilla neuvostojen roolin selkiyttäminen ja toiminnan vakiinnuttaminen osaksi aitoa vaikuttamista on päällimmäisenä toivelistalla.

Neuvoston, viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden välinen aito vuoropuhelu koettiin olevan ensisijaisen tärkeää osaamisen ja kokemuksen hyödyntämisessä. Se kuitenkin ymmärrettiin, että ketään ei voi pakottaa kuuntelemaan ja kuulemaan. Tästä syystä asenteet nousivat osallistujien mielissä yhdeksi suurimmista esteistä, joiden tiedettiin vaikeuttavan yhteistyötä. Asennemuutoksen tunnistettiin kuitenkin olevan tarpeen myös ikäihmisten itsensä parissa, mikä ilmeni siitä, että osallistujat tunnustivat myös oman vastuunsa asioiden eteenpäin viemiseksi. Moni sanoi, että ihmisten olisi aika lakata valittamasta ja tartuttava toimeen.

”Aktiivisuus, yhteishenki ja itsepäisyys!” kuului erään osallistujan ohje.

b) Millaisten palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen mielestäsi tarvitaan senioreista muodostettuja asiakas- tai kansalaisraateja?

Kysymyksen vastaukset kattoivat käytännössä koko julkisen sektorin palvelutarjoaman. Ennalta arvattavaa oli myös se, että sosiaali- ja terveydenhuolto, kaavoitus ja rakentaminen sekä liikkuminen ja sen esteettömyys nousivat kärkisijoille.

Varsin toteuttamiskelpoisena ja konkreettisena ideana pidettiin Vanhuspalveluraati-mallia, jollainen on muodostettu esimerkiksi Jyväskylään. Osallistujien mukaan asiakas- ja kansalaisraatitoiminnan kehittämiseen olisi hyödyllistä saada mukaan eläkeläisjärjestöt. Järjestöt voisivat osallistua esimerkiksi raatitoiminnan organisointiin.

c) Millä tavoin ja keinoin vanhusneuvostojen tulisi kuulla kansalaisia?

Osallistujat ehdottivat lukuisia eri keinoja kuulluksi tulemisen varmistamiseksi. Selvästi eniten kannatusta sai kuitenkin muun muassa neuvoston omat käyttäjäystävällisesti toteutetut verkkosivut. Verkkosivuasia nousi siis jälleen esiin ja sitä kautta myös tiedottamisen ja viestinnän tärkeys. Tämä on konkreettinen puute, joka olisi kohtuullisen helppo korjata ilman ylettömän suuria kustannuksia.

Oli mukavaa havaita myös se, että tämänkin kysymyksen parissa osallistujat peräänkuuluttivat ihmisten omaa aktiivisuutta – erityisesti siis vanhusneuvostojen jäsenten aktiivisuutta. Osallistujat olivat lähes yhtä mieltä siitä, että vanhusneuvoston olisi muun kuulemisen lisäksi jalkauduttava erilaisiin tapahtumiin, tilaisuuksiin, järjestöihin ja niin edelleen. Tästä voidaan edelleen päätellä, että järjestöjen ja vanhusneuvostojen välinen yhteistyö on yksi keskeinen tiedon vaihtamisen ja jakamisen keino ja kanava, jota tulisi kehittää ja tukea.

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Johtopäätökset-kappaleeseen on nostettu esille keskeisiä yhteenvedoja, joita hankkeesta on voinut tehdä. Johtopäätökset on tehty ensisijaisesti ryhmätöiden tuloksien pohjalta. Johtopäätöksissä on otettu huomioon myös EETUn projektipäällikön hankkeen ja kiertueen aikana tekemät havainnot sekä osallistujien kanssa käymät keskustelut.

4.1 Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi

Vanhuspalvelulain 11 §:ssä säädetään, että:

”Vanhusneuvosto on otettava mukaan 5 §:ssä tarkoitetun suunnitelman valmisteluun.”

Ongelma:

Vaikuttaa siltä, että kunnat laativat laissa mainitut suunnitelmat melko kiitettävästi. Toisaalta lukuisat keskustelut paljastivat, että pahimmillaan kunta ei ole millään tavoin ottanut vanhusneuvostoa mukaan suunnitelman laatimiseen. Tällaisissa tapauksissa vanhusneuvosto saa parhaimmillaankin vain jo valmiiksi kirjoitetun suunnitelman – enemmän tai vähemmän ainoastaan tiedoksi.

Päätöksentekoprosessi on jo siinä vaiheessa, että vanhusneuvostolla ei ole enää mahdollisuutta ottaa kantaa tai kehittää suunnitelmaa. Tässä kohden viesti on selvä: kuntien tulee ottaa vanhusneuvosto hyvissä ajoin mukaan suunnitelman laatimiseen.

Suositus:

Vanhusneuvoston vaikutusmahdollisuuden varmistamiseksi olisi vanhusneuvoston ja kunnan eri suunnitteluelimien välisessä toiminnassa toteuduttava ainakin seuraavat periaatteet:

- Kunnassa käynnistyvän uuden suunnitelman aihe, tavoite, aikataulu ja suunnittelun vastuuhenkilö ilmoitetaan vanhusneuvoston sihteerille tai puheenjohtajalle, kun nämä suunnitelman lähtökohdat ovat tiedossa.
- Vanhusneuvosto voi jo tässä vaiheessa pyytää lisätietoja ja halutessaan tuoda suunnitelmaan tärkeänä pitämiänsä näkökohtia.

4.2 Palvelujen riittävyyden ja laadun arviointi

Vanhuspalvelulain 6 §:ssä palvelujen riittävyyden ja laadun arvioinnista säädetään:

Kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on vuosittain arvioitava iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien sosiaalipalvelujen riittävyyttä ja laatua alueellaan.

Palvelujen laadun ja riittävyyden arvioimiseksi kunnan on kerättävä säännöllisesti palautetta palveluja käyttäviltä, heidän omaisiltaan ja läheisiltään sekä kunnan henkilöstöltä. Lisäksi kunnan on koottava tiedot palveluihin käytetyistä taloudellisista voimavaroista sekä henkilöstön määrästä ja koulutuksesta.

Ongelma:

Vanhuspalvelulain 11 §:ssä säädetään, että vanhusneuvosto on otettava mukaan vanhuspalvelulain 6 §:ssä tarkoitettuun ikäihmisten palvelujen riittävyyden ja laadun arviointiin. Kaikesta päätellen kunnat kyllä huolehtivat palvelujen riittävyyden ja laadun arvioinnista, mutta eivät täysin lain edellyttämällä tavalla. Seminaarikiertueelle osallistuneiden mukaan vanhusneuvostoja ei usein oteta mukaan arviointityöhön. Syitä vanhusneuvoston arviointityön ulkopuolelle jättämiselle voi olla useita, mutta kunnan resursointi lienee niistä yleisin.

Suositus:

Tämänkin veloitteen osalta vanhusneuvoston vaikutusmahdollisuuden varmistamiseksi olisi vanhusneuvoston ja kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen välisessä toiminnassa toteuduttava ainakin seuraavat periaatteet:

- Kunnassa käynnistyvän uuden arviointikierroksen kohde, aikataulu ja arvioinnin vastuuhenkilö ilmoitetaan vanhusneuvoston sihteerille tai puheenjohtajalle, kun nämä lähtökohdat ovat tiedossa.
- Vanhusneuvosto voi jo tässä vaiheessa pyytää lisätietoja ja halutessaan tuoda arviointiin tärkeänä pitämiänsä näkökohtia.

Kunnissakaan ei välttämättä ole vielä paljon kokemusta vanhuspalvelulain 6 §:n noudattamisesta. Toisaalta sitä suuremmalla syyllä nyt olisi hyvä luoda hyvissä ajoin pysyvät käytännöt arvioinnille ja vanhusneuvostoyhteistyölle.

4.3 Vanhusneuvostojen rooli

Valitettavasti suhtautumisessa vanhusneuvostoja kohtaan on vielä kehittämistä. Vaikka Suomesta löytyy lukuisia esimerkkejä hyvin toimivasta yhteistyöstä kunnan ja vanhusneuvoston välillä, niin liian usein törmää päinvastaisiin esimerkkeihin. Lisäksi vanhusneuvostojen epävirallinen asema kuntaorganisaatiossa ei ainakaan edesauta tämän ongelman korjaamisesta.

Vanhuspalvelulain 11 §:ssä säädetään, että vanhuspalvelulain 5 § ja 6 § asettamien veloitteiden lisäksi:

Vanhusneuvostolle on muutoinkin annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka ikääntyneen väestön tarvitsemien palvelujen kannalta.

Ratkaisu on periaatteessa yksinkertainen. Kunnan eri toimialojen ja vanhusneuvoston välille on luotava pysyviä yhteistyömalleja ja -käytäntöjä sekä kanavia jatkuvalla yhteydenpidolle ja viestinnälle.

Vielä on siis tehtävä laajalla rintamalla töitä sen eteen, että vanhusneuvosto vakiinnuttaa asemansa keskeisenä osana ikääntyvän väestön hyvinvoinnin kehittämistyötä. Vastuu asenteiden muuttamisesta on jokaisella yksilöllä, riippumatta siitä toimiiko hän eläkeläisjärjestössä, vanhusneuvostossa tai kunnassa.

4.4 Alueelliset erot

Ryhmätöissä osallistujien painotuksissa oli havaittavissa joitain alueellisia eroja. Kokonaisuudessaan erot eivät olleet kuitenkaan kovin suuria. Ihmisten palvelutarpeet ja -toiveet sekä huolenaiheet ovat enemmän tai vähemmän samoja ja samankaltaisia paikkakunnasta riippumatta.

Esimerkkinä alueellisista eroista voidaan kuitenkin mainita teknologian hyödyntämiseen liittyvät toiveet ja palvelujen sähköistämiseen suhtautuminen. Itä- ja Pohjois-Suomessa suhtaudutaan selvästi paljon myönteisemmin teknologian ja sähköisten palvelujen hyödyntämiseen kuin läntisemmässä Suomessa. Vaikka eroa ei sen tarkemmin tutkittu, voidaan päätellä, että pitkät välimatkat palveluiden ääreen ja julkisen liikenteen kattavuus selittävät osaltaan tätä eroa.

4.5 Viestintä ja tiedottaminen

Viestintä ja tiedottaminen olivat seminaaripaikkakunnasta riippumatta alue, jota olisi kehitettävä pikaisesti. Vaikka joissakin kunnissa jokin viestinnän osa-alue oli osallistujien mukaan hoidettu hyvin, voidaan sanoa, että kokonaisuutta ei ole hoidettu missään kunnassa esimerkillisesti.

Useimmiten osallistujilta kuuli moitetta esimerkiksi siitä, että vanhusneuvosto ei saa riittävän ajoissa nähtäväkseen valmisteluvaiheessa olevia kunnan suunnitelmia tai muita vastaavia asiakirjoja. Pahimmillaan tämä on muodostunut usealla paikkakunnalla lähestulkoon käytännöksi, ja sitä pidettiin erittäin huonona asiana.

Moitteita tuli tämän tästä myös siitä, että vanhusneuvoston omat verkkosivut kunnan verkkosivujen yhteydessä ei ole tehokas saati riittävä tapa viestiä vanhusneuvoston toiminnasta ja sen tuloksista. Kuntien verkkosivut ovat valitettavan usein niin täynnä informaatiota, että vanhusneuvoston löytäminen sieltä on hiukan iäkkäämmälle tai tietotekniikkaan tottumattomalle ihmiselle lähes mahdoton tehtävä.

Vanhusneuvoston verkkosivujen puutteiden ja vaikeaselkoisuuden lisäksi viestintä ontuu myös perinteisten viestintäkanavien hyödyntämisessä. Varsin selväksi kävi, että osallistujat toivoivat parempaa paikallislehtien, -radion ja television hyödyntämistä.

Vanhusneuvoston oman viestinnän ja tiedottamisen lisäämistä vaikeuttaa ymmärrettävästi vanhusneuvostojen toimintabudjettien pienuus. Osalla vanhusneuvostoja toimintabudjetti on jopa kymmeniä tuhansia euroja kun osalla budjetti on taas pyöreä nolla. Osallistujat lähes poikkeuksetta ymmärsivät kyllä taloudellisesta tilanteesta johtuvan haasteen, mutta toivoivat kuitenkin jonkinlaista budjettia – esimerkiksi viestinnän kehittämiseksi.

Toisaalta budjettien pienuus nähtiin myös mahdollisuutena keksiä epätavallisia keinoja viestinnän toteuttamiseksi. Luovien ratkaisujen löytämiseksi koettiin kuitenkin tarvittavan ammattilaisten apua. Kuntien viestintä- ja markkinointiosastojen olisikin tarkasteltava mahdollisuuksiaan tukea vanhusneuvostoa viestinnän kehittämisessä.

Suuria paikkakuntoehtaisia erojakin oli, mutta tiedottamiseksi eivät verkkosivut yksin riitä, vaikka sitä minimivaatimuksena voidaankin pitää. Vanhusneuvostojen toimintabudjetit ovat useimmiten melko vaatimattomia, joten silloin olisi löydetävä mahdollisimman luovia ja monipuolisia tiedottamisen ja viestinnän keinoja.

Suositus onkin, että jokaisen vanhusneuvoston tulisi laatia kunnallinen viestintä- / tiedotussuunnitelma. Suunnitelman laatimisessa ja toimeenpanossa kannattaa hyödyntää entisiä ja nykyisiä ammattilaisia, joita löytynee kunnan organisaatiosta sekä eläkeläisjärjestöistä.

4.6 Kotona asuminen

Seminaariosallistujat olivat käytännössä yhtä mieltä siitä, että ihmisten kotona asumista olisi tuettava ja kotona selviytymisestä huolehdittava. Näin totesi myös EETU ry:n puheenjohtaja Tapani Mörttinen Sitran ja Kuntalehden Voimaa-foorumin avauspuheenvuorossaan 5.6.2014 Helsingissä:

”Ihmiset kuolevat useimmiten kotonaan. Ensimmäiseksi kannattaa siis puutua oleellisiin asioihin.”

Laitosmaisesta vanhusten hoidosta ja hoivasta tahdotaan eroon – kuitenkin muistaen, että kaikkia ihmisiä ei voida hoitaa kotona. Tarvitaan joustavia ratkaisuja, jotka edistävät mahdollisimman nopeaa kuntoutumista ja ennen kaikkea ennaltaehkäisyä.

Sitran ja EETUn helmikuussa 2015 teettämä verkkokysely kotitalousvähennys-oikeuden laajentamisesta vahvisti entisestään kiertueella syntynyttä käsitystä: ihmisillä on laaja kirjo erilaisia pieniä ja isoja palvelutarpeita ja -toiveita, joita he olisivat valmiita ostamaan yksityisiltä toimijoilta, jos ne kuuluisivat kotitalousvähennysoikeuden piiriin. On kuitenkin hyvä huomioida, että näitä tarpeita voitaisiin paikata osin myös vapaaehtoistoiminnalla.

4.7 Osallistuminen ja vaikuttaminen

Seminaarikiertueen osallistujajoukko haluaa vaikuttaa ja on enimmäkseen erittäin aktiivista. Lähes kaikki osallistujat kuuluivat johonkin eläkeläisjärjestöön tai vastaavaan, joten osallistujajoukon kiinnostus yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta selittyi osin jo sillä.

Käytäväpuheiden ja yleisen tunnelman perusteella on kuitenkin todettava, etteivät ihmiset ole oikein tienneet miten ja missä he voisivat vaikuttaa. Järjestöillä on tässäkin kohden suuri merkitys. Asia olisi korjattava pikaisesti jos todellakin on niin, että ihmiset eivät tiedä esimerkiksi oman järjestönsä kautta toteutettavasta lähimmäisen avusta. Järjestöilläkin on toki pienet budjetit, mutta kenties koordinointi kunnan kanssa toisi vapaaehtoisavun kohteet lähemmäksi halukasta auttajaa.

Ihmisillä tuntuu olevan aitoa intoa ja halua vaikuttaa laajasti kunnan asioihin, mutta he eivät tiedä tai tunne keinoja ja kanavia. Lisäksi on todettava, että todellisia vaikuttamisen kanavia ja mahdollisuuksia ei myöskään oikein ole. Toki osallistujien keskuudessa tiedetään, että vaikuttamisesta kiinnostunut voisi asettua ehdolle kunnallisvaaleissa, mutta se koetaan selvästi liian raskaaksi prosessiksi.

Vanhuspalvelulain myötä odotukset todellisen vaikuttamisen osalta ovat kasvaneet. Eläkkeelle olevien joukossa on todella rautaisia ammattilaisia, jotka parhaimmillaan ovat nähneet ja kokeneet moneen kertaan niin nousu- kuin las-kukaudetkin. Erityisesti vaikeina aikoina sellaisen osaamisen ja kokemuksen hyödyntämättä jättäminen tuntuu hieman erikoiselta. Jos työelämässä olevien ja jo eläkkeelle siirtyneiden kokemukset, näkemykset, tieto, taito ja osaaminen yhdistettäisiin koordinoitusti ja valjastettaisiin toimimaan yhteisten tavoitteiden hyväksi, niin sen uskoisi hyödyttävän koko yhteiskuntaa.

4.8 Kuulluksi tuleminen

Seminaarikiertueen osallistujajoukolla on ollut ja on suuri kuulluksi tulemisen tarve. Jotta kiertueen aikana virinnyt hyvä ja innostunut tunnelma ei latistuisi, olisi löydettävä pysyviä keinoja sille miten ihmisten ääni ja toiveet saadaan kuulumaan jatkossakin. Suositeltavaa olisi tutustua muun muassa Turun kaupungin Osallistuva ja vaikuttava kuntalainen -hankkeen tuloksiin ja hankkeessa luotuihin uusiin toimintatapoihin.

Kunnissa tulisi löytää tai kehittää pysyviä käytäntöjä kuntalaisten kuulluksi tulemisen varmistamiseksi. Hyvänä käytäntönä voitaisiin pitää esimerkiksi säännöllisiä tapaamisia kunnan eri toimialojen ja vanhusneuvoston välillä. Myös alueen eläkeläisyhdistysten ja muiden järjestöjen sekä vanhusneuvoston välinen säännöllinen yhteydenpito edesauttaisi osaltaan kuntalaisten kuulluksi tulemistä.

4.9 Kokouskäytännöt

Yllättävän yleinen ongelma vaikuttaa olevan, että vanhusneuvostojen kokouksia ei saada vietyä ryhdikkäästi lävitse. Haasteena on esimerkiksi kokouksien venyminen, kesken jääneet esityslistojen käsittelyt, yksittäisten jäsenten yksinpuhelut kokouksissa ja niin edelleen.

Niiden vanhusneuvostojen, jotka tunnistavat itsensä tästä, olisi syytä tarkastella kokouskäytäntöjään. Jäsenten kanssa olisi kenties syytä käydä lävitse asiat, joista muodostuu onnistunut ja tuloksellinen kokous. Onnistuneen kokouksen tunnusmerkkejä ovat muun muassa:

- ajoissa laaditut ja jäsenille lähetetyt esityslistat
- huolellisesti valmistellut kokouksessa esitettävät asiat
- asialistassa ja aikataulussa pysyminen
- tasapuolinen puheenvuorojen antaminen
- napakat ja asialliset puheenvuorot.

Tunnusmerkkejä on muitakin, mutta edellä luetelluista voi aloittaa. Tämä Kokouskäytännöt-kappalekin vahvistaa osaltaan sitä, että aiemmin mainitulle Vanhusneuvosto-oppaalle on tarvetta.

5 YHTEENVETONA 3 X 3 HAVAINTOA

Yhteenveto-kappaleen tarkoitus on toimia muistilistana kaikille loppuraportin lukijoille. Jos lukijalla on omalta osaltaan halua kehittää vanhusneuvostojen asemaa ja toimintaedellytyksiä, voi näistä vanhusneuvostoille, kunnille ja eläkeläisjärjestöille suunnatuista havainnoista lähteä liikkeelle.

Alueellisista eroista johtuen muistilistaa ei sellaisenaan voi kenties noudattaa, mutta silloin listaa tuleekin soveltaa oman alueen erityispiirteet huomioiden. Oleellista kuitenkin on, että vanhusneuvostojen aseman kohentamiseksi ja vakiinnuttamiseksi ryhdytään tekemään töitä laajalla rintamalla.

5.1 Kolme havaintoa vanhusneuvostoille

I Vanhusneuvoston sekä sen jäsenten rooli ja vastuu

- Jokaisen vanhusneuvoston ja vanhusneuvoston jäsenen on sisäistettävä, että vanhusneuvostolla on suuri vastuu, joka laajuudessaan koskettaa parhaimmillaan joka ikistä kuntalaista – iästä riippumatta.
- Vanhusneuvostojen jäsenten valintaan, vanhusneuvoston kokouksiin ja erityisesti vanhusneuvostoissa tehtyihin esityksiin ja päätöksiin ei tulisi sotkea puoluepolitiikkaa.
- Jokaisella vanhusneuvoston jäsenellä tulee olla aito halu ja kiinnostus tehtävää kohtaan sekä valmiutta myös sitoutua siihen.

II Vanhusneuvoston toiminnan suunnitelmallisuus

- Vanhusneuvoston tehokkaan ja tuloksellisen toiminnan varmistamiseksi on laadittava vähintään toimintasuunnitelma, vuosikello ja viestintäsuunnitelma sekä huolehdittava laadukkaista kokouskäytännöistä.
- Vanhusneuvoston ja kunkin vanhusneuvoston jäsenen on oltava aloitteellinen ja aktiivinen kunnan viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden suuntaan.

III Viestintä ja tiedottaminen

- Viestinnän ja tiedottamisen on oltava suunnitelmallista, johdonmukaista, oikea-aikaista ja selkeää.
- Viestintää ja tiedottamista on toteutettava kaikki sidosryhmät mukaan ja huomioon ottaen.
- Vanhusneuvoston verkkosivujen ulkoasuun ja sisältöön tulee kiinnittää erityistä huomiota.

5.2 Kolme havaintoa kunnille

I Vanhusneuvosto aidoksi kumppaniksi

- Vanhusneuvoston kanssa on mahdollista luoda vuorovaikutteinen ja aidosti kuntaa sekä kuntalaisia hyödyttävä yhteistyö.
- Laki edellyttää, että vanhusneuvostojen toimintaedellytyksistä on huolehdittava (vanhusneuvoston sihteeri, budjetit, kokoukset, yhteistyöhalu).
- Kunnalle ja kuntalaisille on ainoastaan hyödyksi, että vanhusneuvoston asema vakiinnutetaan pysyväksi osaksi kunnan suunnittelu- ja kehittämistoimintaa – erityisesti ikääntyvää väestönosaa koskevissa asioissa.

II Jatkuvan yhteistyön jalkauttaminen

- Kunnan on varmistettava, että vanhusneuvoston sihteeriksi nimitettävä henkilö on aidosti kiinnostunut tehtävästä.
- Kunnan on myös huolehdittava, että vanhusneuvoston sihteerillä on riittävät resurssit toimia tehtävässään.
- Kunnan on osaltaan huolehdittava siitä, että kunnan ja vanhusneuvoston välille muodostuu pysyvät yhteistyön käytännöt.
- Säännölliset tapaamiset vanhusneuvoston ja kunnan eri toimialojen kanssa ovat välttämättömyys.

III Viestintä ja tiedottaminen

- Kunnan on parhaansa mukaan autettava vanhusneuvostoa toteuttamaan laadukasta sekä ajankohtaista viestintää ja tiedottamista niin kuntalaisten kuin eri sidosryhmien suuntaan.
- Vanhusneuvoston verkkosivut ovat yksi keskeisimmistä viestinnän ja tiedottamisen kanavista ja kunnan viestintä- ja markkinointiyksikön onkin tarkasteltava mahdollisuuksia niiden kehittämiseksi.
- Tiedon on kuljettava kaikkiin suuntiin. Viranhaltijoiden on huolehdittava, että vanhusneuvosto pysyy ajantasalla niin suunnitteilla olevista kuin käsittelyssä olevista asioista.

5.3 Kolme havaintoa eläkeläisjärjestöille

I Vanhusneuvoston jäsenen rooli ja vastuu

- Eläkeläisjärjestöjen on varmistettava, että vanhusneuvostoon ehdotettavilla jäsenillä on aito halu ja kiinnostus tehtävään sekä mahdollisuus sitoutua siihen.
- Erityisesti uusille vanhusneuvostojen jäsenille olisi syytä tarjota apua ja tukea vanhusneuvostokonkareiden puolelta.

II Kumppanina ja toiminnan tukena vanhusneuvostolle

- Eläkeläisjärjestöjen tulisi olla valmiita tarjoamaan vanhusneuvostolle asiantuntija-apua omasta jäsenistöstään silloin kun vanhusneuvostolla on siihen tarvetta.
- Eläkeläisjärjestöjen tulisi tarkastella mahdollisuuksiaan olla osaltaan auttamassa ja kumppanina esimerkiksi erilaisten tapahtumien järjestämisessä.

III Viestintä ja tiedottaminen

- Eläkeläisjärjestöt ovat osaltaan merkittävässä roolissa tehokkaan ja tuloksellisen viestinnän onnistumisessa.
- Vanhusneuvosto on pidettävä tietoisena eläkeläisjärjestöissä olevista ajankohtaisista asioista.
- Vanhusneuvostolta tulevat viestit ja tiedot on välitettävä eläkeläisjärjestöissä edelleen eteenpäin omalle jäsenistölle.

6 LIITTEET

LIITE 1: Seminaariohjelma

9.15 Aamukahvi

Puheenjohtaja: projektipäällikkö Jari Latvalahti, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry
TEEMA: Valtakunnalliset ja alueelliset hankkeet vanhusneuvostotyön kehittämiseksi

9.45 **Seminaarin avauspuheenvuoro**

Apulaiskaupunginjohtaja / kunnanhallituksen puheenjohtaja

10.00 **Vanhusneuvosto kunnassa X – vahvaa vaikuttamista**

Vanhusneuvoston puheenjohtaja, kunta X

10.20 **Vanhusneuvostojen rooli**

Johtava asiantuntija Eeva Päivärinta / johtava asiantuntija – avainalueen vetäjä Tuomo Melin, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra

10.40 **Sitran Aktiivinen kansalainen – kaiken ikäisenä -avainalue nostaa palveluidensa todelliset asiantuntijat eli kansalaiset keskiöön**

Johtava asiantuntija – avainalueen vetäjä Tuomo Melin / johtava asiantuntija Eeva Päivärinta, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra

11.00 Tauko

11.15 **Toimintakulttuuria ja -tapoja osallistumisen ja vaikuttamisen lisäämiseksi:**

Sitran Osallistuva ja vaikuttava kuntalainen -hanke kehittää näihin työkaluja
Projektipäällikkö Päivi Penkkala / projektisihteeri Noora Wallin, Turun kaupunki

11.35 **Malleja valinnanvapauden lisäämiseksi:**

Sitran Asiakas- ja palveluohjaus, Palvelupysäkki sekä Henkilökohtainen budjetti -hankkeet
Projektijohtaja Mari Patronen / suunnittelupäällikkö Jarkko Hämäläinen / Projektikoordinaattori Elina Willberg, Tampereen kaupunki

12.00 **EETUn Aktiivinen ja hyvinvoiva ikäihminen -hanke etsii ja kokoaa keinoja vanhusneuvostojen toiminnan edelleen kehittämiseksi**

Projektipäällikkö Jari Latvalahti, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry

Johdanto ja ohjeistus ryhmätyöskentelyyn

Projektipäällikkö Jari Latvalahti, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry

12.30 Lounas

TEEMA: Vuorovaikuttamista ja -vaikuttumista -ryhmätyöskentely

13.30 **Ryhmätyöskentely: Uusien toimintamallien luominen kansalaisen tarpeista lähtien**

14.20 Kahvi

14.50 **Ryhmätöiden suullinen purku sekä edellisten seminaarien antia**

Ryhmien puheenjohtajat + osallistujat

15.50 **Seminaarin päätössanat**

Projektipäällikkö Jari Latvalahti, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry

16.00 **Seminaari päättyy**

LIITE 2: Palautelomake

pp.kk.2014, (paikkakunta)

VAHVAT VANHUSNEUVOSTOT Ääni kuuluviin - osaaminen näkyväksi

Arvoisa osallistuja

Toivottavasti Sinulla oli mielenkiintoinen, innostava ja onnistunut päivä kanssamme. Pyydämme Sinua ystävällisesti käyttämään vielä hetken aikaasi palautelomakkeen täyttämiseksi.

Ajastasi kiittäen,
EETU, Sitra sekä Tampereen ja Turun kaupungit

1 = heikko, 5 = kiitettävä

1. Miten arvioit seminaaria kokonaisuutena? / Vad tänkte du om seminariet i sin helh 1 2 3 4 5
2. Miten arvioit ohjelman sisältöä? / Vad tyckte du om programs innehåll? 1 2 3 4 5
3. Miten arvioit kaksiosaisen ohjelman antia? / Vad tyckte du om programmet, som var arrangerat i två delar:
 - a. Esitykset aamupäivällä / Presentationerna på eftermiddagen 1 2 3 4 5
 - b. Ryhmätyöskentely iltapäivällä / Grupparbetet på förmiddagen 1 2 3 4 5
4. Rastita mielestäsi kiinnostavin esitys (vain yksi). / Vad var mest intressant (bara ett alternativ).

a. Seminaarin avauspuheenvuoro	a.	☐
b. Vanhusneuvosto kaupungissa X - vahvaa vaikuttamista	b.	☐
c. Sitran Aktiivinen kansalainen - kaiken ikäisenä -avainalue	c.	☐
d. Turun Osallistuva ja vaikuttava kuntalainen -hanke	d.	☐
e. Malleja valinnanvapauden lisäämiseksi - Tampereen hankkeet	e.	☐
f. EETUn Aktiivinen ja hyvinvoiva ikäihminen -hanke	f.	☐
g. Ryhmätyöskentely	g.	☐
h. Ryhmätöiden purku ja edellisten seminaarien antia	h.	☐

5. Missä onnistuimme erityisen hyvin? / Vad var det bästa med seminaret?

6. Mikä olisi voinut mennä paremmin? / Vad kunde ha ordnats bättre?

LIITE 3: Otteita ”sana vapaa” -palautteista

- Asiaa vanhusneuvostoista tuli paljon ja monelta kantilta
- Esitykset olivat useimmilla hyviä, mutta olisin toivonut kuntien esityksiä, ovat eri mittasuhteissa kaupunkeihin nähden
- Aikataulu piti hyvin, kiitos siitä
- Tilaisuuden tiedottamisessa, ohjelman monipuolisuus
- Esitykset hyviä, joku ehkä liian pitkä ja teoreettinen
- Yleisjärjestelyt ja keskustelut muiden kuntien neuvostojen jäsenten kanssa
- Monisteet olivat hyvät, useimmat esitykset olivat hyvät
- Luennoitsijat, aikataulut
- Herättely omien ajatusten ja toiminnan kehittämiseen, purku ja Tampereen mallien esittely hyvä asia
- Pysyttiin hyvin aiheessa. Kuuluvuus myös hyvä
- Kaikissa hyviä asioita
- Ryhmäyöskentely
- Ihan ok seminaari.
- Tärkeää asiaa. Järjestelyt ok.
- Vanhusneuvoston rooli
- Ryhmäyöt ja niiden purku
- EETUn hanke oli mielenkiintoinen ja avartava.
- Jari Latvalahti selkeä ja hyvä tyyppi! Hyvää tulee ajan kanssa.
- Aikatauluissa. Ryhmäyöt. Vanhusneuvostojen rooli
- Ryhmäyöskentelyn joustavuus (tilat vähän haittasi)
- Hyvää oli saada koolle vanhusneuvostojen jäseniä keskustelemaan ja kuulemaan. Sisältö paljon samaa kuin Helsingissä 1. – 2.10.2013
- Ihana ruoka. Hyvä koulutuspaikka, paitsi Turussa ei pysäköinti mahdollisuutta
- Monipuolinen ohjelma, hyviä vinkejä ja vaatimuksia ikäihmisten tarpeisiin päättäjien käsittelyyn
- Seminaariväki oli hyvin sitoutunutta
- Osallistujajoukko aktiivista ja täsmällistä
- Ryhmäyön idea, tilaa oli niukasti
- Mielenkiintoiset ja asiaan kuuluvat esitykset
- Pysyttiin aikataulussa. Tarjottiin ilmainen lounas
- Yleisjärjestelyt. Ohjelma. Ruoka.
- Kokonaisvaltaisesti hyvä
- Hyvät järjestelyt
- Paikka keskeinen. Asiantuntevaa sujuvaa esitystä
- Paikan valinta
- Mielenkiintoinen päivä, paljon uusia ideoita!
- Kokonaisuutena hyvä
- Ryhmäyöskentelyssä
- Tieto oli monipuolista ja alustajat selkeäsanaisia
- Yhteistyö keskustelut, sekä ryhmäyöt
- Ryhmäyöt ja ryhmätöiden purku

- Aikataulussa pysyminen
- Ryhmätyöskentely ja Rovaniemen kaupungin avaus
- Hyvä ja vapaa ilmapiiri
- Alun puheenvuorot olivat sopivat lyhyitä (20min/henkilö)
- Optimistinen ilmapiiri
- Eetu-hanke
- Kiertävät ryhmät
- Aikataulu piti
- Juontajan persoonana ja hänen työskenteleminen tilaisuuden vetäjänä
- Mielenkiintoiset luennot
- Kommunikointi
- Hyviä puheenvuoroja niin tilatuilta esiintyjiltä, kuin koulutuksen osallistujilta
- Ikäihmisten oma ääni saatiin kuuluviin vielä enemmän.
- Vetäjä oli selväsanainen.
- Aikataulu pysyi ja keskustelulle annettiin aikaa.
- Turku-Tampere hankkeiden esitykset olivat hyviä
- Jokaisen mielipidettä kuunneltiin
- Hyvin rytmitetty aikataulu, taukoja sopivasti ja hyvät tarjoilut
- Seminaarin aloitusaika sopiva kaukaa tulleille
- Eetun aktiivinen ja hyvinvoiva ikäihminen-hanke
- Aikataulussa pysyminen
- Luennoitsijat puhuivat selkeällä puhokielellä
- Tunnelma oli rento ja leppoisa, mutta silti asiallinen
- Seminaarin antina tuli esityksiä, joita ei vielä tähän mennessä aikaisemmissa seminaareissa ole ollut.
- Sitran puheenvuoro
- Sain uutta ajattelun aihetta, sekä vaikuttamisen-ideoita
- Turun ja Tampereen edustajien kokemus konkreettisista hankkeista.
- Oman kunnan asiat olivat hyvin esillä
- Eetu ry toiminta selvisi niillekin joille toiminta on tuntemattomampaa
- ”Mikä olisi voinut mennä paremmin?”
- Ei niin paljon puheenvuoroja osallistujille
- Liian pitkä päivä ja monta asiaa kerralla
- Turun ja Tampereen esityksissä olisi voinut selvittää joitakin termejä, eri alueilla kun puhutaan eri kieltä.
- Kiireinen aikataulu
- Opastus seminaaripaikalle olisi voinut olla selkeämpi.
- Tilat epäkäytännölliset.
- Olisi voinut olla enemmän vanhusneuvoston lakisäateisyyttä.
- Seminaarin avauspuheenvuoro
- Ryhmätöissä kaikki oli samaan aikaan äänessä.
- Ohjelma keskittyi liikaa aktiivisiin ikäihmisiin, mitä tehdä kotiin jämähtäneille.
- Ikärasismi pisti korvaan, me nuoremmatkin toimijat olemme päteviä jäseniä työmme ja järjestöjemme kautta.
- Ryhmätyössä ei otettu tarpeeksi ryhmäläisten mielipiteitä huomioon.
- Käsiteltiin aika vähän vanhuspalvelulakeja
- Ryhmätöiden purkamiseen olisi voinut käyttää enemmän aikaa.

- Mukana liian vähän kaupungin virkamiehiä
 - Päivän pituus suhteutettuna lounastaukoon joka oli 60min.
 - Asiantuntija- esitykset olivat vain suurten kaupunkien näkökulmasta. Vanhusneuvoston toiminto pienissä kunnissa on erilaista.
 - Turun ja Tampereen esitysten puhetyyli oli liian nopea ja äänen käyttö voimatonta, sillä joillakin osallistujilla on kuulolaitteita.
- Äänentoisto.
 - Vanhusneuvostoon liittyvät asiat menivät sivuraiteille ja vastaus jäi saamatta. Keskustelun sävy koettiin ennakkoluuloiseksi.
 - Joensuussa ahtaat tilat
 - Ryhmätyössä aika paljon puheenjohtajien omia näkemyksiä

LIITE 4: Seminaarikohtaiset ryhmätöiden tulokset

Turku

1

VANHUSNEUVOSTOJEN ROOLI KUNNASSA

A

Miten vanhusneuvostojen jäsen tulisi valita?

- ”Meistä vanhoista”
- Eläkeläisjärjestöistä
- EETU ry:n jäsenjärjestöistä
- SPR
- seurakunta
- vanhustyönjohtaja mukaan
- demokraattisesti
- jäseniksi kiinnostuneet, aktiiviset ja asian tuntevat
- uuden jäsenen ”kasvatus”
- EI poliittisin perustein
- jokaisesta yhdistyksestä nimetään yksi edustaja

B

Mitä, missä ja miten vanhusneuvostojen toiminnasta tulisi kertoa?

- pidettävä ääntä kaikessa mediassa: radio, tv, lehdet, kerhot, sosiaalinen media
- seura- ja kuntapalstat
- kuntatiedotteet
- kunnan kotisivut
- hyvä lobbaus kaiken aikaa on A ja O
- ”Eläkeläisparlamentti”:
mitä vanhukset oikeasti haluavat
- myös päättäjille tiedotettava
- Porilaiset eivät tiedä mikä vanhusneuvosto on ja miten toimii → ongelma

- laaditaan esite
- SPR tärkeä kanava vanhusneuvostolle
- ”kaavaillassa”
- vanhusneuvosto vaatii avoimempaa tiedotusta
- edustajat informoivat omaa järjestötään
- veteraanit
- kaupungilta sihteeri ja virkamiehet
- poliittinen tausta ei saa olla este valinnalle
- vanhuspalvelulain edellyttämällä tavalla
- tiedotus selkokielellä
- sponsorit maksamaan tiedotteen jakelu

C

Mihin kotikuntasi asioihin haluaisit erityisesti vaikuttaa?

- yksinäisten ja kontaktin ulkopuolelle jäävien
- tutustua kaikkiin hoitolaitoksiin
- varmistettava etteivät vanhuspalvelut karkaa liian kauas
- vanhuspalvelukeskus Turun keskustaan
- palveluiden laatu ja saatavuus
- hoitolaitoksien puute
- erilaisia laitteita kuntiin ja kaupunkiin
- kotona pärjääminen
- Senioritupa & Senioritanssi-toimintaa
- apua lumitöihin
- seurata kunnan päättäjien toimintaa

- kaupungin tyhjen tilojen hyödyntäminen
- katurakentaminen yms. – esim. valaistus
- maksuttomat kokoontumistilat
- palvelujen laatu
- sairauksien ennaltaehkäisy
- liikunnallisuuden lisääminen (seniorikortti, fysioterapeutti, liikuntakortti)
- veteraanit
- lähipalvelut toimiviksi
- vanhusten yksinäisyyteen puututtava
- liukuesteet kaikille ikäihmisille
- aito mahdollisuus vaikuttaa valmisteltaviin asioihin
- seniorineuvolat laajemmaksi
- terveyskeskusjonot lyhemmiksi
- kotona asumisen tukeminen
- palveluliikenne (lähiverkkoprojekti)
- sosiaali- ja terveystalouteihin kaiken kattavasti
- palveluja ja palvelua omalla kielellä
- kehittää kerhotoimintaa (vesijumppa, tietokoneosaaminen, kirjallisuusryhmä, keilailu, liikunta, puutarhanhoito)

”Älä ole liian kiltti vaikuttamaan asioihin!”

2 LIKKUMINEN KOTOA KAUEMMAKSI

*A
Miten ikäihmisten liikkumista voidaan tukea kodin ja palvelujen tai muiden toimintojen välillä?*

- palveluliikenne (myös maaseudulle)

– reittisuunnittelu, aikataulut vanhusneuvostolle mietintään

- seutuliikenne
- kutsutaxi
- kimpptaxi
- eläkeläisten taxipalvelu
- annetaan taxikortti kun oma ajokortti otetaan pois
- avustajat
- riittävän isot hissit, kaidehissit
- esteettömät kulkuväylät
- levähdyspaikat (penkit)
- kaiteita
- kevyenliikenteen väylistä kynnykset pois
- liikuntareitit turvallisiksi
- liikkeiden (kauppojen) esteettömyys
- ystävällisen palvelun lisääminen ulkoiluttamiseen
- ovet auki sähköisesti
- kodin muutostyöt
- naapuriapu, varapuoliso, omaiset, vapaaehtoiset
- rollaattorilla ilmaiseksi (bussi jne.?)
- ”Toriparkki” iäkkäille → oman auton käyttäjille pysäköinti helpommaksi
- parkkipaikalta kävelymatot
- yhdyskuntasuunnittelu
- ”Tietokoneohjattu Sukkula-auto”
- kolmipyöräiset polkupyörät, sähköpolkupyörät & -mopot
- ”Ei lainvastaisia päätöksiä kuljetuspalveluihin – TIETOA!”
- yksi puhelinnumero, josta tilata saattajapalvelu
- liian kireät bussiaikataulut = kiire ulos bussista
- yksi numero mistä taxi tilataan (nyt sekaannuksia tilauksissa)

- Invapaikkalappu – asiasta tarvitaan enemmän informaatiota
- infoa ja artikkeleita paikkakunnan lehtiin (“Nykyään kehoitetaan vain katsomaan netistä.”)
- esitteitä KELAsta, kunnasta jne. – mutta miten saada ihmiset lukemaan
- teiden liukkaus, taloyhtiöiden pihat, puut, pensaat
- palveluseteli myös liikkumiseen
- vanhusneuvolan kautta tilattava kyyti (pikkubussi)
- taxilappujen myöntämisen kriteerit (nyt 90 v:nä vaikea saada)
- kaupunginosabusit
- busseihin maksuautomaatti myös keskelle
- matalalattia bussit ja junat
- saattajapalvelu
- kiertävä kuntatalkkari haja-asutusalueille → myös työllistävävaikutus
- ikäihmisten kotitalousvähennys suuremmaksi
- kauppa-asioihin apulainen
- esteettömyyskartoitus taloissa, pihoilla (rappaukset, kaiteet)

3

TEKNOLOGIA JA SÄHKÖISET PALVELUT – MITÄ NE PARHAIMMILLAAN MIELESTÄSI OVAT?

A

Millaisia laitteita haluaisit käyttää?

- Rannekkeet, tietokone, tabletti, älypuhelin, kodinteknologia, pillereiden annostelija, invalidilaitteet,

liiketunnistimet, puhetunnistimet, digikamerat, huonokuuloisten puhelin

- ”Robotit sopivat hoivapalveluihin huonosti.”
- ”Teknologia ei saa poistaa sosiaalista kanssakäymistä.”
- ei varaa hankkia laitteita → kaupunki kierrättää laitteensa / järjestöjen yhteishankinta

B

Osaisitko käyttää edellä mainitsemiä laitteita vai haluaisitko koulutusta?

”Vertaistukea ja -opetusta käsikynkkää!”

- digikamerakoulutusta
- opastus ennen hankintaa
- valmiiksi räätälöidyt koulutukset
- kiertävä koneneuvoja
- palvelupisteet
- vertaisapu

C

Millaisia sähköisiä palveluja haluaisit käyttää?

- Skype
- Facebook
- Twitter
- ajanvarauspalvelut
- eResepti
- terveyskortti
- vanhuspalveluinfoa sähköisesti
- erilaiset aikamuistutukset
- aktivoivat pelit
- mobiilivaraukset
- pankkipalvelut
- kotihoidon palveluvalikoima
- kirjastopalvelut

4 IKÄIHMISTEN KOKEMUS JA OSAAMINEN

A

Miten ikäihmistien osaamista ja kokemusta voisi hyödyntää kunnan palvelutuotannon järjestämisessä?

- ”Toimiva vanhusneuvosto – kokemusta ja näkemystä.”
- mm. liikuntaa vapaaehtoistyönä
- asumisasioidissa
- palvelujen käyttäjien aito kuuleminen
- ikäihmistien kokemus- / osaamispankki
- kunnan kuultava hyvissä ajoin vanhusneuvostoa valmisteltavista asioista
- vanhusneuvoston edustajat lautakuntiin – malliksi nuorisovaltuustot
- ruokapalveluiden järjestämisessä
- ikäihmistien on osallistuttava itse päätöksentekoon (mukaan politiikkaan)
- aktiivisesti ja avoimesti sekä rehellisesti asioita esille tuoden
- hiljaisen tiedon arvostaminen
- historian tuntemus ja kokemus
- toisten mielipiteiden aito kunnioittaminen – ikäihmistien tulee arvostaa nuorten mielipiteitä
- esteettömyysasiat, joukkoliikenne, vapaa-ajan palvelut, asumispalvelut, SOTE-palvelut, kulttuuripalvelut
- opiskelijoiden ja opinnäytetöiden hyödyntäminen osaksi vanhusneuvostojen vaikuttamistyötä

- kunnan puolelta tulee kuulla aktiivisesti ja hyödynnettävä kuulemaan palveluiden suunnittelussa
- järjestöjen oltava myös aktiivisia esitysten tekijöitä
- vanhusneuvostojen esitykset suoraan kunnanhallitukselle, joka lähettää ao. toimialalle valmisteluun
- vanhusneuvostot mukaan keskustelemaan virkamiesten kokouksiin
- esteettömyys, kaavoitus ja ympäristö: kokemuspohjainen tieto otettava huomioon
- valmisteltavat asiat riittävän ajoissa lausunnolle
- avoin kokous teema-asioiden ympärillä
- neuvoston aloitteet suoraan lautakunnille

B

Millaisten palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen mielestäsi tarvitaan senioreista muodostettuja asiakas- tai kansalaisraateja?

- ”Tarvitaanko kansalaisraateja? Media on tämän päivän kansalaisraati.”
- kansalaisjärjestöjen hyödyntäminen
- palvelut tarpeita vastaavaksi
- omaiset mukaan palveluiden kehittämiseen

C

Millä tavoin ja keinoin vanhusneuvostojen tulisi kuulla kansalaisia?

- Seminaarit & tilaisuudet
 - ikäpiste
 - kunnan sivuilla
vanhusneuvostojen oma sivu
 - vanhusneuvoston vastaanotto palvelukeskuksiin
 - kyselyt
 - eläkeläisjärjestöt järjestävät vuorotellen tilaisuuksia
 - vanhusneuvostojen päätökset / aloitteet julkaistaan netissä
 - ikäihmisten kuuleminen esim. lasten päivähoidosta
 - järjestöjen vetovoimaisuus - miten saada ihmiset mukaan toimintaan
 - sosiaalinen media
 - vanhusneuvostojen kuulemistilaisuudet kerran vuodessa
- paneelikeskustelut
 - kunnan kotisivujen kautta linkki vanhusneuvoston sivuille
 - aloitteiden jämäkkä toteutumisen seuranta
 - nuorten vapaaehtoisten hyödyntäminen – palkitseminen, mukaan otto maahanmuuttajien kytkeminen vapaaehtoistyöhön – kulttuuriperinteitä kunnioitettava (ongelma on omakielinen materiaali)
 - aktiivinen tiedonhankinta
 - kaventuneen kansalaisuuden torjunta
 - ikäihmisten oman mielipiteen kunnioittaminen
 - neuvoston jäsen jäsenyhdistysten kokouksiin

Tampere

1

VANHUSNEUVOSTOJEN ROOLI KUNNASSA

A

Miten vanhusneuvostojen jäsen tulisi valita?

- ikäihmisten järjestöistä
- poliittisin perustein
- järjestön hallitus valitsee toimikaudekseen 1/järjestö
- eri puolueisiin kuuluvista eläkeläisjärjestöistä (EETU RY)
- veteraanijärjestöt
- perusturvalautakunnasta jäseniä
- eri lautakuntien edustus tarpeen mukaan
- ammattinsa puolesta eläkeläisten kanssa toimineista
- kunnanhallituksen jäsen mukaan
- kunnanhallitus hyväksyy jäsenet
- seurakunta & SPR = laaja-alainen kokoonpano
- kyläyhdistykset
- vammaisneuvosto erikseen
- virkailijat koulutettava

B

Mitä, missä ja miten vanhusneuvostojen toiminnasta tulisi kertoa?

- neuvoston yhteystiedot
- eläkeläisjärjestöjen toiminnasta
- neuvoston kannanotot
- muutokset
- suunnitelmista
- käsitellyt asiat
- lausunnot
- palveluopas päivitettävä – jako joka kotiin

- neuvoston omilla julkaisuissa
- esite
- kunnan tiedottaja hoitaa
- kaupungin kotisivut (neuvosto löydettävä helposti sivuilta)
- kaupungin lehti
- esite tmv. päiväpostin mukana
- postin ilmaisjakelut (ongelmallista jos mainokset kielletty postiluukussa)
- valtalehdissä
- alueradio
- palveluoppaat päivitettävä ei ikärajoja jakeluille
- myös päättäjille tietoa
- viranhaltijat koulutettava ottamaan neuvosto mukaan suunnitteluun
- neuvostolle esittelijäsihteeri
- vierailut eläkeläisjärjestöihin
- yleisötilaisuudet
- aktiivista tiedotusta lisättävä
- missä asioissa kuntalaiset lähestyneet
- tietoa kunnan eri palveluista oikealla kielellä = selkokielellä
- kanavat auki päättäjiin

C

Mihin kotikuntasi asioihin haluaisit erityisesti vaikuttaa?

- Palvelut, asunnot, liikkuminen, kuntoutus
- yhdistettävä strategiseen suunnitteluun
- kotona asuvat toimintojen ääreen – ei vankilaa kodista
- haja-asutusalueet → liikkumisen kustannukset
- eläkeläisvaltuusto
- vanhuspalveluiden koti- ja laitoshoido
- yksin asuvat
- kaavoitus

- tanssipaikeista pulaa
- kuntosalit ja senioritanssit, kuntosalien maksuttomuus
- maksuttomat kokoontumistilat kaikille yli 65v
- liikuntatilat – liikuntatarjonta laajaksi
- avopalvelut, lähipalvelut
- kotona asuvien ulkoilu – myös laitosasukkaat
- kotipalveluiden henkilöstömäärä (nuoria, työttömiä – motivointi ja koulutus)
- ulkoiluttajat ja vapaaehtoiset vakuutettava
- kaavoitus
- yleinen hintataso
- vanhusneuvolat
- vanhusten terveyspalveluiden tason pysyminen korkealla
- kuntaliitokset
- tehostettu palveluasuminen

2

LIKKUMINEN KOTOA KAUEMMAKSI

A

Miten ikäihmisten liikkumista voidaan tukea kodin ja palvelujen tai muiden toimintojen välillä?

- palvelubussit – tiedotusta reiteistä & aikatauluista
- palvelubussien takakontit riittävän isoiksi
- palvelubussit vanhoihin kuntakeskuksiin ja harrastuksiin
- nuoret samaan bussiin
- rollaattorilla palvelubussiin
- kunnan sisäinen liikenne
- palveluseteli liikkumiseen (*”Miksei palvelusetelillä voi mennä terveyskeskukseen?”*)
- sote-taxi
- koulubussien ja taxien käyttö

- tilaustaxit
- naapuri- ja ystäväapu → kimppakyyti
- olemassa olevien palvelujen kunnollinen hyödyntäminen
- tietotekniikalla: ajoreitit, aikataulut, tilaukset
- tietotekniikalla palvelut lähelle
- tietotekniikkataitoja tuettava
- GSM-kuuluvuus on ongelma
- palvelut selvästi tietoon ja tabletille sopivaksi
- teiden, katujen, pihojen kunto, katuvalot
- liikennevalojen vaihtumisaika
- kevyenliikenteen kehittäminen (väylät, lepopaikat, valaistus)
- kiinteistölle ja kaduille yhteinen kunnossapitovastuu
- liukuesteiden jakaminen
- esteettömät ja turvalliset liikuntamahdollisuudet (jalkakäytävien reunakivet)
- hyvät apuvälineet
- vapaaehtoistoiminnan tukeminen – liikkeelle aktivointi
- liikkumisen hinta (bussikortti, seniorikortti, aikarajat edulliselle hinnalle)
- asioimispäivät
- mainokset pois jalkakäytäviltä = esteettömyys
- ihmisten omaehtoinen harjoittelu
- kuntoutus myös kotona
- jumpat yms. kaatumisen ehkäisemiseksi
- houkuttelevat tapahtumat = ennaltaehkäisevä toiminta
- aktiviteettejä eri osiin kuntaa
- yksilöllinen liikuntatarpeen kartoitus ja neuvonta
- KELAn ja kaupungin päällekkäisyyksien purku
- palvelukortin tulorajat

- ilmaiset kuntosalit kaikkiin kuntakeskuksiin
- nuoret samoille kuntosaleille
- toimistokohtainen KELA-taxi
- lisää liikuntaohjaajia
- kuljetuspalvelujen tukemiseen alhaisemmat tulorajat
- ulkoiluttajien vastuuvakuutus
- saattoavun kehittäminen ja avun kustannusten korvaukset

3

TEKNOLOGIA JA SÄHKÖISET PALVELUT

– MITÄ NE PARHAIMMILLAAN MIELESTÄSI OVAT?

A

Millaisia laitteita haluaisit käyttää?

- tabletti
- kannettava tietokone
- älypuhelin
- lankapuhelin
- seniorikännykkä (isot näppäimet: viestit, soittaminen)
- navigaattori
- kodinelektronikka
- TV = seurustelukaveri
- turvaranneke yms. hälyttimet (varashälytin)
- valvontakamerat
- isot ja selvät laitteet
- siivousrobotit
- EI robotteja
- valvontakameroista yhteys omaisiin
- paloturvallisuus – henkilö vaihtamaan patterit
- muistisairaita ei saa unohtaa
- Huom: laitteet kalliita pienille eläkkeille
- Huom: koneet eivät saa hävittää henkilökohtaista kontaktia

B

Osaisitko käyttää edellä mainitsemiasi laitteita vai haluaisitko koulutusta?

- tietokoneista ja puhelimista
- ohjaavaa
- vertaiskouluttajat – myös kotiin
- koulutus kielellä, jota ymmärtää
- vanhusneuvosto vastaamaan koulutuksesta – kaupunki osallistuisi kustannuksiin
- yksinkertaiset ohjeet
- ohjeet Suomeksi + koulutusta (ei slangia)
- laitteiden päivitykset

Suomeksi

- palveluseteli koulutukseen
- uusien laitteiden käyttökoulutus varhaisessa vaiheessa (TRE: Mukanet)
- laitteiden hankintakoulutus (yhdistyksistä)
- ohjeet puhelinmyynnin estämiseksi

C

Millaisia sähköisiä palveluja haluaisit käyttää?

- netti yleensäkin
- sosiaalinen media
- terveyspalvelut
- Skype
- pankkipalvelut
- lääkärinvastaanotto sähköisesti etänä
- ajanvaraukset
- tekstiviestipalvelut
- eResepti (reseptien katselu yksinkertaisemmaksi)
- hakemistot selkeämmiksi (poliisi, sairaala)
- ikäihmisten palvelunumero – minne soitan saadakseni apua

4 IKÄIHMISTEN KOKEMUS JA OSAAMINEN

A

Miten ikäihmisten osaamista ja kokemusta voisi hyödyntää kunnan palvelutuotannon järjestämisessä?

- aktiivisuus, itsepäisyys, yhteishenki
- kiinteät yhteydet lautakuntiin, valtuustoon
- myös vallassa oleville koulutusta, tietoa
- asiat jo valmisteluvaiheessa vanhusneuvostolle
- ”kisälli-oppipoika” -systemi
- ”osaajajihmiset” luettelo
- tieto käsiteltävistä asioista myös eläkeläisjärjestöille
- vanhusneuvoston päätökset kunnanjohtajalle, kunnanhallitukselle
- neuvoston kokouksiin teknisen, SOTE:n, kunnanhallituksen edustajat
- kunnanjohtajan huolehdittava, että kaikki virkamiehet tietävät mikä neuvosto on
- hyödynnettävä jo kunnan tarjouspyyntövaiheessa
- ennaltaehkäisevät kartoitukset
- positiivista ajattelua
- asennemuutosta myös eläkeläisjärjestöjen edustukseen
- perinteiden siirto – esim. kerhonvetäjinä

B

Millaisten palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen miestäsi tarvitaan senioreista muodostettuja asiakas- tai kansalaisraateja?

- Infra
- sosiaali- ja terveys
- asuminen
- esteettömyys
- hintatasot
- asiakasraateihin kyläkeskukset & seurakunnat mukaan
- asiakasraadit mukaan alusta lähtien suunnitteluvaiheisiin

C

Millä tavoin ja keinoin vanhusneuvostojen tulisi kuulla kansalaisia?

- teemaseminaarit
- ”eläkkeelle jäämisen koulutus”
- ikäpiste – jaetaan tietoa
- seniorifoorumi
- vuosittainen palvelutarvekartoitus
- asiat kanavoidaan neuvoston kautta
- neuvoston edustajilla vastuu tiedottamisesta
- asukasillat, tupaillat
- iltapäivätoiminnassa
- neuvoston tiedotettava kunnolla toiminnastaan
- neuvoston esityslistaan kohta järjestöjen omille esityksille vanhusasiamiehen kuuleminen
- neuvoston esittelyjä aputuotteista
- koulujen mummu- ja vaaritoiminta
- nuoret ja ikäihmiset yhteen

Jyväskylä

1

VANHUSNEUVOSTOJEN ROOLI KUNNASSA

A

Miten vanhusneuvostojen jäsen tulisi valita?

- kaikista eläkeläisjärjestöistä
- veteraanijärjestöjen edustajat
- seurakunnat
- SPR
- kunnanhallituksen ja -valtuuston edustaja
- asiantuntijoita tarvittaessa lautakunnista ja virkamiehistä
- neuvostolle virkamiessihteeri
- vaihtuvuus otettava huomioon
- täydennetään vapaaehtoisjärjestöillä (pienet kunnat)
- pienet kunnat yhteistyössä keskenään
- kattava otanta ikäihmisistä

B

Mitä, missä ja miten vanhusneuvostojen toiminnasta tulisi kertoa?

- kunnan hallinnolle
- neuvoston jäsenet kertovat omissa järjestöissään
- kunnan palveluoppaassa
- paikallislehdet
- kunnan kotisivut – esim. lautakuntien yhteydessä
- muut nettisivut
- kunnan ”informaatiolehti”
- laadittava selkokielineen vanhuspalveluiden opas
- kaikille 80 vuotiaalle henkilökohtainen ohjaus
- kunnan kotisivuilla
- pöytäkirjat

- yleisötilaisuudet
- eläkeläiskerhot
- kunnan, seurakunnan ja neuvoston järjestämät paneelit (vanhusten viikko)

C

Mihin kotikuntasi asioihin haluaisit erityisesti vaikuttaa?

- vanhusten elinolosuhteet
- sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus ja turvaaminen
- vanhusneuvoloita
- vanhuspalveluiden tasapuolisuus
- kuntoutus
- toimintakeskeiseksi
- esteettömyys
- asuminen
- kaavoitus
- liikenne
- kulkuyhteydet
- ympäristö
- palvelujen laadun seuranta
- vanhusten päivittäiseen toimintakykyyn
- kotipalvelut tarpeen mukaan ja samoilla standardeilla kuin palveluasunnoissa – aikaa ihmisille
- neuvontaa, opastusta, apua palveluihin
- ennaltaehkäisevä työ henkilökohtaiseksi – jatkuvuus
- nyt asiat etenevät vain hallinnossa – kerrottava selkeämmin miten etenevät painoarvoa esityksille / aloitteille ja niihin palaute hallinnolta
- virkamiesten puhelimet kännyköiksi
- viranhaltijoiden asenne kuntoon

- yhteistyötä molempiin suuntiin neuvoston ja kunnan välillä
- ei säästetä ensimmäiseksi vanhustoiminnasta
- luiskat, kaiteet, ovien aukaisusuunnat järkeviksi

2

LIIKKUMINEN KOTOA KAUEMMAKSI

A

Miten ikäihmisten liikkumista voidaan tukea kodin ja palvelujen tai muiden toimintojen välillä?

- ikäihmisen ajotaito säilytettävä
- ajokortti kaikille halvalla, senioriajokortti, alueellisesti rajoitettu ajokortti
- kulkuväylät virastoihin yms.
- teiden kunnossapito: hiekoitus, valaistus, yleinen esteettömyys + penkkejä
- hyvät kuljetuspalvelut: haja-asutusalueet, asiointipalvelut, taajamat, bussit
- matalalattia-autot, julkisen liikenteen aikataulut, julkisen liikenteen hinnoittelu (aika sidonnainen?)
- asiointikydyt koulukyytien yhteyteen
- vanhusneuvola
- tiedottaminen – palveluopas (tiedon puute palveluista)
- suurempiin kuntiin vanhusasiamies
- taxiseteli, linja-autotaxi / asiointitaxi / tilataxi
- rollaattorit ja pyörätuolit huomioitava
- vapaaehtoistyö kuljetuksissa

- naapuri- ja ystäväapu: luvanvaraisuus? vastuukysymykset?
- liikuntapalveluista huolehdittava → auttaa jaksamaan
- yli 75 v. ilmainen vesijumppa päivisin
- ilmaiset kuntosalit, palvelut lähelle, palveluautot
- monipalvelupisteet – julkinen & yksityinen
- ryhmäliikuntaa, eläkeläisjärjestöt tueksi
- fyysisen kunnan tukeminen yleisesti
- palvelulinja syrjäkylille
- vammaisten pysäköintilappu
- vanhuksista ”sertifioituja liftareita”
- hissit
- aikapula asioiden hoidossa
- Mikkeli: sopimuskumppanuudet kaupunki / yritys / 3. sektori

3

TEKNOLOGIA JA SÄHKÖISET PALVELUT – MITÄ NE PARHAIMMILLAAN MIELESTÄSI OVAT?

A

Millaisia laitteita haluaisit käyttää?

- ”Menuaattien” / ruokarobottien totaalinen vastustaminen
- talo- ja asuntokohtaiset hissit
- sähkölaitteisiin turvakytkimiä – myös sisävalot
- lisää sähköisiä liikuntavälineitä
- palovaroittimien pattereille vaihtaja
- turvapuhelimiin lisää tekniikkaa

- turvalat sähkökatkoksien varalle
- käyttäjäystävälliset kännykät
- sisävalojen liiketunnistimet
- Jyväskylän ”älykoti”
- pillerinottohälytin
- palvelutaloihin nettiyhteys
- sähköiset sängyt
- ruoka-annosten jakelu- ja käyttötekniisiä parannuksia
- isonäyttöinen puhelin
- tablettipuhelin
- tunnistusmatot yms. turvalaitteet
- varautumisjärjestelmät sähkökatkoksiin
- yksinkertaiset tietokoneet
- liikenteen turvalaitteet
- näköpuhelin
- turvapuhelin
- ovipuhelin
- asuntoihin uutta ja helposti opittavaa tekniikkaa
- pitkäikäiset kännykät ja tietokoneet
- turvalaitteilla varustetut kodinkoneet yleisesti

B

Osaisitko käyttää edellä mainitsemiä laitteita vai haluaisitko koulutusta?

- käyttöohjeet selkeiksi ja isolla fontilla
- internetin tehokkaan käytön opetus
- kännykkäkoulutus
- tehokkaampaa käyttökoulutusta eri laitteille
- asiantuntija-apua – tutor
- tietojen ja opastuksen päivittämisen vauhtisokeutta

C

Millaisia sähköisiä palveluja haluaisit käyttää?

- vanhusystävällisemmät tv-ohjelmat
- ”monipalvelukortti” → kehitys pysähtynyt
- kunnallinen ”keskustelupalsta” eri palveluihin
- ”palvelutori” vrt. monipalvelupiste
- kunnolliset tietokoneiden palomuurit / turvaohjelmat
- Skype, eResepti, hakupalvelut, terveystalot
- valokuidut syrjäkyliin

4

IKÄIHMISTEN KOKEMUS JA OSAAMINEN

A

Miten ikäihmisten osaamista ja kokemusta voisi hyödyntää kunnan palvelutuotannon järjestämisessä?

- laajempi edustus suunnitteluprosesseihin
- päätöksiä tehdessä eläkeläisjärjestöjen mielipiteet vanhusneuvostoihin
- kaavoituksessa
- kartoitetaan neuvoston jäsenten ammattitaito ja elämäkokemus
- vapaaehtoistyön arvostaminen, tukeminen ja organisointi
- ikäihmiset voisivat asettua myös ehdolle vaaleihin
- lasten- ja vanhustenhoitoa lähennettävä
- kulttuuri- ja tapaperinteiden siirtäminen
- kuntapäätäjät kuuntelemaan neuvoston asioita

”Olemme suuri voimavara – joka on vajaakäytössä – emme kuluerä.”

B

Millaisten palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen miestäsi tarvitaan senioreista muodostettuja asiakas- tai kansalaisraateja?

- kaikkiin palveluihin
- ikäihmisten kerhotoiminnan kehittäminen
- kotioloissa selviytyminen → palvelukartoitus
- palveluiden ja hyvinvoinnin suunnittelu → vanhusneuvolat
- myös järjestöön kuulumattomilta senioreilta tietoa ja ideoita
- vanhuspalveluraati

C

Millä tavoin ja keinoin vanhusneuvostojen tulisi kuulla kansalaisia?

- ”Avoimet korvat ja mieli.”
- yhteiset keskustelu- ja kuulemistilaisuudet

- neuvoston toiminta suoraan kunnanhallituksen alaisuudessa
- ”tupaillat”
- tiedonkulku ja palaute molempiin suuntiin
- neuvostoihin enemmän järjestöjen edustajia
- neuvostojen jalkauduttava enemmän ”kentälle” eri tilaisuuksiin
- suusta suuhun
- kaikille avoimet ja innostavat tilaisuudet
- sukupolvet ylittävät tiedonkulku
- eläkeläisjärjestöt tuovat asioita ja puutteita neuvoston tietoon
- tarvekysely kansalaisille
- neuvoston päätöksistä myös tiedotettava
- lukumummu ja -vaaritoiminta
- kylätaloja kylille ja kaupunginosiin
- päättäjille tiedotettava keskusteluista + nettiin

Joensuu

1

VANHUSNEUVOSTOJEN ROOLI KUNNASSA

A

Miten vanhusneuvostojen jäsen tulisi valita?

- järjestöistä
- vallitsevien voimasuhteiden mukaan
- poliittisesti
- ei poliittisesti
- haasteena on uusien liittyvien kuntien mahdollisten jäsenten valinta
- avoimin valtuustovaalein
→ 4 vuotinen
- ei vaalein
- neuvosto ei saa olla liian iso
- esityslistat myös varajäsenille
- eläkeläisyhdistyksistä – kyläyhdistykset myös
- kunnanhallitus mukaan
- seurakunnan edustaja mukaan
- vanhusten kanssa työskentelevä henkilö mukaan
- neuvosto 2 – 4 vuotinen

B

Mitä, missä ja miten vanhusneuvostojen toiminnasta tulisi kertoa?

- järjestöjen kokouksissa ja kerhoissa
- tiedotuspisteissä
- esittelytilaisuuksissa
- valtuuston kokouksissa
- rivi-ilmoitukset järjestöjen lehdissä
- kunnan kotisivut – linkki EETU ry:n kotisivuille
- paikallislehdet, -televisio & -radio

- yhteiskokoonnot: kaupunki + yhteistyötahot
- suusta suuhun
- Facebook
- esite – jakelu kotiin
- messuilla
- vanhusten viikko
- yhdistysvierailut
- laitosvierailut

C

Mihin kotikuntasi asioihin haluaisit erityisesti vaikuttaa?

- ”Konsulteille kenkää!”
- Esteettömyys
- SOTE- ja liikuntapalvelut
- Korjaus- ja uudisrakentaminen
- Ruokapalvelut
- suunnittelu yleisesti
- harrastustilojen vuokrat
- tietojärjestelmät – uusitaan turhan usein
- yleisesti huonoon suunnitteluun
- ikäihmisten palvelusuunnitelma
- infra yleisesti
- paikallista palvelua tasapuolisesti kylille
- yksinäisyyden vähentäminen ja torjunta
- joukkoliikenne, hissit

2

LIKKUMINEN KOTOA KAUEMMAKSI

A

Miten ikäihmisten liikkumista voidaan tukea kodin ja palvelujen tai muiden toimintojen välillä?

- Kimppakyydit, järjestöjen kyydit
- palvelusetelit helpommaksi saada

- julkinen liikenne paremmaksi + edullisemmaksi senioreille
- kutsuliikenne / -taxi → omavastuu 2 € + bussimaksu
- monipalveluauto
- julkisia polkupyöriä, rollaattoreita, potkupyöriä
- henkilökohtainen asiointiapu / -avustaja
- apuvälineet + tukihenkilö
- toiminnot samaan palvelupisteeseen
- päivystysrinki
- naapuriapu – myös kyyteihin (kirkkopyhät, kerhot harrastukset, kauppa)
- omaisten apu käyttöön
- laitos- ja kotihoidossa olevien ulkoiluttaminen
- levähdyspaikkoja ulos ja liikelaitoksiin
- VR:n ja lentokenttien saattaja-apu
- liukuesteet ja nastalenkkarit
- tasapainon harjoittelu
- koululaiskuljetuksien hyödyntäminen vanhuksien kuljetuksessa
- invataxi
- reittiliikenne määrättyinä päivinä (asiointi kaupassa, pankissa 2 → 3 tuntia perillä)
- virkistys- ja liikuntamatkat kerran viikossa
- postiauton hyödyntäminen?
- yhdistys maksaa osan kimpakyytien kustannuksista
- ovihälytin

3

TEKNOLOGIA

JÄ SÄHKÖISET PALVELUT – MITÄ NE PARHAIMMILLAAN MIELESTÄSI OVAT?

A

Millaisia laitteita haluaisit käyttää?

- tietokone
- yksinkertaistettu tietokone
- tabletti
- älypuhelin
- isonäyttöinen kännykkä
- senioripuhelimet (esim. symbolinäppäimet)
- kuvapuhelin
- hälytysjärjestelmät (turvaranneke, tunnistesensorit, seurantasiru)
- ruokarobotti
- sähkölukot
- ajastinliedet ja ajastetut laitteet yleensä
- puheentunnistimet
- näkö-, kuulo-, liikuntavammaisten laitteet
- sähköauto, -polkupyörä ja -pyörätuoli
- televisio
- navigaattori
- kamera
- lääke ja muut muistutuslaitteet
- riistakamerat turvavälineiksi

B

Osaisitko käyttää edellä mainitsemiasi laitteita vai haluaisitko koulutusta?

- henkilökohtainen neuvonta
- tukihenkilöpalvelut aina saatavilla
- ikäihmisille koulutus maksuttomaksi
- koulutus kotiin
- TV:n aluelähetyksissä ajankohtainen vanhusinfo

C

Millaisia sähköisiä palveluja haluaisit käyttää?

- Facebook
- Skype
- ajanvaraukset – lääkäri
- erilaisten lippujen osto
- pankkipalvelut
- Medinet
- Kirjastopalvelut
- Matkavaraukset
- sähköiset lomakkeet
- sähköiset lehdet ja kirjat
- ostokset
- kaikille verkkoyhteys
- terveyskeskuksessa tulisi voida maksaa kortilla

4

IKÄIHMISTEN KOKEMUS JA OSAAMINEN

A

Miten ikäihmisten osaamista ja kokemusta voisi hyödyntää kunnan palvelutuotannon järjestämisessä?

- ”Asenne ja aito arvostaminen.”
- kysely osaamisesta
- kerätään tietoa ja kokemusta erilaisissa seminaareissa
- kummimummo ja -ukki toiminta = sukupolvien välinen yhteistyö → kunnioitus, arvostus
- perinteen siirtäminen
- keskustelutilaisuudet ikäihmisten kanssa – palvelujen käyttäjiä kuunneltava
- vanhoista virheistä oppiminen
- ”palvelupankki” – ammattihenkilöiden osaaminen käyttöön
- Avustajat, tukihenkilöt, vertaisohjaajat (liikunta, ATK)
- mummo ja vaari päiväkodissa
- neuvoston jäsenet hakemaan tietoa järjestöistä
- järjestöt saavat asiat neuvoston kautta eteenpäin
- yksittäisen kuntalaisen ammatillisen osaamisen hyödyntäminen
- yhteiset palaverit ikäihmisten ja neuvoston välillä
- hallintokuntiin ikäihmisiä kuultavaksi
- vapaaehtoistyö

B

Millaisten palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen mielestäsi tarvitaan senioreista muodostettuja asiakas- tai kansalaisraateja?

- rakentaminen
- esteettömyys
- sosiaali- ja terveystalvelut
- liikunta- ja kulttuuritalvelut
- kuntoa ylläpitävät harrastukset – fyysinen ja psyykkinen
- taajamasuunnittelu
- terveysseuranta
- ennaltaehkäisevät kunnan talvelut
- kaavoitus
- päiväkonsertit
- ympäristösuunnittelu
- opiskelu ja vapaa-aika
- liikennesuunnittelu

C

Millä tavoin ja keinoin vanhusneuvostojen tulisi kuulla kansalaisia?

- yleisötilaisuuksia
- esitteet
- kyselyt
- kotikäynnit
- haastattelut
- järjestöiltä jäsenistön mielipiteet ja tarpeet
- kuntalaisille tiedotettava ketä neuvostossa on → ”ketä nykäistä hihasta”
- jäsenten oltava myös itse aktiivisia kuntalaisiin päin
- ennaltaehkäisevät kotikäynnit
- vierailut yhdistyksiin
- kyläkerrokset
- teemoitetut yleisötilaisuudet
- palveluopas
- sähköinen tiedottaminen
- kyselyt eläkeläisjärjestöille
- kotitalveluhenkilöiden ja neuvoston yhteinen palaveri

Kuopio

1

VANHUSNEUVOSTOJEN ROOLI KUNNASSA

A

Miten vanhusneuvostojen jäsen tulisi valita?

- eläkeläisjärjestöistä - enemmistö
- muut yhdistykset
- seurakunnat mukaan
- ei poliittisesti
- puheenjohtaja ikäihmisten joukosta
- valittavien oltava aidosti kiinnostuneita
- kunnan päättäjät myös mukaan – ainakin perusturvalautakunnan & teknisen lautakunnan edustajat
- liittyvien kuntien edustus huomioitava
- liittyvään kuntaan ”paikallinen neuvosto”
- EI virkamiehiä jäseniksi neuvostoon
- valintatapa kirjattava toimintasääntöön

B

Mitä, missä ja miten vanhusneuvostojen toiminnasta tulisi kertoa?

- Paikallisradio, paikallis-tv, paikallislehdet, eri nettisivut, kunnan kotisivut
- kunnan kotisivuille pöytäkirjat, toimintakertomus → tiedoksi järjestöille
- puskaradio
- kotipalvelu kertoo
- yleisölle kerrottava mikä neuvosto on ja mitä se tekee
- järjestöjen kautta

- Facebook – sähköinen viestintä
- lehteen neuvoston oma palsta säännöllisesti

C

Mihin kotikuntasi asioihin haluaisit erityisesti vaikuttaa?

- bussiliput päiväksi
- kulttuuritapahtumat
- seniorikortti
- ympäristön ja palvelujen esteettömyys ja toimivuus
- liikenneturvallisuus
- sosiaali- ja terveystalvet
- kokoontumispaikat
- virkistystoiminta: tanssit & bingo
- paloturvallisuus
- kuljetuspalvelut
- maahanmuuttajat / paluumuuttajat huomioitava ja otettava mukaan
- kunnan talousarvioon vanhuspalveluiden toteutuksen osalta
- asumisen suunnittelu
- liikenne
- lähipalvelut
- yleisesti ikäihmisten edunvalvonta
- asunto-olot (palvelut, siivous, ruokailu)
- vanhuspalvelut myös haja-asutusalueilla
- palvelujen saavutettavuus
- omaishoito
- kotihoito
- IT-asiat ikäihmisten käyttöön

2

LIKKUMINEN KOTOA KAUEMMAKSI

A

Miten ikäihmisten liikkumista voidaan tukea kodin ja palvelujen tai muiden toimintojen välillä?

- kimppakyydit (vapaaehtoisuus), kimppataxi, ”kuljetusrengas”
- palveluauto tuo palvelut lähelle
- keskitetty ”palvelupäivä”, jolloin erilaisia toimintoja ”pyörillä”
- maaseudulle asiointiliikenne, koulukuljetukset asiointiin
- toimiva ja kattava joukkoliikenne
- linja-autojen aikataulut
- edulliset matkaliput hiljaisina aikoina (klo 10.00 – 14.00)
- matalalattiabussit
- rollaattorilla ilmaiseksi busseihin
- PALIn tilaaminen helpommaksi
- naapuriapu (vapaaehtoisuus)
- invataxi
- luiskat = esteettömyys
- ”innostajat”
- palvelusetelit kuljetuksiin → kutsutaxeihin
- alennukset paikallisbusseihin
- matkakorvaukset vanhusneuvoston jäsenille kokouksiin
- avustajat
- ”Budapestin tyyli”
- sähköiset kuljetukset
- KELAn taxikortit
- kuljetuksien reittisuunnittelu
- tiedottaminen tärkeää = tietoa palveluista
- järjestöjen kuljetusapu & tukihenkilöt

- apuvälineiden saatavuus
- lyhyet matkat ”City-potkureilla”
- vanhusneuvoston tehtävä etsiä uusia reittejä syrjäkylille
- koululaiset & opiskelijat → ulkoiluun & viihdyttämiseen (korttipelit, bingo)
- haastetaan järjestöt mukaan liikkuttamaan (esim. astma-, syöpä-, diabetesyhdistys, Lions Klubi, SPR, 4H-kerho)
- työttömille töitä → ulkoiluun, virkistystapahtumiin vienti
- kulttuuriluotsi (Kuopio) vie esim. teatteriin (ilmainen)

3

TEKNOLOGIA

JA SÄHKÖISET PALVELUT

– MITÄ NE PARHAIMMILLAAN MIELESTÄSI OVAT?

A

Millaisia laitteita haluaisit käyttää?

- tietokone
- tabletti
- hoiva-tv
- puhelin
- turvapuhelin
- ovivahti
- sähkö- & automaattilukko
- sähköhellan turvalaitteet
- turvamatto
- Sonera- / Elisa- / DNA-viihde
- sähkömopot ja -skootterit
- automaattivaihteiset autot
- turvapalvelut – Vega -rannekkeet
- paloturvallisuuslaitteet (yövalo pistorasiassa)
- verkkovirtakäyttöinen palo- ja häkävaroitin
- turvaportaat
- varashälytys
- sähköinen hierontakone
- kuntolaitteet

- ruokapalvelulaitteet

B

Osaisitko käyttää edellä mainitsemiasi laitteita vai haluaisitko koulutusta?

- nettikoulutus
- vertaisohjaaja koulutusta
- kansalaisopistot kouluttamaan
- tietoturvallisuuskoulutusta
- ATK-koulutusta
- tukihenkilöltä rauhallista vierihoitoa
- koulutusta käytännön tarpeisiin
- oman koneen koulutusta

C

Millaisia sähköisiä palveluja haluaisit käyttää?

- Facebook
- Skype
- Ajanvarauspalvelut
- omien sairaskertomusten katselu
- eResepti
- pankkipalvelut
- KELAn palvelut
- ”lääkevahti”
- Videoyhteydet
- yhteys omaisiin
- palvelu-TV
- pelit
- kirjastopalvelut
- kauppapalvelut
- kotitalkkarin tilaus
- taidetta
- matkoja

4

IKÄIHMISTEN KOKEMUS JA OSAAMINEN

A

Miten ikäihmisten osaamista ja kokemusta voisi hyödyntää kunnan palvelutuotannon järjestämisessä?

- toimimalla itse päätöksentekijänä
- vanhusneuvoston jäsenten ammattitaitoja hyödyntäen
- järjestöjen omat aloitteet
- ikäihmisten yleiset kuulemistilaisuudet
- menemällä järjestötilaisuuksiin
- osallistumalla järjestöjen toimintaan
- haastattelemassa eläkkeellä olevia ikäihmisiä
- painostus ryhmistä poliitikkojen suuntaan
- keskustella erilaisten järjestöjen kanssa
- nettikyselyt / kyselyt
- järkevästi vietävä hommaa eteenpäin
- sähköinen viestintä – Facebook
- eläkeläisjärjestöjen paikallisyhdistyksille omat kotisivut
- kunnanhallitus / -valtuusto määrättävä lailla kuuntelemaan ikäihmisiä
- oma aktiivisuus tärkeää → vietävä asiaa neuvostossa aktiivisesti
- kunnan otettava vahvempi rooli

B

Millaisten palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen mielestäsi tarvitaan senioreista muodostettuja asiakas- tai kansalaisraateja?

- terveydenhuollon järjestelyissä
- liikunta
- asuminen
- esteettömyys
- isojen kulttuuri- ja liikuntatilaisuuksien järjestelyt
- hoiva- ja asumispalvelut (ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma)
- rakennus
- kaavoitus
- kuljetus

C

Millä tavoin ja keinoin vanhusneuvostojen tulisi kuulla kansalaisia?

- kuultava kylä- ja asukasyhdistyksiä
- vanhuslaki tehtävä tunnetuksi
- radio & tv: vanhuksille oma kanava, yleisötapahtumissa, kirjastoissa
- vapaa-ajanpalvelut mietittävät ikäihmisten kannalta → virkistys yms.
- paikallislehtiin juttu neuvostosta ja siihen yhteystiedot
- kuultava esim. läheisen / ystävän kokemuksista: mitä puuttuu, mikä toimii
- kokemus ja koulutus pohjaksi: hiljainen tieto käyttöön

Porvoo

1

VANHUSNEUVOSTOJEN ROOLI KUNNASSA

A

Miten vanhusneuvostojen jäsen tulisi valita?

- järjestöistä
- seurakunnasta
- myös poliittinen edustus
- PJ vaihtuu vuosittain
- nykyinen malli hyvä
- kaikki rekisteröidyvät eläkeläisyhdistykset mukaan
- yhdistysten edustus vuorottelee → varsinainen / vara
- Porvoon malli
- Sipoon malli / 3-kanta malli
- palvelujen käyttäjien edustus
- veteraanijärjestöt
- kunnan vanhuspalvelujen johtava viranhaltija
- viranhaltijat mukaan: SOTE, kulttuuri, liikunta, tekninen
- poliittiset luottamushenkilöt mukaan
- EI virkamiehiä

B

Mitä, missä ja miten vanhusneuvostojen toiminnasta tulisi kertoa?

- yhdistysten jäsenet velvoitettava kertomaan eri tilaisuuksissa
- kunnassa yleisiä ohjelmallisia tilaisuuksia vanhusneuvostoista
- yleinen esite
- pöytäkirjat, toimintasuunnitelmat ja -kertomukset nettiin
- infopiste tmv. kirjastoon

- jutut paikallislehdissä
- päätökset, esityslistat ajantasalle
- Kompassi = hyvä infopiste
- eläkeläisjärjestöjen tiedotettava
- paikallisradio
- avoimet keskustelutilaisuudet yhdistysten jäsenille 2 kertaa vuodessa
- vanhusneuvosto mukaan messuille
- 65 v. / eläkkeelle jäävälle kirje:
”Mitä mahdollisuuksia...”
- tiedotus kaupungin kotisivuilla
- palveluopas kaupakeskuksiin ja terveystieteiden odotustiloihin
- Informaation valtava puute – Porvoon päättäjät yksi este
- video vanhusneuvostojen toiminnasta

C

Mihin kotikuntasi asioihin haluaisit erityisesti vaikuttaa?

- edullisiin palveluihin: uimahalli, kuntosali, muu liikunta → tiedottaminen
- lähipalvelut
- asuminen / kaavoitus = senioritalot
- arjen palvelut
- liikkumisen esteettömyys
- edunvalvonta laajasti käsittäen
- eläkeläisjärjestöjen omat sivut → vanhusneuvostojen informaatio sivuille
- toimintatilojen puute ja hinta
- Palvelu- ja Kotitorimallit (vrt. Tampereen mallit)

- enemmän yhteistoimintaa järjestöjen kesken
- ”Jokiteatteri”
- Tietotekniikkaa
- liikuntaresepti ikäihmisille
- kokoontumistilat kannustaviksi
- ATK-opastus ja laitehankinnat
- toimitilat kuntoon kansalaistoiminnalle
- eläkeläisten kuntosalit, 1 € uimahallivuorot
- vapaaehtoistyön koordinointi
- vanhusneuvoston edustus kunnan lautakuntiin
- vanhuksien asioihin tehtäviin päätöksiin
- julkinen liikenne... erityisesti haja-asutusalueet

2

LIKKUMINEN

KOTOA KAUEMMAKSI

A

Miten ikäihmisten liikkumista voidaan tukea kodin ja palvelujen tai muiden toimintojen välillä?

- palvelulinja / kutsulinja: kulkee 1 krt / vko ja tilataan edellisenä päivänä
- bussit / bussisetelit: klo 10.00 – 14.00 maksuton / alennettu hinta
- matalalattiabussit, palvelutaxi, taxisetelit, koulutaxien laajennettu käyttö
- saattajapalvelujen kehittäminen: kansalaisopisto kurssittamaan käyttämisestä
- kimppakyyti, naapuri- ja omaisapu – myös kuljetuksessa
- palveleva kauppias (kauppakassi)
- yhdistyksien vastuu
- koulubussit takaisin

- palvelutaloissa asuvat huomioitava
- 7 kerroksinen palvelutalo Porvoon torin viereen (terveisin: Nurmijärven mies)
- polkupyörät käyttöön
- saattaja-avustaja
- autettavan (lähtijän) aktivointi mukaan – asennemuutos
- lähipysäköintimahdollisuus – edullisempi pysäköinti
- älyliikenne, esteettömyys liikennevälineissä
- teiden hiekoittaminen, liukuesteet
- yhteisöllisyyden tukeminen – tutustuminen naapuriin
- pyydä lähimmäistä lenkille
- liikuntapaikkojen käyttö: uimahallit & kuntosali aikarajoitteisesti edulliseksi / ilmaiseksi

3

TEKNOLOGIA

JA SÄHKÖISET PALVELUT – MITÄ NE PARHAIMMILLAAN MIELESTÄSI OVAT?

A

Millaisia laitteita haluaisit käyttää?

- keittiön yleiskone
- sähköhammasharja
- vedenkeitin
- mikroaaltouuni
- jääkaappi-pakastin
- partakone
- pesukone
- tehosekoitin
- pölyimuri
- sähkösauna
- kahvinkeitin
- hella-uuni
- kuivausrumpu
- mankeli
- silitysrauta

- itseohjautuva auto
- sähköinen polkupyörä
- robotti-imuri
- läppäri
- tabletti
- älypuhelimet
- TV-puhelin (yhteys esim. kotihoitoon – omaiseen)
- Skype
- radio
- TV
- tallentava digiboksi
- turvaranneke
- turvalattia
- TV-ovisummeri
- hissi
- kodin varashälytin
- kodin valvontakamerat
- kauko-ohjaimet
- pyörätuoli
- ajastimella varustetut liedet
- robottiruohonleikkuri
- navigaattori
- kuntopyörä

”Jos kaupunki myisi käytöstä poistetut laitteet edullisesti, niin niiden kunnostamisesta saataisiin nuorille työtä.”

”Kodinkoneiden koko kirjo, joita ilman ei tule toimeen... muuta kuin mökillä.”

B

Osaisitko käyttää edellä mainitsemiasi laitteita vai haluaisitko koulutusta?

- käyttö- ja päivityskoulutusta tarvitaan (läppäri, tabletti, älypuhelin, Skype, TV-puhelin, tallentava digiboksi, netti, itseohjautuva auto?)
- netin käyttökoulutus
- vapaaehtoiset kouluttamaan
- ATK-tukihenkilö

- kouluttajilta ”vierihoitoa”
- ”Millainen kone / laite minulle sopii” -koulutusta

C

Millaisia sähköisiä palveluja haluaisit käyttää?

- eResepti
- verkkopankki
- lääkärin ajanvarausjärjestelmä
- ilmoittautuminen erilaisiin tilaisuuksiin
- Skype
- kirjaston lainausvaraus
- kaikki mahdolliset palvelut
- äänikirjeet
- pääsy- ja matkalippujen osto
- intrayhteys
- Facebook
- tekstiviestit
- kauppa-ateria
- terveydenhoidon palvelut

4

IKÄIHMISTEN KOKEMUS JA OSAAMINEN

A

Miten ikäihmisten osaamista ja kokemusta voisi hyödyntää kunnan palvelutuotannon järjestämisessä?

- ”Sitä tulee arvostaa ja kuulla!”
- suunnitteluvaiheen avoimet keskustelut
- tiedot eri yhdistyksiin ja kehoihin
- kyselyjä selkokielellä
- perustetaan vapaaehtoispalvelun rekry – moniosajien voimavara vanhusneuvosto mukaan suunnitteluun mukaan – kokoonkutsujana suunnitteleva viranomainen

- kaksisuuntainen tiedonvälitys – päätöksen tehdään tätä hyödyntäen
- käyttäjien ja päätöksentekijöiden oikean tiedon pohja – kritiikki vähenee, sitoutuminen kasvaa
- vaatii viranomaisilta uutta osaamista ja halua käyttää ikäihmisten osaamista
- ikääntyvien nostettava omaa arvoaan ja vaatia parannuksia
- säännöllinen seuranta ja palautteen kerääminen
- kunnassa joku taho johon ottaa yhteyttä: ”tori” tai palvelupiste
- kunnassa koordinoija oman toimen ohella tai päätoiminen: kokoa osajapankin / vapaaehtoiset
- palvelunumero
- kunnan eri strategioiden valmisteluun mukaan ikäihmisiä / neuvosto
- mentoritoiminta hyödyntää osaamista
→ esim. nuorten yrittäjien tueksi
- asenne kuntoon
- kokemusasiantuntijoiden arvostus

B

Millaisten palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen mielestäsi tarvitaan senioreista muodostettuja asiakas- tai kansalaisraateja?

- eri kohderyhmille omat keskustelut – esim. omaishoitajat kokemusosaajina

- kulttuuri- ja liikuntapalveluihin tulevien kuljetus ja avustaminen
- itsemääräämisoikeus todelliseksi – erityisesti SOTE-palveluissa → ikäihmiset otettava mukaan
- omaishoitajien ympärille tukirinki: ”Lähimmäispalvelu ry -malli”

C

Millä tavoin ja keinoin vanhusneuvostojen tulisi kuulla kansalaisia?

- ilmaiset kokoontumistilat mahdollistavat monipuolisen kansalaistoiminnan
- hyödynnetään järjestöjen kokouksia
- viestintää parannettava
- hyödynnetään kirjastoja
- neuvoston jäsenillä velvollisuus tiedottaa taustataholleen ja takaisin neuvostolle
- kokoontumiset eri kohteissa
- omaisten kuuleminen
- neuvoston asialistat esille
- yleisötilaisuuksia – tieto lyhyesti ja nasevasti
- verkkosivuille mahdollisuus lähettää viestiä neuvostolle
- jokaisen jäsenen tulee hyödyntää omia verkostoja

Kajaani

1

VANHUSNEUVOSTOJEN

ROOLI KUNNASSA

A

Miten vanhusneuvostojen jäsen tulisi valita?

- Tasapuolisesti eläkeläisyhdistyksistä
- Monipuolisesti asiantuntijuutta järjestöistä
- EETU ry järjestöistä
- Neuvoston koko suhteessa kunnan kokoon
- Valinta voi olla osin myös poliittinen
- Ei kunnan virkamiehiä paitsi sihteeri
- Kunnan virkamiehet mukaan
- Ei päätösvaltaa kunnan virkamiehille
- Eri toimialojen asiantuntijoita mukaan
- Vain sote-puolen edustaja kunnasta mukaan
- Jäsenyyden oltava vapaaehtoista
- Hallintokuntiin säilytettävä sidosryhmät, mutta eivät saa olla liian keskeisessä roolissa
- Seurakunnan edustus mukaan

B

Mitä, missä ja miten vanhusneuvostojen toiminnasta tulisi kertoa?

- Markettien ja kauppojen monitorit
- Neuvostolla oltava yhteinen tiedottamisen / viestinnän linjaus mitä neuvosto tekee ja miten toimii

- Kunta lähettää kaikille 60 v. täyttäneille tiedotteen
- Neuvosto järjestää omia infotilaisuuksia ”tuoreille” eläkeläisille
- artikkeleja paikallislehtiin
- käyntikortit neuvostolle
- paikallisradio- ja lehdet – myös ilmaisjakelut
- lehdistötiedotteet aina kokousten jälkeen
- neuvostolle omat nettisivut
- kohdennettu tiedotus kunnan virkamiehille
- kyläyhdistyksissä
- kunnan ilmoitustaulut
- kunnan kotisivut

- Facebookissa
- erilaisissa teemapäivissä
- Jäsenten tiedotettava edelleen omissa järjestöissään, Jalkauduttava järjestöjen omiin tilaisuuksiin
- Faktat pöytään – ei siloteltuja viestejä
- Puskaradio
- Seurakunnan ja kunnan yhteistiedote
- Vanhusneuvoston yhteystiedot helposti löydettäväksi
- Esitteet

C

Mihin kotikuntasi asioihin haluaisit erityisesti vaikuttaa?

- Itellaa hyödynnettävä: posti, apteekki, kauppa, äänestys
- Sosiaali- ja terveydenhuolto laajasti käsittäen
- Terveyspalvelujen saatavuus
- Asiointipalvelujen saatavuus
- Omaishoito
- Ohjattu liikunta

- Ympäristön esteettömyys ja turvallisuus
- Levähdyspaikkoja enemmän
- Enemmän yhteistyötä kunnan ja vanhusten välille
- Tiedottamisen tehostaminen
- Ennaltaehkäisevä työ
- Syrjäytymisen ehkäisy
- Yksinäisyys,
- Liikenneyhteydet
- Liikenneyhteydet myös haja-asutusalueilta kuntakeskuksiin
- Luottamushenkilöiden luottamus
- Palveluiden saatavuus
- Hoitopaikkojen määrät
- Kotihoidon puutteet
- Tietoliikenneyhteydet myös syrjäkylille
- Liikunta- ja virikepaikkojen turvallisuus
- Nastat kaikkien kenkiin

2

LIKKUMINEN KOTOA KAUEMMAKSI

A

Miten ikäihmisten liikkumista voidaan tukea kodin ja palvelujen tai muiden toimintojen välillä?

- Tuettu joukkoliikenne / tilausperiaatteella haja-asutusalueilta kulttuuri yms. tilaisuuksiin
- Auttavan vapaaehtoistoiminnan kehittäminen: myös liikkumiseen → koordinointi ratkaistava → kuka kustantaa? → oma vastuu?
- Koulukyytien hyödyntäminen, Ystäväkyydin ja -avun tarjoaminen, Kimppakyyti
- Tilausjärjestelmä luotava
- Aluksi haettava kotoa, jotta sisäinen motivaatio syntyy

- Yleisiä rollaattoreita kauppakeskuksiin, moporollaattorit
- Apuvälineistä tiedotettava paremmin, esim. kolmipyöristä
- Yksityisten tuki liikkumiselle
- Palveluseteli liikkumiseen
- Julkisen liikenteen kehittäminen, Palvelubussi, Katu- ja tieverkon kunto, Hissit, Esteettömyys, Kuntoutus ja ennaltaehkäisevä kuntoutus, Talutusapu
- ”Vuori Mooseksen luo”

3

TEKNOLOGIA JA SÄHKÖISET PALVELUT – MITÄ NE PARHAIMMILLAAN MIELESTÄSI OVAT?

A

Millaisia laitteita haluaisit käyttää?

- Tietokone + sen ohjelmat
- Tabletti
- Televisio
- Hyvinvointi TV
- Digiboksi
- Digi- ja videokamerat
- Älypuhelin
- Seniorikännykkä
- Näköpuhelin
- Navigaattori
- Kodinkoneet
- Robotti-imuri
- Robottiruohonleikkuri
- Veriarvojen mittaaja
- Aktiivisuutta / elintoimintoja
- Hakulaitteet
- Turvapuhelin
- GPS (paikannuspalvelut)
- Tuolihissi (kerrostalo)
- Älyauto
- Hoivarobotit

B

Osaisitko käyttää edellä mainitsemiasi laitteita vai haluaisitko koulutusta?

- Uusien laitteiden koulutus ja perehdytys
- Ilmainen HELP-linja ongelmatilanteisiin

C

Millaisia sähköisiä palveluja haluaisit käyttää?

- Netti
- Sähköposti
- Facebook
- Skype
- Etäyhteys lääkäriin ja hoitajaan (kuvapuhelimella / Skypellä)
- Videoneuvottelut
- Automaattiset lääkemuistuttajat
- Laboratorioaikojen ajanvaraus
- Puhelinluettelit verkossa
- Julkisen liikenteen aikataulut
- Matkojen varaus
- Ruokaostokset ja -reseptit
- Kartat ja reitit (navigaattori)
- Sääpalvelut
- Kalenterit
- Pankkipalvelut
- Yksinkertaiset ja helppokäyttöiset tietokoneohjelmat
- Isot fontit (tietokone, netti, kaukosäädin, puhelin)
- Twitter
- Kunnan päätökset nettiin
- Pilvipalvelut
- Musiikki
- Valokuvat ja videot nettiin
- Pelit
- TV:n maksukanavat

4

IKÄIHMISTEN KOKEMUS JA OSAAMINEN

A

Miten ikäihmisten osaamista ja kokemusta voisi hyödyntää kunnan palvelutuotannon järjestämisessä?

- Kysymällä heiltä heidän mielipiteitä ja tarpeita
- Tarjoamalla mahdollisuus tulla kuultavaksi
- Kunnan puolelta kunnan tiedotus ajankohtaisista asioista
- Avoimuus
- Neuvostolle kunnan henkilö tutuksi
- Toiminta asiakaslähtöisemmäksi
- Pyytämällä lausuntoja ja palautetta
- Kunnalta tietoa valmisteltavista asioista vaikuttamisen tueksi
- Yhteispalaverit kunnan kanssa ja seuranta
- Vertaistuki / ”vierihoito”
- Jo valmisteluvaiheessa neuvoston kuuleminen
- Yhteispalaverit (sosiaali- ja terveys / kunnanhallitus)
- Kyselyt ja haastattelut
- Neuvoston työkokemuksen hyödyntäminen → esim. erikoisosaaminen

B

Millaisten palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen mielestäsi tarvitaan senioreista muodostettuja asiakas- tai kansalaisraateja?

- Tietotekniikka
- Koulutus
- Joukkoliikenne → erityisesti asiointi & kuljetuspalvelut
- Puhelin- ja tietojärjestelmät
- Julkinen rahoitus valokaapelointiin
- Virike- ja kuntouttava toiminta
- Tiedotus / tiedonkulku
- Päivätoiminta (esim. omaishoitajat voisivat viedä hoidettavan päivätoimintaan)
- Kotipalvelut → aikaa vanhuksille
- Sosiaali- ja terveystalvet
- Palvelutuotanto
- Asuminen
- Haja-asutusalueiden vanhusten palvelut
- Palvelujen yhdistäminen
- Laaja-alainen työnkuva
- Kokemusasiantuntijoiden käyttö
- Kaikki ikäihmisiä koskeva
- Asiantuntijaluennot

C

Millä tavoin ja keinoin vanhusneuvostojen tulisi kuulla kansalaisia?

- Kuulemistilaisuudet 2 krt. vuodessa
- Aloitelatitkot
- Eläkeläisjärjestöt ja muu 3. sektori välittämään tietoa
- Noudattamalla lakia
- Asioiden priorisointiin apua kansan kuulemisesta
- Neuvostojen välitettävä terveiset järjestöille ja muille toimijoille
- Mieliptidekyselyt
- Pitämällä raateja (kts. 4 b)
- Yhteystiedot ja yhteydenottotavat nettiin & Facebookiin & palautteisiin
- Jäsenen tuttaviltaan / harrastuspiireiltään saama tieto

Oulu

1

VANHUSNEUVOSTOJEN ROOLI KUNNASSA

A

Miten vanhusneuvostojen jäsen tulisi valita?

- Eri järjestöjen ehdotuksesta / esityksestä
- Kunnan hallitus esittää
- Tasapuolisesti eläkeläisjärjestöistä
- Suhteessa järjestön jäsenmäärään
- Ei poliittisin perustein
- Kaikille halukkaille – kuuluu sitten järjestöön tai ei
- Kunnan kaikkien toimialojen edustus mukaan
- Jäsenillä oltava aito halu ja kiinnostus sekä sitoutuneisuus
- Kunnallinen toimielin jonka kunnanhallitus nimeää
- Neuvoston oltava sitoutumaton
- Avoin julkinen haku kaikille
- Omaishoitajat mukaan
- Kunta valitsee omat edustajansa
- Eläkeläisillä suurin painoarvo
- Ei byrokratiaa
- Jäsenillä oltava asiantuntemusta
- Jäsenille ala- ja yläikärajat

B

Mitä, missä ja miten vanhusneuvostojen toiminnasta tulisi kertoa?

- Tehdään ja julkaistaan ”käyttäjän näkökulma” -haastattelu / lehtijuttu
- Jutuille /artikkeleille ”kasvot”

- Positiivisista asioista tiedotettava myös
- Neuvostolle oma tiedottaja, Paikallislehdet ja –media, Ilmaisjakelulehdissä, Omat nettisivut
- Tiedotus oltava toistuvaa
- Kunnan virkamiehille ja henkilöstölle tiedotettava myös
- Yhteiset tilaisuudet
- Yhdistykset jakavat jäsenilleen tietoa
- Viranhaltijoiden tilaisuuksissa
- Kyläyhdistyksien tilaisuuksissa
- Kaupungin näyttötaulut & ilmoitustaulut
- Kuntatiedotteet
- Tiedotusta asukastupien kautta
- Tiedotuksen oltava lyhyttä ja ytimekästä
- Sosiaalisessa mediassa, Neuvoston oma esite
- Myös järjestöille esiteltävä neuvoston toimintaa ja tarkoitusta
- Jäsenet velvoitettava tiedottamaan

C

Mihin kotikuntasi asioihin haluaisit erityisesti vaikuttaa?

- Paikallisten palvelujen säilyttäminen ja laatu (pankki)
- Joukkoliikenteen yhdenvertaisuus
- Ouluun myös ”Asukastupa” (vrt. Tampereen Kotitori)
- Tuettu julkinen liikenne
- Esteettömyys
- Kokoontumistilat (viihtyvyyys, ilmaisuus, tyhjä tilat käyttöön → liikuntaa)

- Kuntoutus
- Kulttuuripalvelut → kulttuuriseteli
- Terveysneuvonta
- Seniorineuvola
- Vapaaehtoistyön rahallinen arvo huomioitava
- Vanhusten pihaliittymien ja lumitöiden kartoitus
- Vanhuksille lähiliikunta-alue
- Kauppakassipalvelu → senioreille räätälöityjä
- Kiiminkiin uimahalli tai kuljetus uimahalliin (vrt. kirjastobussi)

2

LIKKUMINEN

KOTOA KAUEMMAKSI

A

Miten ikäihmisten liikkumista voidaan tukea kodin ja palvelujen tai muiden toimintojen välillä?

- ”Välitä, älä jätä yksin”
- Palvelut- / asiointi- / kauppabussi 1 krt / vko = 1 € (vrt. Keminmaa)
- Tilattava palvelutaksi
- Taksisetelit asiointiin
- Palvelusetelien laajentaminen
- Kummitoiminta – saattaja
- ”Tökkää ihminen liikkeelle” – ole apuna
- Linja-auton alennetut hinnat (hiljainen aika)
- Linja-autoon saattaja ilmaiseksi
- Neuvontapiste koordinoi yhteiskuljetustarpeita
- Naapuriapu (ja -sopu)
- Tilattava kaveri / luotsi / avustaja
- Vapaaehtoistyön arvo hinnoiteltava ja huomioitava kaupungin budjetissa (vrt. Kempeleen seurakunta)

- Apuvälineiden tarveselvitys
- Sosiaalinen media: WhatsApp, Facebook
- Seniorikortilla liikenteeseen laajalla alueella
- Saattajatoiminnan tukeminen
- Toimintakyvyn ylläpito
- Kimpakyydit, Kyytipalveluille yksi puhelinnumero
- Oman omaisuuden hyödyntäminen omiin tarpeisiin → ”mökki lihoiksi”
- Julkisen liikenteen yksilölliset aikataulut (ilmaiset liput, apuvälineen kanssa ilmaiseksi)
- Matalalattiabussit
- Seurakuntien ja järjestöjen yhteistyö
- Liikunta- ja kuntoharjoittelun tukeminen
- Esteettömyys (levähdyspaikat, auras, korkeat istuimet, puistonpenkit, myymälät, kadut, ympäristö, rakentaminen)
- Kunnan nastat jalkineisiin
- Puistoihin lähiliikuntaa
- Vapaaehtoistyön ja -toiminnan tiedotus: mistä, mitä, miten, milloin saa
- Maksullisten palvelujen kotitalousvähennys
- Edullisempi polttoaine
- Ajotaidon ylläpito
- Autojen kunnossapito
- Avustajille autoveroalennus
- Avustajille invalidipysäköintiin oma tunnus
- Senioripolkupyörä → turvallinen & helppo nousta

- Sivukylän asiakaskyydit kuntoon
- Nuoret koulutetaan avustajiksi → nuorisotyöttömyys laskee

3

TEKNOLOGIA

JA SÄHKÖISET PALVELUT – MITÄ NE PARHAIMMILLAAN MIELESTÄSI OVAT?

A

Millaisia laitteita haluaisit käyttää?

- Tietokone
- Tabletti
- Älypuhelin
- Mobiililaitteet
- Turvaranneke
- Elintoimintoja valvovat rannekkeet
- Näkö- ja kuulovammaisten apuvälineet
- Kodin kaukovalvonta
- Saunavahti
- Tutkapanta (?!?)
- Turvahella ja muut kodinkoneet
- Yksinkertaiset kännykät takaisin
- Isot näppäimet puhelimiin
- Navigaattori eläkeläisille
- Hoivarobotti yksinkertaisiin asioihin
- Sähköposti
- Skype
- 2-suuntainen televisio
- Liiketunnistimet
- Turvakamera
- Avainten turvapalvelut
- Sähköiset invapyörät
- Robotti-imurit ja -ruohonleikkurit
- Robottiautot
- Kunta kustantaa jokaiselle perustietokoneen / -puhelimien

”Pitää vaikuttaa vastustaviin asenteisiin – ei tarvitse, ei osaa, ei halua...”

B

Osaisitko käyttää edellä mainitsemiä laitteita vai haluaisitko koulutusta?

- Jatkuva koulutustarve
- Yksilöllistä koulutusta
- Lähikoulutusta
- Eläkeläisyhdistysten järjestämät koulutukset
- Käyttöohjeet – myös kodinkoneille – selkeämmiksi
- Palvelutaloihin opastus
- Automaattinen virrankatkaisu kodinkoneisiin
- Vertaiskoulutusta
- Tukipalvelut
- Palvelupuhelin (valmiina pikavalikossa)
- Yhdistyksiin IT-tukihenkilö
- Kuntien hoidettava koulutus + IT-tukihenkilön koulutus
- ”Mobiilikesäkoulu” (vrt. Hämeenlinna) – käytännön koulutus
- Henkilökohtainen neuvonta kotiin
- Henkilökohtainen tarvearviointi mitä laitteita tarvitsee → palvelusetelillä

C

Millaisia sähköisiä palveluja haluaisit käyttää?

- eResepti
- Terveyspalvelut
- Ajanvaraukset
- KELAn taxi
- Verkkopankki
- Omahaito (vrt. www.oulunomahoito.fi)
- Etätuki netistä

- Palvelubussin tilaus
- Kotihoidon palvelut
- Lääkemuistuttajat
- Mikään ei korvaa henkilökohtaista palvelua
- Naapurien kesken seurantaa
- Julkiset palvelut
- Omahoidon tuotteet / palvelut
- Tekstiviesti muistutukset / hälytykset
- Kirjastopalvelut
- Apteekkipalvelut
- www.kanta.fi
- TV-Areena ym. TV:n maksukanavat
- Ruokaostokset
- Yhteys kirkkoon
- Puhelinmarkkinoinnin esto
- Nopeat yhteydet koko maahan
- Tietoturvasta huolehdittava

4

IKÄIHMISTEN KOKEMUS JA OSAAMINEN

A

Miten ikäihmisten osaamista ja kokemusta voisi hyödyntää kunnan palvelutuotannon järjestämisessä?

- Vanhusneuvoston edustaja kunnan päättäviin elimiin – esim. kunnanhallitus
- Teemaitoja joissa ideoidaan toimintaa
- Hallintokuntien päälliköitä eläkeläisten tapaamisiin
- Esitelmiä eläkeläisjärjestöille – kansalaisraadit
- Vanhusneuvoston asiantuntemusta hyödynnettävä aidosti
- Kaupungin edustaja vanhusneuvoston kokouksiin
- Virkamiesten vastuu kuulemisesta

- ”Äänestetään ikäihminen päättäjäksi”
- Päättäjien jalkautuminen hoito- ja hoivalaitoksiin
- Vanhusneuvosto seuraa asioiden etenemistä
- Eläkkeellä oleva siirtää hiljaista tietoa, mentoroi nuorempia
- Yhteydenpito entisen työyhteisöön
- Palaverit ikäihmisten kanssa
- Alueelliset seminaarit
- Hiljainen tieto seuraaville sukupolville (järjestöt)
- Tiedonsiirto molemminpuolista – henkilökohtaiset suhteet

B

Millaisten palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen mielestäsi tarvitaan senioreista muodostettuja asiakastai kansalaisraateja?

- Kotipalvelut
- turvallinen asuminen
- Esteettömyys
- Liikenne
- Joukkoliikenne
- Turvallinen liikkuminen
- Vanhusneuvostojen kuuleminen
- Terveys
- Liikunta
- Kodinhoito
- Kaavoitus
- Rakentaminen
- Sähköiset palvelut

C

Millä tavoin ja keinoin vanhusneuvostojen tulisi kuulla kansalaisia?

- Avoimet keskustelutilaisuudet
 - Nettisivuille pöytäkirjat + mahdollisuus esittää kysymyksiä
 - Esitteet joissa myös yhteystiedot
 - Mukaan eläkeläisyhdistysten tilaisuuksiin
 - Eläkeläisyhdistysten edustajat mukaan vanhusneuvoston kokouksiin
 - Netti- ja paikallislehtien kyselyt
- Kuntatiedote joka talouteen
 - Neuvoston kokouksen eri alueille
 - Ikäihmisten jututtaminen → tieto kuljettava myös neuvostoon
 - Neuvosto jalkautuu marketteihin, kauppapaikoille (vrt. vaalien alla)
 - Seurakunnan & järjestöjen kanssa yhteistyötä
 - Kuullaan ihmisiä kyläyhdistyksissä
 - Vanhusten viikon toiminnan monipuolisuus
 - EETU ry:n toiminta ruohonjuuritasolle

Rovaniemi

1

VANHUSNEUVOSTOJEN ROOLI KUNNASSA

A

Miten vanhusneuvostojen jäsen tulisi valita?

- ”Rovaniemen malliin”
- Sotaveteraanit ja -invalidit mukaan
- Ammattipohjaisina
- Seurakunnat mukaan
- Eläkeläisjärjestöt valitsevat omista joukoistaan
- Ei poliitikkoja
- Tehtävään sopiva henkilö – keskustelemalla
- Asiantuntemusta kuntapuolelta

B

Mitä, missä ja miten vanhusneuvostojen toiminnasta tulisi kertoa?

- Kunnan vuosikertomuksessa ja toimintasuunnitelmassa
- Paikallislehdet, -radio ja -TV
- Kunnan nettisivut
- Järjestöissä ja järjestöjen tilaisuuksissa
- Enemmän sähköistä viestintää
- Tietoa viranhaltijoille
- Valtakunnallisessa mediassa
- ”Hevosmiesten tietotoimisto” = puskaradio
- Oma vanhusneuvoston esite → laajaan jakeluun
- Luennot yhdistyksille
- Siellä missä on koolla paljon vanhuksia
- Facebook
- Kyläkokouksissa
- Kuntatiedotteet
- Eläkeläisjärjestöissä ja -yhdistyksissä

- Järjestökirjeet ja -lehdet
- Kirjeitse
- Neuvoston jäsenten jalkauduttava kylille
- Neuvoston kokousmuistiot esim. järjestöjen puheenjohtajille
- Neuvoston jäsenten henkilökohtaisia kontakteja hyödyntäen

C

Mihin kotikuntasi asioihin haluaisit erityisesti vaikuttaa?

- Eri ikäpolvien etujen yhteensovittaminen
- Palvelut ja niiden yhteensovittaminen
- Kylien ja kaupunginosien yksilöllinen asema
- Ilmapiiri- ja asennemuokkaus ikäihmisten asioissa
- Aikataulut: palvelubussit, tapahtumat
- Resurssien tuhlaus
- Ikäihmisten neuvola
- Kokoontumistilat
- ”Lähtötori”
- Kotihoito
- Omaishoito
- Kuljetus sivukyliltä tapahtumiin
- Liikkumisen helpottaminen
- Kotiin ”juuttuneet” liikkeelle
- Rahaa toimintaan
- Järjestöjen yhteistyö
- Tiedotuksen lisääminen → asian toisto pienissä erissä
- ”Kylätalkkari” -palvelu
- Vanhusveteraanien asioihin
- Monipalveluauto
- Aikaa vanhuksille – ”seuraa”
- Perinteistä lähiruokaa
- Sivukylien palvelut

2

LIIKKUMINEN KOTOA KAUEMMAKSI

A

Miten ikäihmisten liikkumista voidaan tukea kodin ja palvelujen tai muiden toimintojen välillä?

- Lähialueajokortti
- Kutsutaksi → eri-ikäiset samaan autoon (koulutaksit & -bussit)
- Päivätoimintaan täsmä kuljetuksia
- Laitoksen oma auto → pieni maksu, talosta kuski
- Kuntien liikennesuunnittelijat kyliin kuulemaan
- Kirjasto- ja muut palvelut palveluautoon
- Julkisen liikenteen säilyttäminen
- Esteetön kulku palveluihin
- Monipalveluauto / palveluauto
- Palvelusetelin käytön laajentaminen
- Aorausavustukset
- ”Kylätalkkari”
- Liukuesteiden jako
- Liikenneturvallisuusneuvonta
- Liikkumisen ylläpito
- Virastojen palvelut samalle päivälle
- Kevyen liikenteen väylät ja valaistus
- Naapuriapu: vapaaehtoisia saattajia
- Ei ajeta ihmistä kotoaan pois
- Yhteispalvelupisteitä
- R-kioski joka kuntaan
- Kylärinki lenkki- ja jumppa- ja liikkumiskaveriksi
- Invataksi
- Taksi
- Kulttuurikaveri → järjestö järjestää kyydin

- Ohjattu reittikartta
- Yhteiskuljetukset tapahtumiin
- Vapaaehtoinen naapuri- / omaisapu
- Kohtuuhintainen julkinen liikenne
- Liikkumisen apuvälineet
- Kohtuuhintaiset liikuntapalvelut
- Ikäihmisten aktivointi liikkeelle

3

TEKNOLOGIA JA SÄHKÖISET PALVELUT – MITÄ NE PARHAIMMILLAAN MIELESTÄSI OVAT?

A

Millaisia laitteita haluaisit käyttää?

- Tietokone
- Tulostimet / printterit
- Älypuhelin
- Tabletti
- Kuvapuhelin
- Turvakamera
- Seurantalaitteet
- Paikkatunnistimet
- Turvaranneke
- Ovihälyttimet
- Hälytysmato
- Älyliesi yms. koneet
- Lämpöhälytin liesituulettimeen
- Palvelurobotti
- Skype
- Sähköposti
- eKirjat ja -Lehdet
- Palo- ja häkähälyttimet (toimivuuden varmistaminen)

”Koneet eivät saa korvata ihmiskontaktia”

B

Osaisitko käyttää edellä mainitsemiä laitteita vai haluaisitko koulutusta?

- ATK-kurssi, jossa opetetaan perusteita hitaasti alusta alkaen
- Yksilöllinen opetus
- Opastus / opetus laskujen maksamiseen
- Opastus / opetus kännykän käyttöön
- Viranomaisasiointiin
- Tukihenkilö asiointiin
- Netin käyttöön
- Kaikkien uusien laitteiden käyttöön vertaisohjaajat / -kouluttajat
- Facebookiin
- Twitteriin

C

Millaisia sähköisiä palveluja haluaisit käyttää?

- Ajanvaraukset (laboratorio, lääkäri, pankki)
- Matkavaraukset
- Teatteriliput
- Kauppapalvelut
- Internetin kautta yhteys lääkäriin
- Videoneuvotteluyhteydet kouluun
- kirjastoon, Sanomalehdet
- Veteraanit huomioitava erityisesti

”Nettiyhteyksien katvealueet täytyy paikata”

4**IKÄIHMISTEN KOKEMUS JA OSAAMINEN****A**

Miten ikäihmisten osaamista ja kokemusta voisi hyödyntää kunnan palvelutuotannon järjestämisessä?

- ”Vanhusneuvostot ovat jo olemassa – hyödynnetään niitä”
- ”Ikäihmisiä on jo aktiivisesti mukana kunnallisessa päätöksenteossa”
- Neuvosto tuo uusia ideoita
- Neuvosto ottaa kantaa, puuttuu, tarttuu käsiteltäviin asioihin
- Nettiin ”Osaajapankki”, josta voi pyytää apua (esim. sukan kantapään parsimisessa)
- ”Mummo- ja vaaripankki” → kirjastoissa käytetään satutäteinä
- Mummot ja vaarit päiväkoteihin
- Sukupolvien välisen yhteistyön mahdollistaminen
- Kokemusten siirtyminen (hiljainen tieto): perinne ja kulttuuri
- Vapaaehtoistyön organisoimisella
- Ikäihmisten asiat ikäihmisten yhteisenä asiana → EI politiikkaa
- Neuvoston jäsenet kehitystyöryhmiin
- Tukihenkilöinä esim. tietokoneasioissa → entiset ammatit hyötykäyttöön neuvoston kautta

- Kannustaa niitä liikkumaan, jotka eivät liiku
→ ikätoverit vetäjinä
- Vanhuksia kuuntelevat kansalaisraadit
- Kyselyitä kuntalaisille
- ”Kutsumatta kylään!”
- Jalkautumalla kyliin
- Jos palvelunumero ei vastaa, voidaan ikäihmistä käyttää asiantuntijana
- Arvokas kokemus on käytettävä hyödyksi
- Neuvosto pitää ääntä olemassaolostaan ja tuo ongelmia rohkeasti esiin

B

Millaisten palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen mielestäsi tarvitaan senioreista muodostettuja asiakas- tai kansalaisraateja?

- Kaikkien yhteiskunnallisten palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen
- Erityisesti ikäihmisten monipalveluauto: kysytään mitä tarvitaan
- Asumispalvelujen suunnitteluun, Yksityisten palvelujen suunnitteluun
- Yleisesti: ”kokeneilta” tiedon kysyminen ja sen arvostaminen
- Lain esittämät asiat tärkeysjärjestykseen
→ viipymätön toteutus
- Turvallinen / esteetön liikkuminen – niin ulkona kuin sisällä
- Esim. palveluasumisessa asukkaiden ja omaisten mukaan ottaminen
- Liikuntapalvelut

- Asiakkaat kuunnellaan heidän omista asioista
- Asiakas- ja kansalaisraateja tarvitaan tietojen keruuseen
- Viestintästrategian suunnitteluun

C

Millä tavoin ja keinoin vanhusneuvostojen tulisi kuulla kansalaisia?

- ”Ikäihmisten tulisi tuoda itse itsensä näkyväksi / tunnetuksi, jotta viranhaltijat yms. Tietäisivät keneen ottaa yhteyttä
- Esittäytymällä eri tilaisuuksissa ja antaa mahdollisuus ottaa yhteyttä
- Neuvostolle yhteinen sähköpostiosoite kuntaan
- Neuvoston jäsenille omat sähköpostiosoitteet
- Tiedotetaan valtakunnallisesti neuvoston tehtävistä → paikallislehdet käyttöön
- Vanhusneuvoston järjestettävä avoimia kuulemistilaisuuksia, joissa kysytään mitä halutaan / tarvitaan
- Sivukylien asukkaat huomioitava myös
- Neuvosto järjestää asiantuntijaluentoja
- Ikäihmisten toimiminen 3-sektorin aktiviteeteissä antaa virikkeitä
- Neuvosto pitää avoimen kokouksen esim. jonkin tietyn teeman ympärillä, jonne kaikki kiinnostuneet ovat tervetulleita

Seinäjäki

1

VANHUSNEUVOSTOJEN ROOLI KUNNASSA

A

Miten vanhusneuvostojen jäsen tulisi valita?

- Ammattimaisia, osaavia ja asiasta kiinnostuneita
- Väestöryhmien mukaan
- EETU järjestöistä
- Monipuolinen jäsenistö
- Tasa-arvo
- Koulutustausta huomioitava
- Alueella toimivien eläkeläisjärjestöjen edustajista
- Vammaisjärjestöjen edustajat mukaan
- Seurakunnan edustajat mukaan / diakonia

”Ei politisoida liikaa”

B

Mitä, missä ja miten vanhusneuvostojen toiminnasta tulisi kertoa?

- Hyödynnetään lehdistön toimintapalstoja
- Kauppojen ilmoitustaulut
- Tiedotteet
- Nuorisovaltuustossa
- Järjestöille tiedottaminen ja järjestöt tiedottavat eteenpäin
- Lehdissä
- Palveluopas
- Sähköinen viestintä
- Yhteistilaisuudet
- Suusta suuhun
- Kuukausitapaamisissa
- Vuorovaikutusta eri toimijoiden kanssa

C

Mihin kotikuntasi asioihin haluaisit erityisesti vaikuttaa?

- Seniorineuvola ilman ajanvarausta
- SOTE-laki tutuksi
- Palvelujen toimivuus
- Vanhusneuvostolle oma budjetti
- Vaikuttavuutta esim. lausunnon antajana
- Hallintokuntiin neuvoston edustus / yhdyshenkilö
- Turvallisuus
- Henkinen hyvinvointi
- Terveyspalvelut
- Kotipalvelun hinnoittelu
- Kotipalvelun kehittäminen
- Korttelipoliisit
- Liikunnan edistäminen
- Liikenteen ja kuljetuksien joustavuus
- Neuvoston kokoukset säännöllisiksi
- Julkisuus
- EETUn mallinen senioriseteli (Huom... tällaista ei ole.)

2

LIKKUMINEN KOTOA KAUEMMAKSI

A

Miten ikäihmisten liikkumista voidaan tukea kodin ja palvelujen tai muiden toimintojen välillä?

- Kutsutaxi linja-auton hinnalla
- Omaisten ja naapurien apu
- Saattajapalvelut esim. pyörätuolissa oleville
- Kuljetuspalvelut kunnan kotipalvelun kautta
- Esteettömät ulkoilureitit ”kuntoiluväliseenä”
- Vapaaehtoinen ystäväpalvelu

- Vammaisten liikkumismahdollisuudet julkisessa liikenteessä
- Fyysisen kunnon ylläpito, oma-aloitteisuus
- Liikunta- ja kulttuurisetelit kunnalta
- Vapaaehtoinen ”liikuttaja” ikäihmisille asunalähiöissä ja syrjäkylillä
- Kuljetukset sivukyliltä keskustaan korvausta vastaan... mutta mitä sanoo verottaja?
- Kimppukuljetukset
- Palveluliikenne / taxi / invakuljetus
- Tiedotusta enemmän (esim. internet)
- Lähipalvelut / palvelutori
- Liikunnan kustannuksien tukeminen esim. palvelusetelillä
- Toimiva tukihenkilö malli, jossa nimetty vastuuhenkilö
- Kevyen liikenteen väylät ja reitit kuntoon
- Vapaaehtoisten saattajapalvelu
- Vapaaehtoinen kuljettaja vanhuksen omalle autolle (Vakuutus?)
- Iltakuljetuksien saatavuus
- Yhteyksien helpottaminen
- KEELA-rahoituksen kasvattaminen

*”Kuntoutus kunniaan
+ omatoiminen kunnosta
huolehtiminen!”*

3

TEKNOLOGIA JA SÄHKÖISET PALVELUT – MITÄ NE PARHAIMMILLAAN MIELESTÄSI OVAT?

A

Millaisia laitteita haluaisit käyttää?

- Tabletti, jossa räätälöity käyttöliittymä → pois kaikki turha
- Tietokone
- Puhelin (turva)
- Skype
- Ruoka-annosrobotti
- Turvakamera
- Kulunvalvonta esim. sängystä noustessa
- Palvaroittimet
- Turvahella (ajastin)
- Henkilöpaikannin
- Kuntoiluvälineet
- ”kotirobotti” esim. imuri ym.
- Moottorisänky
- Sähköisesti aukeavat ovet
- Valvontamatto
- Muistisairaiden valvontarannekkeet lailliseksi
- Turvakamera → sisään pyrkivän kotipalveluhenkilön tunnistaminen
- Ruokapalveluautomaatti
- Suurikokoiset näytöt ja painikkeet
- Laitteissa – esim. tabletti – yksinkertaiset toiminnot

B

Osaisitko käyttää edellä mainitsemiasi laitteita vai haluaisitko koulutusta?

- Ikäihmisten omat sivut koneelle valmiiksi itseopiskelua varten
- Henkilökohtainen koulutus
- Laitekohtainen koulutus

”Koulutusta tarvitaan, mutta oma asenne usein esteenä.”

C

Millaisia sähköisiä palveluja haluaisit käyttää?

- Sähköinen yleispalvelupiste
- Kunnan palvelut sähköisiksi
- Kanta
- Kauppapalvelut
- Kirjastopalvelut nettiin
- Verkkopankki
- Sähköposti
- Facebook
- Skype
- Terveyspalvelut
- Tiedon levittäminen laaja-alaisesti
- Palvelujen tilaaminen
- Yhteydenpito
- Äänestys
- Lääkeannostelu
- Pankkitunnuksilla vain pankkiin, ei esim. KANTA:aan
- Yhteys palvelukeskukseen → myös keskustelumahdollisuus

4

IKÄIHMISTEN KOKEMUS JA OSAAMINEN

A

Miten ikäihmisten osaamista ja kokemusta voisi hyödyntää kunnan palvelutuotannon järjestämisessä?

- Vanhusneuvoston edustaja sosiaali- ja terveyslautakuntiin sekä budjetin laadintaan
- Kunta kutsuu koolle ”Ikäihmisten parlamentin” kerran vuodessa
- Vierailut kouluihin → tutor
- Lausuntojen huomioon ottaminen
- Kehittämiskohteisiin asiantuntijaksi
- Hiljaisen tieto aito hyödyntäminen
- Osallistuminen valtuuston ja hallituksen kokouksiin
- Harrasteryhmät eläkeläisjärjestöissä
- Vinkkejä palvelujen järjestämiseen
- Strategiatyöhön osallistuminen
- Vanhusneuvosto ja nuorisovaltuuston yhteistyö
- Vanhuksille saneluvalta
- Kunnanlääkärit ja väestövastuu takaisin
- Eläkeläisjärjestöjen kuuleminen
- Ikäihmisten kuuleminen

”Kokemusta ja osaamista on, mutta ottaako kunta vanhusneuvoston tosissaan?”

B

Millaisten palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen mielestäsi tarvitaan senioreista muodostettuja asiakastai kansalaisraateja?

- Sopeuttamisvalmennus ajokortin menettäjiille
- Kotihoito ja ennaltaehkäisevä kuntoutus
- Palvelutalojen remontointi ja suunnittelu
- Liikennesuunnittelu
- Yleisten tilojen suunnittelu
- Liikenne
- Esteettömyys
- Seniorineuvolat
- Terveystenhoito
- Sosiaalipalvelut
- Kulttuuri
- Vapaa-aika
- Kaavoitus
- Hoitoketjut
- Päivätoiminta
- Omaishoidon tehostaminen
→ hoitajan sijainen akuutisti

C

Millä tavoin ja keinoin vanhusneuvostojen tulisi kuulla kansalaisia?

- Vanhusneuvoston jalkautumien laitoksiin ja yhdistyksiin
- Järjestöjen vuosikokoukset
- Tutustumiskäynnit
- Yhteydenotot yhdistyksistä
- Yleiset tilaisuudet
- Erillistapahtumat
- Infotilaisuudet
- Mielpidekirjoitukset
- Toimikuntiin osallistuminen
- Vastaaminen yhteydenottoihin
- Tiedotus
- Palautelaatikko / nettipalaute
→ toiminta myös palautteen mukaisesti!
- Eläkeläisten palsta
- Kyselytutkimukset
- Kunnan päättäjien ja vanhusneuvoston yhteisseminaari

Kokkola

1 VANHUSNEUVOSTOJEN ROOLI KUNNASSA

A

Miten vanhusneuvostojen jäsen tulisi valita?

- Järjestöt ehdottavat jäsenistöstään
- Haetaan lehti-ilmoituksella
- Haetaan kuntatiedotteella

B

Mitä, missä ja miten vanhusneuvostojen toiminnasta tulisi kertoa?

- Ajankohtaiset asiat
- Paikallislehdissä
- Neuvoston jäsenet informoivat järjestöjään ja järjestöt edelleen
- Netissä kuten esim. kunnan kotisivuilla
- Kaikille avoimet yleisötilaisuudet
- Kunnan tiedotteet
- Neuvostolle oma kotisivu

C

Mihin kotikuntasi asioihin haluaisit erityisesti vaikuttaa?

- Kaksikieliset palvelut
- Ajankohtaiset asiat
- Tiedottamiseen
- Vanhuspalvelulain velvoitteiden täyttymiseen
- Liikenteen esteettömyys
- Turvalliset kulkuväylät

2

LIKKUMINEN KOTOA KAUEMMAKSI

A

Miten ikäihmisten liikkumista voidaan tukea kodin ja palvelujen tai muiden toimintojen välillä?

- Kaupungin järjestämät kimpakyydit
- Kulkuväylien kunto liikuntarajoitteisille
- Julkisen liikenteen reiteistä ja aikatauluista tiedottaminen
- Taxisetelit yli 75 vuotiaalle
- Naapuriapu kuljetuksissa
- Ystäväpalvelu
- Ilmainen bussilippu yli 75 vuotiaalle
- Saattajapalvelu / -apu
- Rajoitukset pois – esim. lääkärikäynnit
- Eläkeläisalennukset kaikkiin julkisen liikenteen välineisiin
- Kauppakassi palvelu

3

TEKNOLOGIA JA SÄHKÖISET PALVELUT – MITÄ NE PARHAIMMILLAAN MIELESTÄSI OVAT?

A

Millaisia laitteita haluaisit käyttää?

- Tietokone
- iPad
- Puhelin
- TV
- Kodinkoneet
- Robotti-imuri & -ruohonleikkuri
- Kodinkoneet
- Turvapalveluvälineet

- Sähköiset apuvälineet esim. pyörätuoli
- Hella-ajastin
- Puhelinystävä
- Kuntouttavat välineet esim. jalkahierontalaitteet

B

Osaisitko käyttää edellä mainitsemiasi laitteita vai haluaisitko koulutusta?

- Käyttökoulutukset sillä laitteet kehittyvät / muuttuvat
- Käyttöohjeet molemmilla kielillä
- Käyttöohjeet isommalla fontilla
- Käyttöohjeet selkokielellä
- Koulujen TET-jaksojen hyödyntäminen
- Kotiin tuotava koulutus
- Vierihoido / -koulutus
- Vertaiskoulutus ja -kouluttaja
- Koulutustason joustavuus sillä kaikki eivät tarvitse koulutusta

C

Millaisia sähköisiä palveluja haluaisit käyttää?

- Pankkipalvelut
- eResepti
- Lääkäriajat
- Kampaamo yms. palvelujen ajanvaraus
- Kauppalpalvelut
- Lippupalvelut
- Hälytysjärjestelmät
- Facebook
- Skype
- Näkövammaiset huomioitava palvelujen suunnittelussa

”Ei robotteja vaan ihminen”

4

IKÄIHMISTEN KOKEMUS JA OSAAMINEN

A

Miten ikäihmisten osaamista ja kokemusta voisi hyödyntää kunnan palvelutuotannon järjestämisessä?

- Kyselyt → ammatti-ihmisten taidot otettava huomioon
- Läsnä asiantuntijaelimissä kuten lautakunnat
- Vanhusneuvostossa jokaisen mielipide otettava huomioon
- Vertaisveturin koulutus esim. kuntosaleille
- Mukana juhlien järjestelyissä
- Vanhusneuvoston jäsenten nimet ja kuvat julkaistaan
- Vanhusneuvoston jalkauduttava
- Laulutervehdykset

B

Millaisten palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen mielestäsi tarvitaan senioreista muodostettuja asiakas- tai kansalaisraateja?

- Vapaaehtoistyö – palaute – kuuntelu (sääntöjen purku)
- Vertaistuki – vuorovaikutus
- Asuminen
- Esteetön liikunta
- Kotipalvelut
- monimuotoisemmaksi – vähemmän vaihtelua
- Liikenne
- Kotipalvelusuunnittelu
- Liikunta- ja kulttuuripalvelut
- Kuljetuspalvelut
- Eläkeläisjärjestöjen teemapalaveriihin vanhusneuvosto mukaan

C
Millä tavoin ja keinoin
vanhusneuvostojen tulisi kuulla
kansalaisia?

- Kyselyt (visailut)
- Palautteen kerääminen
- Palvelut molemmilla kielillä
- Aloitelaatikko
- Avoimet tilaisuudet

Vantaa

1

VANHUSNEUVOSTOJEN ROOLI KUNNASSA

A

Miten vanhusneuvostojen jäsen tulisi valita?

- Vain eläkeläisjärjestöjen edustajia
- Eläkeläisjärjestöjen esityksestä ja jos alueella liikaa järjestöjä niin järjestöt sopivat keskenään
- Järjestöjen jäsenmäärät / toiminnan laajuus huomioitava
- Valinnat kunnallisvaalien yhteydessä
- Asiantuntijajäsenet mukaan
- Asiantuntijat eri aloilta vain kutsuttaessa
- Vakituinen asiantuntijajäsen esim. kotihoidosta
- Ei poliittisin perustein
- KYLLÄ poliittisin perustein
- Puolet järjestöistä ja puolet poliittisin perustein
- Poliittiselle valinnalle ei ole perusteita – poliitikot eivät ole asiantuntijoita
- Motivaation perusteella
- Neuvostossa mukana edustus alan muilta tahoilta
- Toimintaedellytykset tulisi taata
- Virkamiehet mukaan tarvittaessa

B

Mitä, missä ja miten vanhusneuvostojen toiminnasta tulisi kertoa?

- Terveyskeskuksissa
- Sairaaloissa

- Kauppakeskuksissa
- Eläkeläisjärjestöissä
- Kylien ilmoitustauluilla
- Seurakunnan lehdessä
- Paikallislehdet ja -radio
- Lehtiin ikäihmisten palsta
- Toritapahtumat
- Kunnan omissa tiedotteissa
- Neuvosto osallistuu eri tilaisuuksiin ja kertoo toiminnastaan
- Kunnan kotisivuilla
- Muut nettisivut
- Tiedottamisen oltava kiinnostavaa eikä mitään pöytäkirjoja
- Neuvoston vierailut järjestöihin
- Neuvoston oma esite
- Palvelupisteisiin tietoa
- Kirjastoissa
- Valtuustolle infoa
- Epävirallisia paikallisia ryhmiä apuna
- Suora yhteys lautakuntiin
- Tavoitteista kerrottava
- Jäsenten on informoitava omaa järjestöään

C

Mihin kotikuntasi asioihin haluaisit erityisesti vaikuttaa?

- Omaishoito
- Asumisen kysymykset
- Liikennejärjestelyt – erityisesti talvi
- Vapaa-ajan toiminta
- Palveluohjaus
- Tilakysymykset → tiloja vanhusjärjestöjen käyttöön
- Sosiaali- ja terveystalvet
- Terveystalvet
- Lähipalvelut
- Vapaaehtoistoiminnan organisointi

- Vastuuhoitajan palvelut → tunnettava alueensa ja hoidettavansa
- Diakoniatyö
- Rakentaminen ja kaavoitus
- Liikunta ja kulttuuri
- Toimia vanhusasiamiehen saamiseksi
- Kaikki käsittelyssä olevat asiat
- Kaikkiin vanhuksiin / ikäihmisiin vaikuttaviin asioihin
- Kodista pysyvä paikka
- Kotipalvelujen riittävyys
- Kuinka vapaa kansalainen voi vaikuttaa

”Vanhuksia ei saa viskata kauas kotoaan.”

”Lausunnoilla ja esityksillä ei tunnu olevan painoarvoa. Täytyy luoda siis toimintamalli, jotta päästään vaikuttamaan jo alkuvaiheessa.”

2

LIKKUMINEN KOTOA KAUEMMAKSI

A

Miten ikäihmisten liikkumista voidaan tukea kodin ja palvelujen tai muiden toimintojen välillä?

- 1. pointti on tiedottaminen
- 2. pointti on julkinen liikenne sekä palvelulinjat 24/7 ja kutsutaxi
- 3. pointti on palvelupisteiden ja reittien pysyvyys
- 4. pointti on esteettömyys (kaiteet, portaat, ulkoiluavustaja, apuvälineiden saatavuus, apuvälineiden opastus, valaistus, talvikunnossapito)

- Vapaaehtoisapu kuljetuksiin
- Kimppekyyti netin ja puhelimen kautta
- Lähikaupan kotisivun kautta kimppekyydin kysyntä ja tarjonta kohtaamaan
- Kimppekyydit kaupungissakin
- Ympäristön turvallisuus
- Seniorikortti
- 68+ kortti koko Suomeen
- Automaattiovet
- Palvelubussi bussimaksulla
- Urheiluseurat ja -järjestöt mukaan tapahtumiin
- Postin noutopalvelu
- Julkisen liikenteen reitteihin vaikuttaminen
- Naapuri-, ystävä- ja omaisuus
- Merkityt reitit ja lepopaikat
- Lepopaikat pääväylille
- Lepopaikat kauppojen eteen (esim. liukuesteet saatava jalkaan / pois)
- Kävelykerhot
- Pikkubussit yksityiseen käyttöön
- Taxisetelit tasavuosilahjaksi
- Taxiseteleistä enemmän tietoa
- Seurakunnan vapaaehtoiset
- Kutsutaxi
- Kaavoituksessa pyöräily- ja liikuntareitit turvallisiksi
- Kauppakeskuksiin vapaaehtoisauttajia ostoksille (koululaiset?)
- Bussiliput
- Joukkoliikenne maksuttomaksi ruuhka-aikojen ulkopuolella
- Joukkoliikenteen esteettömyys
- Päättäjiin vaikuttaminen
- Kaupungilta liukuesteet kenkiin
- Piikkikepit
- Saattajapalvelut

- Tietoa lisää saatavilla olevista avuista (esim. SPR)
- Vanhuksia virkistymään aamupäivisin tyhjiin kauppakeskuksiin

3

TEKNOLOGIA JA SÄHKÖISET PALVELUT – MITÄ NE PARHAIMMILLAAN MIELESTÄSI OVAT?

A

Millaisia laitteita haluaisit käyttää?

- Tietokone
- Puhelin monipuolisesti
- Ikäpuhelin
- Kuvapuhelin
- 80-vuotiaalle vanhuksen ”valvonta” teknologia
- Senioritabletti
- Digikamerat
- Teknologialainaamo
- Robotit
- Sähköiset pyörätuolit
- Mönkijä
- Musiikki- ja äänikirjat
- Kodinkoneet
- Porrashissi
- Turvapuhelimet
- TV
- Keittiön kaapistojen hissit
- Kuulolaitteet
- Nettilasit

”Ruokarobotti tai mikään kone ei korvaa ihmistä.”

”Tämän päivän kodinkoneetkin jo haasteellisia käyttää.”

”Laitteiden käytettävyyden varmistettava.”

B

Osaisitko käyttää edellä mainitsemiasi laitteita vai haluaisitko koulutusta?

- Tietokoneen vertaisohjaajat
- Lähitorilta apua ja oppia
- Omaisapua sähköisesti syrjäytyneet ja teknologisesti tippuneet
- Uuden laitteen koulutus räätälöitynä
- Laitteiden käyttöönotto- ja käyttötuki / -koulutus
- Laskujenmaksu- ja sähköpostikoulutus
- Tietokoneen käytön etäopetus
- Teknologian 112-palvelu tueksi järjestelmien muutoksissa
- 68+ kortti palvelujen saannin turvaamiseksi
- Jatkuva tehokas koulutus
- Kirjastot koulutuspaikkana
- Kunnan ohjaus & opastus kunnan palvelujen käyttöön
- Ohjeet selkokielellä
- Eläkeläisyhdistysten kerhot
- Digikamerakoulutus
- Koulutusta eritasoisena
- Tietokonekaveri (salaisuus?)
- Korjaus, asennus, päivitys

C

Millaisia sähköisiä palveluja haluaisit käyttää?

- Terveystieteiden palveluja
- Lähitori / ystäväpalvelu 24/7
- Laskujen maksu
- Tietokoneen käytön etäopetus
- Kuvapuhelut sukulaisille
- Kuvapuhelut lääkäriin / terveydenhoitajaan
- Muu etäyhteys lääkäriin / terveydenhoitajaan
- Paikallispalvelut

- Matkojen tilaus
- eResepti
- Ajanvaraukset
- Skype
- Selkokielliset sivut (KELA)
- Kunnan palvelut valmiina ohjelmoituna puhelimeen
- ”En mitään, mutta on pakko”
- Facebook
- Twitter
- Blogit
- Järjestelmien monimuotoisuus on ongelma

”Huoli: 80+ ei osaa eikä hänellä kenties ole edes konetta.”

”Teknologisten droup out:ien tukeminen.”

”Teknisen kehityksen aiheuttama eriarvoistuminen on ongelma.”

4 IKÄIHMISTEN KOKEMUS JA OSAAMINEN

A

Miten ikäihmisten osaamista ja kokemusta voisi hyödyntää kunnan palvelutuotannon järjestämisessä?

- Kuulemistilaisuudet eri aiheista
- Viestisinä sähköisesti ja perinteisesti
- Tulevaisuuden visioinnissa
- Talousarvion valmistelussa
- Neuvosto mukaan politiikkaan ja kunnalliseen päätöksentekoon
- Järjestöjen oltava itse aktiivisesti tarjoamassa kokemustaan neuvostolle
- Kuntalaisten kuuleminen
- Kirjastomummo ja -vaari ja vapaaehtoiset läksyavustajat

- Vapaaehtoistoimintaa pitäisi koordinoita + yhdistysten toimintasuunnitelmat
- Liikuntapuiston suunnittelussa ei kuvia vaan käytäntö
- Eri ammattien edustajia
- Monipuolista kokemusta
- Järjestöistä päättäjille
- Neuvosto edustaa kansalaisia
- Vanhuspalvelulaki edellyttää
- Yksilölliset tarpeet esille
- Osallistuu suunnitteluvaiheessa
- Terveyskeskuksiin asiantuntijaraati senioreista
- Vertaisohjaajat liikuntapalveluissa
- Korttelitoimintaa: kotitalousapu, liikunta, liikenne
- Työuran pidentäminen osana aikaisena
- Kurssitus
- Mentorina esim. eläkkeelle jäämiseen ja sen jälkeiseen aikaan

”Lyssna!”

”Virheistä on jo opittu.”

B

Millaisten palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen miestäsi tarvitaan senioreista muodostettuja asiakastai kansalaisraateja?

- Raadit mukaan jo suunnitteluvaiheessa
- Sosiaali- ja terveyspalveluihin
- Hyvinvointi ja toimintakyky
- Liikuntapalvelut
- Liikenne
- Joukkoliike
- Esteetön liikkuminen
- Rakentaminen

- Vanhusten talot
- Eläkeläispuistot
- Tekninen toimi
- Poliitikko mukaan vaikuttamaan
- Raadit as. alueittain
- Palvelulinjat myös iltaisin ja viikonloppuisin
- Myös nuorempien seniorien palveluiden suunnitteluun

C

Millä tavoin ja keinoin vanhusneuvostojen tulisi kuulla kansalaisia?

- Neuvoston markkinoitava toimintaansa
- Tiedotettava aina lehtiä (lehtiin oma palsta)
- Avoimet kokoukset eri puolilla pitäjää
- Facebook sivu
- Neuvoston on jalkauduttava = oltava kaikkialla
- Päätöksistä / ideoista kirje suoraan kunnanhallitukselle ja kirjeen seuranta
- Neuvosto tutustumaan kunnan palveluihin (vanhusten koti, palvelutalo ym.) ym. Esityksiä kehittämisestä
- Neuvoston arvioitava ja seurattava UPL toteutumista
- Kuulemisiin mukaan aina päättäjät, virkamiehen ehdottama poliitikko
- Neuvoston arvioitava lain toteutumista
- Neuvoston järjestämät tapaamistilaisuudet suosittuja tilaisuuksia
- Juokseva aloitesysteemi, eläkeläisjärjestöt mukaan
- Neuvoston oltava esillä joka paikassa → markkinointi + viestintä lautakunnille
- Kansalaisparlamentti: eläkeläisjärjestöt kutsuvat mukaan neuvoston jäseniä
- Neuvoston yhteystiedot paremmin saataville
- Keskustelutilaisuudet
- ”Vanhojen” haastattelut
- Tiedostusvälineet hyötykäyttöön
- Järjestöjä hyödynnettävä
- Neuvoston jäsenien välityksellä
- Tiedotuksella iso merkitys
- Nettipalsta = matala kynnys
- Kunnan järjestämät keskustelutilaisuudet
- Neuvoston budjetista kyselytunti
- Eläkeläisseminaarit ja foorumit
- Kansalaisilta kysyjät
- Aktiivinen tiedotus
- Neuvosto enemmän esille kaikkialla
- Järjestöjen kautta
- Harrastusten kautta
- Ikääntyneiden messut
- Järjestöjen välinen yhteistyö myös tärkeää

”Miten tavallinen ihminen pääsee mukaan päätöksentekoon?”

”Neuvoston on jalkauduttava – oltava kaikkialla”

Kouvola

1

VANHUSNEUVOSTOJEN

ROOLI KUNNASSA

A

Miten vanhusneuvostojen jäsen tulisi valita?

- Maantieteellisesti tasapuolisesti kunnan alueelta
- Järjestöjen ehdotuksesta kunnanhallitus ja valtuusto nimittävät
- Julkisin vaalein
- Jäsenet eri väestöryhmistä
- Ei poliittisin perustein
- Seurakunnan ja veteraanien edustaja mukaan
- Eläkeläisjärjestöt kattavasti mukaan
- Vammaisjärjestöt mukaan
- Muistiyhdistys mukaan

B

Mitä, missä ja miten vanhusneuvostojen toiminnasta tulisi kertoa?

- Ilmaisjakelulehdissä
- Kaupunkilehdissä
- Neuvoston jäsenet kiertävät järjestöjen tilaisuuksissa
- Nettisivuilla ja kirjastoissa esityslistat ja pöytäkirjat
- Julkiset ilmoitustaulut
- Ilmaiset artikkelit lehdissä
- Tiedote yli 65 vuotiaille kotiin kannettuna
- Tiedotteet kaupungin toimenpiteistä
- Paikallisradio ja -televisio
- Tietoa neuvoston päätöksistä ja tapahtumista

C

Mihin kotikuntasi asioihin haluaisit erityisesti vaikuttaa?

- Liikuntarajoitteisten liikuntamahdollisuudet ja liikuntaesteiden poistaminen
- Joukkoliikenteen kehittäminen
- Palveluliikenne ja -bussi
- Neuvoston kuunneltava herkällä korvalla toivomuksia
- Riittävän palveluverkoston säilyttäminen (lähipalvelut)
- Kotkan päiväsaalaa ei saa lopettaa
- Lisää rahaa palveluihin
- Kaikki yhteiskunnalliset asiat
- Liikenne
- Kaavoitus
- Järjestöille ilmaiset tilat, toimintaedellytysten parantaminen
- Neuvosto valvoo virkamiehiä – saumaton yhteistyö
- Kulkureittien esteettömyys
- Säännöstö käsittelyyn tulevista asioista
- Palveluauto asioimista varten
- Terveysbussi
- Ikäihmisten terveys- ja kulttuuripassi
- Kohtuuhintaisia asuntoja (vuokra)

2

LIKKUMINEN KOTOA KAUEMMAKSI

A

Miten ikäihmistien liikkumista voidaan tukea kodin ja palvelujen tai muiden toimintojen välillä?

- Asioimisauto (invataxi) ja muut liikenneyhteydet
- Palvelutaxi: huvi, lääkäri, kauppa, kyläily, harrastukset
- Liikkumisvälineet, eli rollaattorit ym.
- Kuntoliikunta vuoresta alkaen
- Hiekoitukset kuntoon
- Lähde mukana
- Kerrostalojen hissit
- Vertaisryhmä
- Yhteiskuljetukset
- Kodin valaistus
- Elämäntavat
- Taukopaikat, penkit, saniteettitilat
- Naapuriapu
- Kodin turvallisuus ja liukuesteet
- Parkkipaikat – ”vanhuspaikat”
- Kuntosalikortti ilmaiseksi yli 68 vuotiaille tai 50 €/vuosi
- Taxiseteli / palveluseteli vapaaehtoisjärjestöille (Eläkeliitto, SPR vakuuttavat)
- Selkeät opasteet
- Palvelut ihmisten lähelle, esim. kyliin
- Visio: kunta avustaa moottoriavusteisen polkupyörän hankkimisessa
- Kimppakyydit: ystäväpalvelu
- Julkisen liikenteen reitti- ja aikataulusuunnittelu

- Kunnalliset palvelut julkisen liikenteen reittien varrella (joustavat palvelut, 1 luukun palvelu)
- Omasta ajokunnosta huolehtiminen (terveys, ajokyyky)
- Kulkuneuvojen taksat (hintaa ei saa olla este)
- Junaliput
- Kevyen liikenteen väylät turvalliseksi jalankulkijoille / rollaattoreille (ml valaistus)
- Apuvälineet
- Koululaiset, posti ja mummot sekä papat samaan kyytiin
- Liikkumisen palvelusetelit
- Ystäväkävelyttäjä – ”luotsi”
- Kaupunki maksaa (ainakin osittain) liukuesteet
- Junalippujen ostaminen helpommaksi sillä nyt liikaa netin varassa
- Liikuntatilat ja -ohjaajat kohtuuhintaan
- Kuntolaitteet puistoihin
- Haja-asutusalueen erityisongelmat → ”kirkolle” edullisia vuokra-asuntoja
- Mahdollisimman pitkään kotona asuminen
- ”D-vitamiini kylpymatkoja” pitää tukea
- Joustavia palveluja monitoimiperiaatteella → vähentää liikkumista

”Seniorit haluavat liikkua muulloinkin kuin virka-aikaan kuten iltaisin, kesäisin ja yöaikaan).”

”Kuntarajat eivät saa olla este.”

3

**TEKNOLOGIA
JA SÄHKÖISET PALVELUT –
MITÄ NE PARHAIMMILLAAN
MIELESTÄSI OVAT?**

A

Millaisia laitteita haluaisit käyttää?

- Facebook
- Tavallinen lankapuhelin
- Älypuhelin
- Tavallinen kännykkä
- Tabletti
- Pöytätietokone
- Kannettava tietokone
- Navigaattori
- Henkilökohtaiset paikantimet
- Turvaranneke
- Älyranneke
- Radio (YLE 1, Suomi, Nova, Iskelmä)
- Tavallinen TV
- Smart TV
- Kerrostalojen kulunvalvonta ja ovipuhelimet
- Huoneistokohtaiset turvalaitteet, myös loma-asunnot
- Sähköinen pyörätuoli
- Vanhoihin kerrostaloihin hissit
- Älyvaatteet (seuraa ihmisen toimintoja: liikkuminen, pulssi jne.)
- Kulkurajoitteisten liikunnan helpottaminen
- Lukulaitteet
- Kaikki laitteet mitä kansakoulupohjalta osaa käyttää
- TV:n tekstinlukijat
- Kattava turvapuhelin (jolla voi myös soittaa)

”Hisseistä hieromasauvoihin!”

”Teknologia ei saa korvata ihmistä.”

”Tietotekniikka (laitteet, koulutus) tultava ilmaiseksi kansalaisoikeudeksi.”

”Kodin teknologiassa on huomioitava käyttäjien rajoitukset.”

B

Osaisitko käyttää edellä mainitsemasi laitteita vai haluaisitko koulutusta?

- Koulutusta tarvitaan: kännykkä, tietokone, tabletti, Smart TV
- Ilmainen tietokonekoulutus
- Järjestöjen sisäiset koulutukset
- Kansalaisopistot
- Henkilökohtaista koulutusta

”Koulutuksessa on otettava huomioon koulutettavien rajoitettu vastaanottokyky.”

C

Millaisia sähköisiä palveluja haluaisit käyttää?

- Sähköiset lehdet
- Skype
- Verkkopankki
- Lääkäri ja terveystalot
→ turvattu myös ilman sähköisiä välineitä
- Seuralaispalvelut
- Sääpalvelut
- Musiikki
- Sähköposti
- Facebook ja sosiaalinen media (SOME) yleisesti
- TV ja elokuvat netistä
- Pasianssit ym. Pelit netistä

- Sähköisten palvelujen haavoittuvuus (sähkökatkot, hakkerit, omat virheet)
- Hyvinvointi TV (kanavat)
- eResepti
- Lääkärin ajanvaraus
- Muut ajanvaraukset
- Lippupalvelut
- Valokuvaus
- Verkkokaupat
- Epikriisit, lausunnot
- Älyranneke

”Pasianssista päiväkahviseuraan!”

”Kaikki vanhuksia koskevat palvelut (pankki, terveys jne.) on turvattava myös niille, jotka eivät voi tai halua käyttää sähköisiä välineitä.”

”Sosiaalisesta mediasta on paljon hyötyä ja iloa. Haitat on myös tiedostettava – jopa psyykkinen pahoinpitely.”

4 IKÄIHMISTEN KOKEMUS JA OSAAMINEN

*A
Miten ikäihmisten osaamista ja kokemusta voisi hyödyntää kunnan palvelutuotannon järjestämisessä?*

- Tilaisuuksia ikäihmisten kuulemiseksi ja käytäntöön soveltamiseksi
- Eläkeyhdistykset kutsuvat kunnanedustajia kokouksiin
- Toisten ikäihmisten vapaaehtoistyö – esim. kuljetuspalvelut
- Toinen toisensa yksinäisyyden torjunta: vierailut, ystäväpalvelut

- Ikäihmisten kokemuksia esim. liikennejärjestelyissä, kevyen liikenteen reiteissä, suojateissa ja jalkakäytävissä tulee hyödyntää
- Ikäihmisten edustajia kunnan valtuustoissa ja hallituksissa
- Ikäihmisiä koskevien asioiden tuonti neuvostoille ennen päätöksiä
- Eläkeläisiä on kuultava
- Lopetettava ikäihmisten aliarviointi (ala-arviointi)
- Ystävä- ja lähimmäispalvelu
- Neuvosto kysyköön vanhuksilta esim. eri tilaisuuksissa ja palvelutaloissa
- Palvelun saajien mielipide ja tarpeet ensin selville

”Arvostetaan omaa itseänsä, vanhus ei ole sama kuin tyhmä.”

*B
Millaisten palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen mielestäsi tarvitaan senioreista muodostettuja asiakas- tai kansalaisraateja?*

- Liikenteen ja liikkumisen esteettömyys
- Kotiapuun liittyvien palvelujen suunnittelu – yksilö / ryhmä
- Omaishoitajien työn helpottamiseen
- Terveys-, liikunta- ja kulttuuripalvelujen suunnitteluun
- Oman alansa asiantuntemuksen hyödyntäminen

- Erilaisten palvelujen supistamissuunnitelmien osalta tulee kuulla ikäihmisten edustajia eli ”ikäihmisten kansalaisraateja”
- Uusien palvelukeskusten suunnittelu- ja rakennusvaiheessa
- Tietotekniikan kehittäminen
- Kaupunkisuunnittelu: esteettömyys, yhteisöllisyys
- Palvelutalojen toiminta, suunnittelu, rakentaminen, valvonta
- Esteettömyysasiat: asunnot, liikenne

C

Millä tavoin ja keinoin vanhusneuvostojen tulisi kuulla kansalaisia?

- Vanhusneuvostojen jalkautuminen
- Neuvostosta edustaja informoimaan ja kuulemaan eri tilaisuuksiin

- Neuvostojen kotisivut / palautesivut
- Neuvoston jäsenten kuvat ja yhteystiedot kotisivuille
- Neuvoston jäsenet levittävät tietoa omiin yhdistyksiinsä
- Kuuleminen ”herkällä korvalla” joka tilanteessa
- Ikäihmisten erilaisten tilaisuuksien, kuten vanhustenviikolle palautelaatikot, jotka neuvosto ottaa käsittelyyn
- Neuvosto kiertää kyliä ja järjestöjä ja kutsuu osallistujia → vanhusneuvosto jalkautuu
- Neuvostojen tulisi jalkautua ikäihmisten pariin, kuulemaan paikallisista tarpeista
- Vanhusten messut yms.
- Julkiset tapaamiset kuntalaisten kanssa
- Eri tilaisuudet
- Puskaradio
- Palveleva puhelin